

revista economică

28^{11.VII}
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

urbanismul comercial

O nouă pagină glorioasă care va vorbi cu admirație generațiilor viitoare despre faptele eroice ale acestor zile în care întregul popor, sub conducerea partidului, luptă pentru prevenirea și limitarea efectelor inundațiilor, pentru învingerea calamităților, pentru apărarea avuției naționale.

FORȚA MORALĂ A NAȚIUNII ROMÂNE

APELE s-au dezlănțuit din nou săptămîna trecută. Cu o violență rar întîlnită. Ploile neobișnuite care au căzut în cea mai mare parte a țării au provocat inundații catastrofale. Întinderi nesfîrșite de apă au acoperit zeci de localități, comune și orașe, unități industriale și agricole; au fost avariate căile de comunicație — șosele și căi ferate, — liniile de telecomunicații și liniile electrice; au fost afectate mari suprafețe agricole, s-au prăbușit case și poduri. În furia lor oarbă apele au mușcat cu sălbăticie din holdele aurii, care așteptau să fie duse în hambare. Copacii au fost smulși din rădăcini și tîrîți de șuvoaie, iar pe străzi s-a circulat cu bărci, plute, mașini amfibii. Avera obștească și bunurile populației au suferit pagube.

Pierderile sînt mari și nu vor putea fi calculate cu exactitate decît după foarte multă vreme. Nici nu este timpul acum de așa ceva. Cuvîntul de ordine în aceste zile, cuvîntul cald al partidului, mobilizator și unanim, este de a concentra forțele pentru ca toate unitățile economice să-și reia complet activitatea.

Din primele momente ale calamității partidul și guvernul au adoptat o serie de măsuri operative, eficiente, pentru stăvilirea apelor, pentru ca efectele negative ale inundațiilor să se reducă cît mai mult, pentru ca viața oamenilor și avutul lor să fie salvate, ca întreprinderile, căile de transport să aibă cît mai puțin de suferit, ca viața economică și socială să revină cît mai repede la normal. Spre zonele sinistrate au fost îndreptate importante mijloace tehnice, materiale, alimente, medicamente.

Intervenind energic, în spiritul măsurilor stabilite de partid, a prevederilor Decretului cu privire la starea de necesitate, a vibrantei chemări adresate întregului popor de către tovarășul Nicolae Ceaușescu de a acționa cu toate forțele pentru înlăturarea grabnică a efectelor inundațiilor, pentru asigurarea desfășurării normale a activității productive, organizațiile de partid și de stat din zonele calamitate au mobilizat mari forțe în bătălia cu stihiiile naturii. Împotriva furiei apelor se desfășoară o luptă hotărîtă, bine organizată, la care participă zeci de mii de cetățeni ai patriei, militari ai forțelor armate, membri ai gărzilor patriotice, tineret, care în acțiunea de limitare a forțelor distructive ale apelor au săvîrșit adevărate acte de eroism.

Încă de la începutul dramaticei înclăștări cu apele tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a aflat în mijlocul oamenilor muncii, hotărînd la fața locului măsurile ce se impuneau pentru ajutorarea populației din zonele sinistrate, pentru limitarea efectelor inundațiilor și înlăturarea urgentă a consecințelor acestora. Și cu acest prilej s-au adeverit cu toată forța calitățile de conducător ale secretarului general al partidului, capacitatea sa de a conduce cu mîna sigură operațiunile de combatere a inundațiilor și a consecințelor acestora, de a adopta hotărîrile cele mai potrivite în situația dată și de a stabili, în cadrul unei strategii de perspectivă, un complex de măsuri în stare să asigure preîntîmpinarea repetării unor asemenea catastrofe. Cuvintele de îmbărbătare ale secretarului general al partidului au insuflat încredere și curaj, voința nestrămutată de a face totul pentru normalizarea vieții. Muncitorii din unitățile unde activitatea a fost temporar intreruptă au făcut dovada unor adevărate acte de eroism, desfășurînd o activitate neobosită pentru punerea în funcțiune a fabricilor, pentru recuperarea cît mai grabnică a pierderilor. La rîndul ei țărînimea muncitoare a trecut la recoltarea și punerea la adăpost a cerealelor, la executarea lucrărilor pentru evacuarea apelor de pe cîmp, la semănatul culturilor auble. Totodată, s-au depus eforturi intense

pentru restabilirea circulației rutiere și feroviare, a liniilor de telecomunicații, a aprovizionării cu energie electrică.

Ca urmare a intervenției rapide și a eforturilor multilaterale întreprinse în multe zone ale țării viața revine la normal. De la orașe și de la sate, șosesc vești îmbucurătoare care atestă că numeroase unități afectate își reiau lucrul și își desfășoară neîntrerupt activitatea. Dar rănile provocate de inundații sînt prea adînci pentru a putea fi vindecate în întregime într-un timp atît de scurt. Iată pentru ce partidul a cerut tuturor oamenilor muncii, lucrătorilor din industrie, agricultură și celelalte ramuri ale economiei naționale ca, odată cu întărirea măsurilor pentru prevenirea unor noi inundații, să-și intensifice eforturile consacrate îndeplinirii în continuare cu un înalt simț de răspundere a sarcinilor care le revin. Stabilind o serie de măsuri concrete pentru lichidarea totală a consecințelor inundațiilor și exprimîndu-și convingerea că partidul, toți oamenii muncii vor acționa cu fermitate pentru traducerea deplină în viață a Chemării secretarului general al partidului, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., în ședința din 8 iulie a.c. a hotărît să se elaboreze un program complex care, pe baza unei concepții unitare, să asigure regularizarea tuturor cursurilor de apă, amenajarea corespunzătoare a fiecărui bazin hidrografic, realizarea unor lucrări de acumulare de apă, desecări și irigații care să permită să se facă față oricăror situații ivite. Prevederile acestui program de importanță națională urmează să fie incluse în planul cincinal 1976—1980, în care scop vor fi asigurate toate mijloacele materiale, financiare și forța de muncă necesară.

Sîntem în ultimul an al acestui cincinal, pe care ne-am angajat cu toții să-l realizăm înainte de termen. Trebuie să facem totul ca sarcinile planului pe 1975 să fie integral îndeplinite, pentru a asigura condițiile favorabile trecerii la traducerea în viață a obiectivelor perioadei următoare. „Astfel vom demonstra, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin munca și activitatea noastră, că putem învinge orice greutăți, că sîntem ferm hotărîți și vom asigura înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XI-lea, dezvoltarea economică și socială a patriei, ridicarea țării noastre pe noi culmi de progres și civilizație”.

În aceste zile de grea încercare marea familie socialistă a României își afirmă încă o dată puternica și profundă sa unitate de voință, măreția moraliă, înaltul spirit patriotic, încrederea în forțele proprii, dorința unanimă de a trece peste dificultățile create, de a ridica tot mai puternic și tot mai sus patria. Întregul popor, toți oamenii muncii, indiferent de naționalitate, acționează cu calm și luciditate, fără resemnare, dovedind prin faptele lor îndrăznețe cît de puternice sînt firele care îi leagă pe toți cei ce locuiesc și muncesc pe aceste meleaguri românești. Calitățile umane deosebite pe care le-au manifestat cei aflați în bătălia pentru salvarea de vieți omenești, de bunuri materiale s-au îngemănat cu înalte virtuți omenești de solidaritate și întrajutorare, de sprijin moral și material concret. Societatea noastră socialistă își dovedește și în această împrejurare trînicia, capacitatea deplină să înfrunte și să iasă victorioasă din această cumplită încercare, forța sa de neînvinci bazată pe noile relații dintre oameni, pe unitatea moral-politică de nezdruccinat a întregului popor în jurul partidului. Pe steagul de luptă al națiunii noastre se înscrie o nouă pagină eroică, care va vorbi cu admirație generațiilor viitoare despre faptele curajoase ale acestor zile.

Stere GIOGA

POLITICA P.C.R. DE FOLOSIRE CREATOARE A RELAȚIILOR MARFĂ-BANI ÎN ETAPA ACTUALĂ

INCIPIND de la mijlocul deceniului al 7-lea, atât pe tărîmul practicii economice, cât și pe cel al teoriei, necesitatea de a intensifica folosirea relațiilor marfă-bani în opera de edificare a socialismului devine o problemă tot mai importantă

în țara noastră. Documentele istorice ale acestei perioade, și îndeosebi cele elaborate de Congresul al IX-lea al P.C.R., de Conferințele Naționale ale P.C.R. din decembrie 1967 și iulie 1972, de Congresul al XI-lea al partidului etc., care cuprind teze și aprecieri im-

portante despre locul și rolul relațiilor marfă-bani în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, reprezintă o contribuție de seamă a P.C.R. la dezvoltarea teoriei marxiste și în acest domeniu important al vieții economice și sociale.

Conceptul de relații marfă-bani

UN CONCEPT pînă la capăt științific despre relațiile marfă-bani, așa cum se știe, a fost elaborat de înțeleptorii marxism-leninismului, odată cu crearea economiei politice a clasei muncitoare, cu elucidarea unor asemenea probleme majore ale teoriei economice cum sînt: cauzele existenței, locul și rolul acestor relații în cadrul dezvoltării societății, raportul dintre formele diferite ale proprietății private și relațiile marfă-bani, etc. Totodată, este necesar să menționăm că această teorie a fost creată în condițiile proprietății private, ale existenței unui mecanism spontan de reglare a economiei. Din epoca lui Marx și Engels, practica economică oferă doar experiența folosirii categoriilor la care ne referim în condițiile proprietății private asupra mijloacelor de producție, ceea ce, desigur, nu putea să nu lase amprenta asupra conceptului. Din această cauză, este un lucru firesc de altfel, nu s-a putut da un răspuns definitiv la o asemenea problemă-cheie a teoriei cum este, de exemplu, aceea privitoare la raportul dintre relațiile marfă-bani și cele de proprietate în general. Mai este necesar să menționăm că asupra dezvoltării ulterioare a conceptului a avut o influență și acea considerațiune a înțeleptorilor marxismului potrivit căreia odată cu trecerea mijloacelor de producție în proprietatea comună a societății, relațiile marfă-bani vor dispărea¹⁾.

Dar, așa cum ne arată experiența istorică, producția de mărfuri cu categoriile și legile sale proprii nu dispăre nici în socialism, fenomen care prima dată a fost sesizat și interpretat în mod genial de către V. I. Lenin. Desigur, fundamentarea de către V. I. Lenin a necesității folosirii relațiilor marfă-bani în perioada de trecere de la capitalism la socialism nu a fost o problemă ușoară, ci una din cele mai grele.

În condițiile actuale, cînd are loc construirea cu succes a socialismului în mai multe țări, precum și parcurgerea de către aceste țări a mai multor etape de dezvoltare, se evidențiază nu numai necesitatea, dar și importanța folosirii relațiilor marfă-bani în edificarea noii orînduirii.

Ca urmare, pe plan teoretic, devine absolut necesar de a elabora un concept nou, științific, de a generaliza experiența obținută în folosirea relațiilor marfă-bani, și nu este vorba doar de unele mici completări, de aducere „la zi” a acelor teze concrete care au fost elaborate înaintea nașterii socialismului. Nu întîmplător secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Sînt, de asemenea, probleme importante privind felul în care trebuie să acționeze diferite legități, cum ar fi, de exemplu, legea valorii în condițiile socialismului. Știm bine că și în această privință există destule confuzii astăzi, destule teze. Partidul nostru nu poate ocoli această problemă, nu se poate face că nu vede și nu aude — cum se spune. Pentru că, în fond, probleme se pun și sîntem obligați să le abordăm, să le discutăm și să înarmăm partidul cu concepția noastră, cu felul nostru de a înțelege lucrurile și de a acționa în aceste probleme”²⁾.

Experiența țării noastre, pe tot parcursul construcției socialiste, furnizează un material bogat și suficient pentru a evidenția o serie de trăsături noi, proprii socialismului, privind folosirea relațiilor marfă-bani. Înainte de toate, se poate constata rolul foarte important al relațiilor marfă-bani în economia socialistă, fără de care, de exemplu, ar fi imposibil exprimarea nevoii sociale, legarea ei de producția socială și munca socială, înfăptuirea legăturii dintre cantitatea totală de valori de întrebuințare și timpul total de care dispune societatea socialistă, trecerea produselor prin toate verigile producerii și reproducerii bunurilor materiale etc. De asemenea, experiența procesului revoluționar din țara noastră arată că aceste relații apar în structura relațiilor de producție socialiste ca relații de legătură, reprezentînd forma social-economică de existență a producției; caracterul, esența acestor relații sînt determinate de relațiile de proprietate, element hotărîtor în structura relațiilor de producție. În examinarea relațiilor marfă-bani nu se poate face abstracție de relațiile de proprietate, de raporturile de

clasă, de conținutul puterii de stat. Esențialul totdeauna este: cine le folosește și în ce scop!

Să amintim, spre exemplificare, desfășurarea procesului revoluționar din țara noastră după 23 August 1944, cînd în domeniul folosirii relațiilor marfă-bani deja se potrec schimbări substanțiale odată cu modificările ce au loc în cadrul raporturilor de forțe între clasele sociale ale țării. Sînt semnificative în această direcție măsurile luate ca: etatizarea Băncii Naționale din decembrie 1946, introducerea controlului muncitoresc asupra producției de mărfuri capitaliste și repartiției prin înființarea oficiilor industriale, alcătuirea programelor de producție, înfăptuirea reformei monetare din 1947 și altele care nu numai că scot în evidență schimbările substanțiale care au avut loc în raportul de forțe în favoarea clasei muncitoare, dar și schimbarea conținutului relațiilor marfă-bani.

Experiența țării noastre scoate la iveală și faptul că odată cu instaurarea dictaturii proletarietului, cu crearea și generalizarea relațiilor de producție socialiste, se schimbă atât esența cât și conținutul relațiilor marfă-bani, ele jucînd un rol important în asigurarea victoriei depline și definitive a socialismului.

În momentul de față, relațiile marfă-bani sînt folosite în măsură tot mai intensă în vederea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și, de aceea, pe plan teoretic capătă importanță părăsirea acelor concepțe care încă, în anumită măsură, pedalează pentru caracterul limitat, pentru sfera mai restrînsă a producției de mărfuri în condițiile socialismului. Conform acestor concepțe din relațiile marfă-bani în socialism se exclud pămîntul, apele, subsolul, pădurile, uzinele etc. Desigur, aceste bogății ale națiunii socialiste nu constituie obiecte de vînzare și cumpărare pe piață, dar de aci încă nu se pot trage concluzii cu privire la limitarea transformării produselor în marfă. La analiza naturii economice a acestor bogății este necesar să avem în vedere că în urma vînzării-cumpărării lor nu are loc vreo modificare în procesul de producție și de aceea societatea socialistă și membrii ei nu au nevoie de circulația lor pe piață. În capitalism vînzarea și cumpărarea lor prezintă un instrument puternic de redistribuire a venitului național, a bogățiilor naționale între capitaliști. În aceasta constă și sensul vînzării-cumpărării lor în condițiile proprietății private asupra mijloacelor de producție. Odată cu trecerea la socialism, în fond, este vorba de a curăța producția de mărfuri de un „balast” care apasă relațiile marfă-bani, de desființarea formei capitaliste și nu de limitarea ei în general.

Practica economică din țara noastră oferă suficiente exemple și în această privință. De pildă, Legea nr. 19 din 1971, cu privire la regimul prețurilor și tarifelor, a inclus în structura prețului de cost taxa asupra terenurilor și fondurilor de producție, care reprezintă una din căile, pîrghiile financiare prin care se influențează în sensul utilizării eficiente a acestora. De altfel, relațiilor marfă-bani le revine un rol tot mai important în protejarea, valorificarea superioară și folosirea rațională a bogățiilor naturale ale țării.

Nici întreprinderile socialiste luate în ansamblul lor nu se găsesc în afara relațiilor marfă-bani. Despre acest fapt incontestabil vorbesc și măsurile luate în ultimul timp cu scopul de a rentabiliza toate unitățile producătoare, de a mări în continuu rentabilitatea lor. „Trebuie să aplicăm — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — legile țării, cit și legile economice mai generale mergînd la măsuri hotărîte, pînă la încetarea activității acelor unități care nu corespund criteriilor eficienței economice”³⁾.

În multe cazuri pentru a demonstra rolul mai „restrîns” al relațiilor marfă-bani în socialism față de capitalism se apelează la un asemenea argument, potrivit căruia forța de muncă nu mai este marfă. Desigur, forța de muncă în socialism nu mai este un obiect de cumpărare și vînzare pe piață. Dar, de aici încă nu înseamnă că ea a ieșit din sfera de cuprindere a relațiilor marfă-bani. Raportul dintre forța de muncă și producția de mărfuri arată, pe de o parte, că lucrătorul socialist este creatorul tuturor mărfurilor, iar pe de altă parte, că reproducerea forței de muncă are loc cu ajutorul mărfurilor și serviciilor

procurate din retribuție. Retribuția, având și o expresie bănească, reflectă nu numai faptul că lucrătorul este producătorul de bunuri materiale, dar și proprietarul bunurilor create. Tocmai datorită acestei duble calități a omului în socialism retribuția se deosebește, atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ, de categoria de salariu, cu toate că ambele aceste categorii reflectă, în mod indirect și sub formă bănească, o cantitate de muncă omenească încorporată în obiecte de consum.

Discuțiile privind locul și rolul relațiilor marfă-bani în economia socialistă s-au intensificat în ultimii ani. Aceste discuții au fost ridicate mai ales cu ocazia analizei raporturilor dintre plan și piață, când s-a evidențiat, pe bună dreptate, că relațiile marfă-bani reprezintă părți organice ale economiei socialiste de care societatea socialistă trebuie să țină cont, în măsură tot mai mare, în vederea realizării sarcinilor etapei actuale de dezvoltare a țării.

În unele lucrări de specialitate, producția de mărfuri este contrapusă producției planificate. În cazul de față este vorba de o serie de confuzii privind domeniul la care se referă diferitele procese și legi în economia socialistă. Categoriile valorice vizează forma social-economică a produsului, iar planicitatea se referă la modalitatea de mișcare în cadrul economiei; opusul producției planificate este anarhia, spontaneitatea și nicidecum producția de mărfuri, care, de asemenea, datorită proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție, are un caracter conștient, planificat.

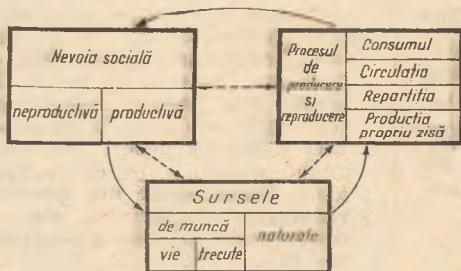
Documentele partidului nostru elaborate în ultimii ani subliniază în permanență necesitatea folosirii conștiente a relațiilor marfă-bani, în organizarea și conducerea vieții economice. În conformitate cu sarcinile care stau în fața noastră. Secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, analizând unele aspecte negative ale realizării planului de investiții, la Constatuarea cu activul de partid și de stat din centralele industriale și întreprinderi din 2 iulie 1974, arăta: „A lăsa libertatea ca fiecare să cheltuiască banii societății noastre pe ceea ce crede și unde crede — aceasta nu este posibil! Avem o economie planificată. Sub lozinca autonomiei nu se poate da fiecăruia dreptul să cheltuiască banii cum vrea. Există libertate deplină în inițiativele de a realiza în cele mai bune condiții planul pe care l-am discutat și stabilit în comun“ 4).

Din cele spuse rezultă împede că nu se pot privi categoriile valorice, relațiile marfă-bani în sine, rupte de problemele majore care stau în fața economiei noastre naționale, ci numai în contextul sarcinilor cuprinse în planurile de dezvoltare a economiei naționale, la a căror realizare trebuie să concure din plin.

Legea valorii

ÎNȚELEGEREA mecanismului de funcționare a sistemului de legi, precum și a acțiunii oricărei legi economice, inclusiv și a legii valorii, este posibilă numai în măsura în care se are în vedere corelația nevoie-surse-producție, care poate fi prezentată, sub forma unei scheme, desigur, foarte simplificate, în felul următor:

Schema Nr. 1

Nevoia socială, se amplifică mult mai rapid, decât crește producția, determinând astfel repartizarea corespunzătoare a resurselor asupra producției și, în consecință, devine scopul final al ei, punctul de pornire în orice activitate economică conștientă dirijată. Legile economice, în fond, privesc diferite aspecte ale aceleiași legături, evidențiate și în schema de mai sus.

De exemplu, exprimarea nevoii sociale, așa cum s-a amintit și mai înainte, este posibilă numai cu ajutorul categoriilor valorice ca: preț, bani, ofertă, cerere, piață etc., și nici legătura dintre compartimentele principale ale procesului de producție — nevoia — sursele și producția — nu se poate înfăptui în afara relațiilor marfă-bani, ele fiind forma social-economică de existență a produsului.

La analiza cerințelor legii valorii este necesar să arătăm că nevoia socială nu este determinată și nu depinde de ea, și nici schimbările care au loc în structura nevoii nu sînt provocate de această lege, dar ea, datorită rolului și locului pe care-l are, le reflectă în cerința sa.

Rolul legii valorii este foarte mare într-o economie planificată socialistă deoarece se are în vedere realizarea unei concordante tot mai depline dintre producție și nevoie. De aceea, asemenea activității ca: studierea în permanență a cosumului, pro-

ductiv și neproductiv, a cerințelor și părerilor cumpărătorilor cu scopul de a influența producția în direcție dorită; dirijarea, în mod conștient a cosumului; informarea corectă și completă a cumpărătorului asupra ofertei; perfecționarea raporturilor economice dintre întreprinderi, întreprinderi și organele specializate de conducere, întreprinderi producătoare și organizațiile comerciale etc. — sînt aspecte foarte importante și concrete ale folosirii legii valorii. Să amintim, în acest sens, măsurile ce se iau la noi în țară în ultimul timp, ca fiecare unitate producătoare să producă pentru o piață sigură, ca produsele create să fie acoperite cu contractele economice corespunzătoare, iar în caz contrar, acele întreprinderi, care produc fără să aibă o piață de desfacere asigurată, fără contracte încheiate, să fie sancționate și finanțarea și creditarea lor de către stat, să fie limitată sau suspendată. Aceste întreprinderi sau secții din cadrul acestora, nu se înscriu pe linia corelării cât mai perfect a producției cu nevoile economiei naționale — cerință principală a legii valorii, ca și a dezvoltării planificate a economiei naționale în sensul realizării obiectivelor ei fundamentale.

Examinînd acțiunea legii valorii, nu putem trece nici peste faptul că ea se realizează, ca și oricare lege economică în condițiile socialismului, ca un proces conștient. Aici este vorba nu numai de activitatea conștientă, realizată de organele de conducere de partid și de stat, dar și de activitatea conștientă efectuată de fiecare membru al societății în parte și, în primul rînd, de acei care sînt implicați în mod direct și nemijlocit, în realizarea acțiunii legii.

În practica de zi cu zi, realizarea legăturii dintre nevoie și producție, așa cum se știe, se face cu ajutorul unor indicatori valorici și fizici, de aceea, perfecționarea lor continuă primește o importanță tot mai mare și este un alt aspect important al folosirii acțiunii legii valorii. Secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu nu o dată sublinia că: „**Va trebui să se renunțe cu desăvîrșire la practica planificării unor indicatori valorici sau cantitativi în sine. Economia națională are nevoie de mărfuri fizice bine determinate, cerute pe piața internă și de export. Aceasta este valabil atît pentru materiile prime, materiale și semifabricate, utilaje și piese de schimb, cît și pentru bunurile de consum și serviciile necesare populației**“ 5).

Această apreciere cu privire la locul și rolul indicatorilor valorici în conducerea proceselor economice reprezintă o importanță deosebită. Ea arată că planificarea, în stabilirea sarcinilor întreprinderilor, trebuie să aibă în vedere, în primul rînd, nevoile care se satisfac cu ajutorul valorilor de întrebuințare. Totodată, se știe că toate nevoile nu pot fi satisfăcute deodată deoarece timpul de care dispune societatea socialistă este limitat, dat. Deci, ca urmare se pune problema repartizării timpului limitat asupra valorilor de întrebuințare, în așa fel, ca nevoile să fie relativ cel mai bine satisfăcute, proces în care intervin și indicatorii valorici ai economiei naționale. De exemplu, indicatorul valoric producția globală care este folosit de către organele de conducere pentru a stabili volumul sarcinilor care urmează să fie îndeplinit de către unitățile producătoare, este unilateral și imperfect. Acest indicator valoric împinge conducerea întreprinderii, în multe cazuri, spre asemenea soluții, cu care se îndeplinește planul producției globale mai ușor, ca, de exemplu, folosirea unor materii prime mai scumpe sau creșterea exagerată a stocurilor produselor neterminate și a semifabricatelor etc.

Examinînd diferiți indicatori valorici — producția globală, producția marfă, valoarea netă etc. — mai este necesar să subliniem că acești indicatori redau procesele economice din întreprinderi în mod diferit și, din această cauză, ei sînt unilaterali. De asemenea, așezarea sarcinilor de plan exclusiv pe unul dintre acești indicatori poate favoriza unele întreprinderi și defavoriza altele. De aceea a apărut necesară stabilirea sarcinilor de plan de către organele superioare de conducere, cu ajutorul indicatorilor fizici, naturali. Stabilirea sarcinilor întreprinderilor în expresie naturală nu înseamnă că exclude indicatori valorici. Indicatorii valorici vor trebui elaborați și stabiliți de către întreprinderile și centralele însăși, pe baza sarcinilor stabilite de către organele superioare de conducere, și din această cauză, ei vor oglindi mult mai corect procesele economice din cadrul întreprinderilor, iar analiza lor va primi o importanță și eficiență mult mai mare.

Practica economică de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră scoate în evidență și faptul că, este insuficient pentru a examina legea valorii, studierea ei în sine, ruptă din contextul mecanismului de acțiune a tuturor legilor economice, de probleme majore ale economiei naționale. Legea valorii, din punct de vedere al sferei de cuprindere de altfel ca și legea economică fundamentală, legea dezvoltării planice, nu se referă la un compartiment sau altul, la o sferă sau alta, ci în acțiunea ei cuprinde toate compartimentele și sferile procesului de producere și reproducere a bunurilor.

dr. Francisc KISS

Institutul Politehnic-Cluj

(Continuare în pag. 21)

ECONOMIE NATIONALA

Cincinalul — înainte de termen!
Sursă de sporire a eficienței economice:

GOSPODĂRIREA RAȚIONALĂ A ENERGIEI ȘI COMBUSTIBILILOR

ECONOMISIREA energiei electrice și combustibilului, în principal pe calea înlăturării risipei și a introducerii în toate verigile producției a unor norme de consum bazate pe studii tehnico-energetice fundamentate științific, reprezintă un obiectiv de importanță primordială în întrecerea pentru realizarea cincinalului înainte de termen. Rezultatele dobândite pe ansamblul economiei în această direcție sînt importante (numai în 1974 consumul de energie electrică a fost redus cu 4 miliarde kilowați ore, iar cel de combustibil cu 8,5 milioane tone față de prevederi), ele constituind un îndemn pentru noi acțiuni care să ridice gradul de răspundere pe toate nivelele, astfel încît la fiecare produs, în fiecare întreprindere, consumurile de energie electrică și combustibil să se micșoreze corespunzător condițiilor create și să se asigure în acest fel sporirea eficienței economice.

În acțiunea de gospodărire cît mai eficientă a energiei electrice și combustibilului, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini-Unelte și Electrotehnicii are de jucat un dublu rol: pe de o parte de a lua măsuri corespunzătoare pentru reducerea în toate unitățile sale a consumului propriu de combustibil și energie, iar pe de altă parte, de a asigura fabricarea unor noi tipuri de mașini, instalații și motoare cu randamente energetice ridicate și aparate de măsură, control și automatizare, necesare întregii economii. Privită din aceste puncte de vedere activitatea desfășurată de centralele industriale și întreprinderile aparținînd acestui minister, să urmărim atît acțiunile întreprinse, eficiența lor, cît și măsurile ce se impun pentru reducerea în continuare a consumurilor.

Toate resursele atrase în circuitul economic

STUDIILE efectuate la nivelul ministerului, al centralelor industriale cît și al întreprinderilor au urmărit **abordarea complexă a problemei utilizării mai eficiente a bazei energetice, vizînd depistarea și punerea în valoare a resurselor și instalațiilor de ardere cu randamente scăzute, întocmirea bilanțurilor energetice ale mașinilor, instalațiilor diverse, consumatoare de energie.** Concret, au fost identificate și inventariate resurse energetice secundare echivalente cu 22 700 tcc, din care s-au recuperat pînă la 1 IV a.c. peste 13 000 tcc. În tabelul nr. 1 este redată repartizarea acestor resurse pe centralele industriale aparținînd de MICMUE și stadiul lor de recuperare.

Rezultă că, pe lîngă volumul de resurse energetice recuperate, există încă altele care se află în faza de studiu pentru a fi fructificate. Au fost puse deja la punct studiile pentru valorificarea a 7 590 tcc. (din cele 9 698 tcc. reprezentînd resurse energetice secundare nevalorificate), urmînd ca în acest an să fie recuperate 3 895 tcc. Evident, pentru a valorifica întreaga cantitate de energie secundară identificată, este necesar să se amplifice preocupările pentru a se întocmi STE-urile necesare, cît și pentru modernizarea celor ce se pretează la aceasta. Din păcate, programul prevăzut a fost realizat doar în foarte mică măsură în 1974 și trim. I 1975 (tabelul nr. 2). Această rămînire în urmă are desigur consecințe nedorite: consumarea în continuare, din lipsă de arzătoare corespunzătoare, a unor cantități mari de energie și combustibil. Este cazul ca unitățile în cauză să ia măsuri urgente pentru a livra beneficiarilor comenzile respective, recuperînd în termenul cel mai scurt toate rămînerile în urmă.

sare, centralele industriale și întreprinderile în cauză avînd datoria să acționeze mai operativ, mobilizînd toate forțele capabile să aducă o contribuție în rezolvarea favorabilă a problemei.

Tot pe linia eliminării risipei de energie și combustibili au fost inițiate largi acțiuni de identificare a arzătoarelor necorespunzătoare. Odată cu aceasta au fost stabilite măsuri de înlocuire sau modernizare a lor, astfel încît în toate cazurile ele să se încadreze în anumite limite de consum prevăzute. Au fost făcute comenzi la întreprinderile specializate aparținînd de MICMG atît pentru realizarea de noi arz-

ce și combustibilului în întreprinderi s-a acționat și pe alte planuri: încărcarea unor mașini la capacitatea maximă, scoaterea din funcțiune în schimbul III a pompelor de apă și folosirea apei din rețelele publice, dezafectarea unor surse neeconomice consumatoare de energie electrică etc.

Importante economii se realizează și prin înlocuirea proceselor tehnologice învechite, mari consumatoare de energie și combustibil, cu altele moderne. În acest sens, una din măsurile care de acum a prins viață este și aceea ca, în cadrul noilor investiții pentru dezvoltarea capacităților de producție, fiecare STE să cuprindă numai tehnologii înaintate, economice. Se promovează, de pildă, tehnologii ca: vulcanizarea cablurilor electrice de forță cu izolație de cauciuc, prin procedeul de extrudare și vulcanizare în flux, introducerea proceselor de vopsire cu uscare la rece, introducerea procedeeului de impregnare prin picurare în loc de impregnare clasică prin imersie, extinderea fluxurilor tehnologice de grup și altele — procedee care asigură reduceri însemnate la capitolul consumuri de combustibil și energie. Toate aceste noi tehnologii permit reducerea consumului de energie și combustibili față de procedeele vechi cu 15—40%.

- Valorificarea energiei secundare
- Înlocuirea mașinilor și instalațiilor mari consumatoare de energie și combustibil
- De ce întirzie întocmirea bilanțurilor energetice?
- Se lărgește producția aparatelor de măsură și control pentru nevoile economiei.

toare, cît și pentru modernizarea celor ce se pretează la aceasta. Din păcate, programul prevăzut a fost realizat doar în foarte mică măsură în 1974 și trim. I 1975 (tabelul nr. 2). Această rămînire în urmă are desigur consecințe nedorite: consumarea în continuare, din lipsă de arzătoare corespunzătoare, a unor cantități mari de energie și combustibil. Este cazul ca unitățile în cauză să ia măsuri urgente pentru a livra beneficiarilor comenzile respective, recuperînd în termenul cel mai scurt toate rămînerile în urmă.

În cadrul aceluiași măsuri privind gospodărirea rațională a energiei electri-

Tabelul nr. 1

Situația recuperării resurselor energetice secundare pe centrale industriale

Centrala industrială	Resurse energetice secundare inventariate	Recuperate pînă la 1.IV. 1975	din care:				
			Nerecuperate	cu STE	din care	fără STE	
CINMFS	1837	216	1621	1075	416	659	546
CINAE	5005	2716	2289	1579	286	1293	710
CINAE	740	360	380	380	157	223	-
CIFEC	12286	9450	2836	2836	2836	-	-
CIFEA	2852	280	2572	1720	200	1520	852

Tabelul nr. 2

Modernizarea și înlocuirea arzătoarelor

Unitatea	Nr. arzătoare	din care de:			Înlocuite în perioada 1974 și tr. I.1975
		înlocuit	modernizat	cercețat	
CINMFS	123	75	21	27	-
CINAE	37	26	11	-	4
CINAE	20	13	-	7	2
CIFEC	17	17	-	-	1
CIFEA	30	29	-	1	-

În acțiunea de identificarea a posibilităților de economisire a combustibilului și energiei, un rol însemnat îl au bilanțurile energetice întocmite în fiecare întreprindere. Pentru asigurarea condițiilor de realizare a acestora, au fost formate colective de lucru, elaborate și difuzate indicații precise, întocmite studii de finanțare privind organizarea unor laboratoare

mobile necesare asistenței la efectuarea măsurătorilor etc. Paralel s-a stabilit ca I.C.P.E. — pentru partea electrică — și Electrouzinproiect — pentru partea de energie termică și combustibil — să îndrume și să sprijine întreprinderile în acțiunea de elaborare a bilanțurilor energetice.

Deși au fost create condiții corespunzătoare, se constată totuși că pînă la 1 IV 1975 în întreprinderile MICMUE au fost întocmite, din cele 895 bilanțuri prevăzute, doar 686. Un număr de 119 nu au fost realizate, ele localizîndu-se la întreprinderile din cadrul CIMUMFS (55), CIETC (31), CIETA (20), CIMUF (9), și la CIMAE (4). Cauza: insuficiență preocupare din partea unor întreprinderi, neacordare de sprijin de către institutele de specialitate, lipsa unor mijloace de măsură și control etc. Aceste întâzieri au consecințe negative, multe din resursele existente neavînd încă determinate modalitățile și tehnologiile de valorificare. Faptul apare mai grav, dacă avem în vedere că toate aceste bilanțuri energetice se cereau întocmite încă din 1974. Se impune ca ministerul să depună o mai mare stăruință în această direcție, astfel încît toate centralele și întreprinderile lor să încheie cît mai grabnic această deosebit de importantă acțiune.

Îmbunătățirea randamentelor energetice

UN ALT DOMENIU important de acțiune îl constituie perfecționarea mașinilor, utilajelor și instalațiilor existente, cît și asimilarea altora noi, astfel ca prin randamentele lor ridicate, consumurile specifice de energie și combustibili să fie diminuate. Bunăoară, pentru modernizarea cazanelor de apă caldă cu randament sub 80%, au fost întocmite grafice speciale, încît în perioada 1974—1975 în toate întreprinderile unde există asemenea utilaje, să fie modernizate. În prezent situația se prezintă potrivit tabelului nr. 3.

Tabelul nr. 3

Unitatea	Total cazane de modernizat	din care modernizate		Rest de modernizat
		1974	1975	
GILUMFS	5	2	2	4
CIMAE	2	-	-	2
CIMUF	8	2	2	4
CIETC	1	-	-	1
CIETA	28	22	2	24

Cele 12 cazane rămase încă nemodernizate, vor fi supuse acestei acțiuni în lunile care urmează, astfel încît pînă la sfîrșitul anului curent cazanele să se înscrie în consumuri reduse, apropiate nivelurilor de pe plan mondial.

Pentru asigurarea capacităților de producție necesare fabricării utilajelor, echipamentelor și aparaturii destinat recuperării resurselor energetice secundare, MICMUE a luat măsuri pentru dezvoltarea acestora, în funcție de cererile înaintate de ministerele beneficiare. De asemenea, pentru accelerarea asimilării și producerea în cantitățile necesare a aparatelor de măsură, control și automatizare destinate funcționării cu randamente ridicate, a instalațiilor de ardere, s-au elaborat programe speciale, toate STE-urile necesare fiind întocmite de IPA și ISPE. Acest program a fost completat și cu unele produse noi, care au apărut necesare

odată cu întocmirea bilanțurilor energetice.

Un amplu program de măsuri a fost întocmit și pentru asimilarea și modernizarea unor noi tipuri de mașini, motoare și instalații cu randamente energetice ridicate. S-a prevăzut, între altele, asimilarea unor noi serii de motoare asincrone tipizate, cu puteri de 0,25—132 kW și peste, transformatoare de putere 100—1 600 kVA și 10—400 kVA. Pentru noile serii de motoare asincrone trifazate, ca și pentru noile transformatoare, măsurile luate au condus la stabilirea documentațiilor tehnice cît și a proiectării, urmînd ca la începutul anului 1976 acestea să fie produse în serie. Tot în programul respectiv s-a prevăzut și asimilarea televizoarelor staționare, a căror putere absorbită din rețea va scade de la 150—180 VA cît au cele existente, la 100—120 VA.

Desigur, principalul constă în impulsivitatea activității în toate verigile astfel ca prevederile programelor întocmite să fie realizate la termen și în cele mai bune condițiuni. Dar, așa cum relevă situația, se constată și unele rămîneri în urmă: astfel, întreprinderea de aparate electrice de măsurat — Timișoara a realizat abia cca. 65% din numărul contoarelor electrice pentru diferitele solicitări ale economiei. Se impun măsuri din partea CIETA, care va trebui să antreneze în fabricația acestor contoare și alte unități, în așa fel încît alît restanța cît și solicitările din acest an să fie realizate și livrate la termen beneficiarilor. Asemenea rămîneri în urmă se mai manifestă și în ce privește asimilarea unor motoare și transformatoare, aparate de măsură și control etc.

REALIZAREA întregului complex de măsuri, menit să asigure recuperarea unor valori mai mari de resurse pe seama mai bune gospodăririi a energiei și combustibilului, necesită o preocupare susținută din partea tuturor factorilor interesați. Este imperios necesar ca alît centralele industriale, cît și Electrouzinproiect (căreia i s-au atribuit răspunderi însemnate) să accelereze, pe de o parte, întocmirea studiului privind recuperarea resurselor energetice secundare, iar pe de altă parte, să treacă la execuția lucrărilor menite să pună în valoare toate resursele recuperabile în condiții economice corespunzătoare. Concomitent, se cere acționat mai energic pentru a se definitiva în timpul cel mai scurt programele pentru înlocuirea etapizată, în perioada 1976—1980, a proceselor tehnologice învechite și modernizarea sau înlocuirea instalațiilor existente care nu au parametri superiori de exploatare, ca urmare a concluziilor trase pe baza întocmirii bilanțurilor energetice.

Este, totodată, necesar ca Centrala industrială de mașini-unelte, mecanică fină și scule, Centrala industrială de electronică și tehnică de calcul și Centrala industrială de echipament de telecomunicații și automatizări, care au încă de efectuat un volum mare de lucrări, să-și organizeze mai bine activitatea încît să recupereze întârzierile în livrarea unor echipamente și să asigure beneficiarilor la termen toate comenzile. Exercițiindu-se un control și sprijin permanent din partea ministerului, centralele industriale și întreprinderile subordonate, vor putea să-și realizeze întocmai sarcinile încredințate, gospodărînd mai bine și eficient resursele de energie și combustibil.

B. VASILE
T. LUDOVIC

DIN CRONICA ÎNTRECERII

ÎN PRIMUL SEMESTRU DIN 1975 : IMPORTANTE DEPĂȘIRI DE PLAN

● Minerii țării au intrat în cea de-a doua jumătate a anului cu o producție suplimentară planului pe primul semestru de peste 235 000 tone cărbune. Succesul are la bază în principal extinderea unor tehnologii de mare eficiență, utilizarea la întreaga capacitate a utilajelor din dotare, prin care s-a reușit ca indicele productivității muncii pe ansamblul acestei ramuri să crească față de plan cu 4,2 la sută. Cele mai bune rezultate au fost obținute de minerii din bazinele Rovinari, Motru și Valea Jiului.

● Colectivele industriale din județul Galați au raportat realizarea, peste prevederile primei jumătăți a anului, a mai mult de 42 000 tone coals metalurgice, 18 000 tone fontă, 20 000 tone oțel, 16 437 tone tablă, laminate finite și bandă laminată la rece, 26,5 milioane kWh energie electrică, peste 1 000 tone carne de pasăre, 20 162 hl lapte și alte produse. Valoarea producției globale realizate suplimentar se ridică la peste 182,6 milioane lei.

● Industria județului Arad a înscris în primul semestru din 1975 sporuri de producție care reprezintă îndeplinirea de pe acum a angajamentelor asumate pe întreg anul. Au fost livrate economiei naționale, peste prevederile de plan, un mare număr de strunguri, vagoane, materiale de construcții, confecții, încălțăminte, produse din lemn etc.

● Succese însemnate au obținut și colectivele industriale ale județului Brăila. Acestea au realizat suplimentar prevederilor aproape 74 milioane kWh energie electrică, 5 400 tone laminate finite, 1 268 tone oțel, 1 800 tone fibre și fire artificiale, confecții textile în valoare de peste 1,6 milioane lei etc. Producția globală realizată suplimentar se ridică la circa 70 milioane lei.

● O producție globală industrială în valoare de 21 milioane lei a fost realizată peste prevederile la Combinatul chimic din Tirnăveni — una din cele mai vechi vetre ale chimiei românești. Au fost obținute suplimentar între altele, 7 600 tone carbid, 1 600 tone sulfat de aluminiu, 100 tone bicromat de sodiu.

● În prima jumătate a anului, în industria județului Timiș au fost asimilate în producție peste 600 de produse noi, cifră care depășește substanțial prevederile planului tehnic pentru această perioadă. Au fost realizate noi tipuri de mașini de ridicat și transport uzinal, motoare electrice, utilaje complexe pentru șantierul de construcții, mașini-unelte pentru industria electrotehnică, produse chimice, mase plastice, materiale de construcții, confecții, tricotaje, articole de sticlărie și cristal. Produsele noi înscrise în nomenclatorul de fabricație pe 1975 dețin o pondere de peste 2/3 în producția întreprinderilor industriei electrotehnice și chimice din acest județ.

● Unitățile Centralei industriale a celulozei și hirticii au realizat, în prima jumătate a anului, peste sarcinile de plan, o producție globală valorind 51 milioane lei. Ca urmare a preocupării susținute pentru sporirea calității produselor, gramajul hirticii a fost redus pe ansamblul acestei industriei cu 1,5 grame pe metru pătrat. Concomitent, muncitorii și tehnicienii din această ramură au redus cheltuielile materiale cu aproape 14 lei la 1 000 lei producție marfă, obținînd peste 70 milioane lei beneficii suplimentare. Între unitățile fruntase în întrecerea socialistă se numără Combinatul de celuloză și hirtic din Suceava, Brăila și Bacău.

PREVENIREA STOCURILOR SUPRANORMATIVE — SARCINĂ DE ACTUALITATE

INDEPLINIREA înainte de termen a obiectivelor fundamentale ale actualului plan cincinal impune o valorificare eficientă a întregului potențial productiv, atât la nivelul economiei naționale, cât și al întreprinderilor, vizând în principal reducerea cheltuielilor de producție — îndeosebi a celor materiale — și înlăturarea cauzelor care generează creșterea lor.

Documentele partidului nostru au subliniat de nenumărate ori necesitatea intensificării preocupărilor pentru îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale, pentru mai buna dimensionare a stocurilor, îndeosebi la materiile prime, astfel încât să se asigure aprovizionarea ritmică și, totodată, să se evite scoaterea din circuitul economic și imobilizarea unor mijloace materiale.

Este cunoscut faptul că scoaterea unor materii prime și materiale din circuitul economic, ținerea lor timp îndelungat în magazii și depozite, imobilizarea fondurilor bănești și plata de dobinzi penalizatoare pentru împrumuturile restante aduc prejudicii financiare unităților ce le dețin, fapt care împiedică sporirea eficienței economice la nivelul cerințelor actuale.

Pentru a reliefa cauzele apariției stocurilor supranormative, precum și măsurile care se impun a fi luate în scopul prevenirii formării de noi stocuri, **Revista economică**, a inițiat, cu sprijinul Sucursalei județene Brăila a Băncii Naționale, o anchetă în mari unități industriale din județ, ale cărei concluzii le publicăm în rândurile de mai jos.

Experiență cu putere de generalizare

ANALIZA întreprisă a evidențiat faptul că în multe întreprinderi ale județului au fost obținute succese remarcabile în gospodărirea judicioasă a fondurilor materiale și bănești, în utilizarea cu o înaltă eficiență a potențialului lor productiv. În această privință, ne-a reținut atenția experiența Combinatului de prelucrare a lemnului pe linia prevenirii stocurilor supranormative. Conducerea acestui combinat, prin măsurile adoptate, a reușit să prevină în sem. I. a.c., apariția stocurilor supranormative. Dată fiind importanța deosebită pe care o au imobilizările în stocuri supranormative asupra situației financiare a întreprinderii, compartimentul financiar — contabil s-a preocupat, în mod sistematic, de menținerea capacității de plată, adoptând o serie de măsuri care s-au dovedit eficiente, și anume:

- viza de control financiar preventiv asupra comenzilor și contractelor privind aprovizionarea este acordată de către contabilul șef, pe baza unei analize temeinice asupra necesarului solicitat, în corelare cu normele de consum, cu stocurile existente în magazii, cu planul de producție etc.;

- pentru facturile privind aprovizionarea cu materii prime și materiale, viza de control preventiv se acordă de șeful biroului financiar, urmărindu-se, pe lângă îndeplinirea celorlalte obligații, ca plățile să se efectueze la termenele stabilite prin contracte, numai pentru materialele care corespund calitativ și cantitativ;

- trimestrial, în comitetul oamenilor muncii se analizează, pe bază de bilanț, activitatea economico-financiară a combinatului, cu care ocazie un accent deosebit se pune pe analiza imobilizărilor și asigurarea capacității de plată, adoptându-se hotărârile corespunzătoare pentru îmbunătățirea situației economico-financiare a unității.

În atenția contabilului șef stă, de asemenea, verificarea corectitudinii datelor prezentate de biroul de aprovizionare sau de secțiile de producție. În general, la această unitate, din prevenirea stocurilor supranormative s-a făcut o problemă de masă, consecințele nefavorabile ale acestora fiind cunoscute de toți angajații, atât din compartimentele funcționale, cât și din cadrul secțiilor și atelierelor de producție.

Evident, fiecare unitate economică are la dispoziție o **mulțitudine** de căi și mijloace de a reduce și de a preveni constituirea unor noi stocuri supranormative. Printre acestea mai trebuie să amintim **respectarea condițiilor de recepționare a materiilor prime și materialelor**, unde sînt prevăzute expres norme de calitate, **respectarea tehnologiilor de fabricație** și a **ritmurilor normale de producție**, evitarea fabricării de produse fără contracte sau comenzi, **extinderea cu mai multă îndrăzneală a măsurilor de organizare științifică a producției și a muncii**, **generalizarea și extinderea controlului interfazic și a autocontrolului etc.**

Factori care determină apariția supranormalivelor

PRINTRE unitățile care dețineau la 31 mai a.c., importanțe stocuri supranormative se află și întreprinderea de utilaj greu „Progresul”-Brăila (vezi graficul).

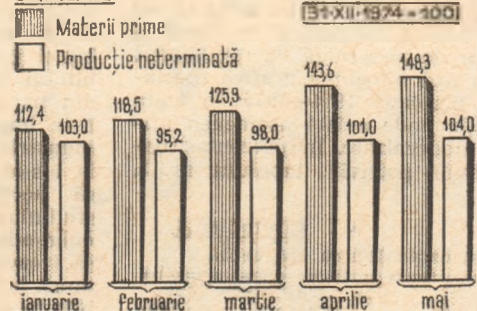
Analizînd evoluția stocurilor supranormative pe primele

5 luni din anul 1975 se constată o creștere a acestora la grupa de materii prime și materiale și la grupa produse finite și o menținere la un nivel aproape egal la producția neteterminată în condițiile în care producția globală planificată este cu 10,4% mai mare decît producția marfă fabricată.

O analiză mai aprofundată ne relevă o mare varietate de cauze care au determinat această stare de lucruri, dintre care enumerăm următoarele:

- existența unor materiale fără utilizare sau cu utilizare lentă, determinată de: nenominalizarea prin plan a producției (38% reprezintă producția de unicate, pentru care planul se dă în tonaj, pe grupe de utilaje, fără o nominalizare anticipată pe produs; nominalizarea se realizează pe măsura solicită-

Graficul nr 1

rilor, urgențelor și definitivării documentațiilor tehnice);

- modificarea sortimentală impusă de anumite urgențe sau de lipsa unor materiale, din import sau din țară, necesare finalizării producției;

- schimbări impuse de beneficiari, în special externi;
- livrarea de materiale la tipodimensiuni superioare față de necesar;

- neasigurarea la timp a unor anumite materii prime și materiale din import și din țară, ceea ce face ca o parte din materialele aprovizionate să nu poată fi introduse în producție, datorită fluxului procesului tehnologic;

- emiterea de comenzi și încheierea de contracte cu mult înaintea cunoașterii și nominalizării planului;

- numărul mare de repere folosite în procesul de producție (circa 30 000 tipodimensiuni grupate în peste 450 de grupe de materiale).

Este cît se poate de evident faptul că unele compartimente din întreprinderi nu au analizat temeinic necesitatea aprovizionării cu diverse materii prime și materiale, nu au exercitat un control direct asupra modului în care se dimensionează necesarul de materiale ce fac obiectul comenzilor și contractelor încheiate cu beneficiarii.

Specialiștii din unitate au opinat pentru adoptarea unor măsuri eficiente care să asigure lichidarea stocurilor supranormative în domeniul aprovizionării, precum și prevenirea formării altora. Astfel, s-a propus organizarea evidenței materiilor prime și materialelor în sistem GESTOC, pe calculator, precum și stabilirea, trimestrial, a fiecărui material fără mișcare cu indicarea tipodimensiunii, cantităților, prețului unitar etc. Aceasta, îndeosebi în scopul analizei de către merceologi a posibilității

consumării în procesele viitoare de producție și luării măsurilor care se cer adoptate în vederea valorificării lor. De asemenea, se impune corelarea periodică, de 2-3 ori pe an, a stocurilor existente, la o anumită dată, cu necesarul de producție, în urma definitivării comenzilor în cazul pozițiilor globale planificate în tonaj și stabilirii consumurilor specifice, pe baza tehnologiilor întocmite. Aceasta, atât în scopul solicitărilor de reduceri sau anulări din specificații, contracte și comenzi, cât și în scopul luării măsurilor pentru valorificarea materialelor disponibile. În același timp, este necesar să se analizeze în cadrul atelierelor tehnologice și al Institutului de proiectare local, posibilitățile de înlocuire a unor materiale cu cele existente în stoc.

Menționăm ca un fapt pozitiv că întreprinderea „Progresul”-Brăila nu realizează produse fără desfacere asigurată. O serie de factori determină însă — atunci când apar — formarea de stocuri supranormative de produse finite și anume: ritmicitatea neuniformă a producției, greutatea la ambalarea și expedierea mărfurilor (70% din producție este agabaritică), insuficiența capacității de manipulare și încărcare, insuficiența mijloacelor de transport adecvate etc. Pentru îmbunătățirea desfacerii este necesar să se urmărească decadal stocurile rămase neexpediate, să se adopte asemenea măsuri încât acestea să fie cât mai grabnic lichidate.

Acțiuni complexe, eficiente...

CA URMARE a unor neajunsuri în procesul de aprovizionare și desfacere, în primele cinci luni ale acestui an, la unele unități cuprinse în ancheta noastră s-au format stocuri de produse finite fără desfacere asigurată, precum și unele stocuri de materii prime și materiale fără utilizare imediată în producție. fapt care a creat numeroase dificultăți economico-financiare. Astfel, viteza de rotație a mijloacelor circulante s-a încetinit în 1974 cu 7,44 zile față de plan la Întreprinderea de confecții Brăila, cu 11,64 zile la Combinatul de fibre artificiale Brăila etc. În același timp, unele unități economice analizate au înregistrat un volum important de credite restante pentru care au plătit dobânzi penalizatoare însemnate, aspecte care au diminuat rentabilitatea și capacitatea lor de plată.

Readucerea în circuitul economic a acestor valori materiale presupune cunoașterea temeinică a cauzelor care le-au generat, precum și adoptarea măsurilor corespunzătoare. Am sintetizat în tabloul alăturat opiniile specialiștilor din unitățile analizate cu privire la cauzele generatoare de stocuri supranormative, precum și soluțiile propuse.

În cele ce urmează nu vom aminti măsurile deja adoptate de către colectivele de conducere în cauză pentru lichidarea stocurilor supranormative existente. Vom prezenta însă, în mod detaliat, sugestiile și măsurile propuse, pentru a le supune atenției organelor de decizie din economie, la diferite niveluri organizatorice, în scopul prevenirii formării de noi stocuri supranormative.

...pe linie de legislație și metodologie

- în raport cu ramura productivă, nominalizarea producției până la nivel de sortiment să fie efectuată anticipat aprovizionării;

- la emiterea repartițiilor de către forul tutelar să se țină seamă de loturile optime de fabricație, pentru a exista concordanță (plină) între producție și contractare;

- pe baza planurilor de producție să se întocmească specificațiile de materiale și să se emită comenzi ferme de materii prime și materiale de aprovizionat;

- să se reglementeze finanțarea pieselor de schimb pentru service la intern, prin credite pe stoc similar celor de la export;

- extinderea cazurilor pentru care mărfurile pot rămâne în custodia furnizorilor, în care să se cuprindă și situația în care un produs se lasă în custodie pentru executarea în continuare a unui alt contract;

- pe baza stocurilor efective de la finele fiecărui an, întreprinderile să efectueze corelarea acestora cu necesarul pentru producția și sursele viitoarelor aprovizionări. Pentru plusurile rezultate, întreprinderile să fie obligate să efectueze reduceri din specificații pentru materiale dirijate și din contracte și comenzi pentru materialele nedirijate, iar întreprinderile producătoare să fie obligate să accepte reducerile;

- preluarea de către întreprinderile de comerț exterior, contra cost, a produselor trimise în străinătate la expoziții, târguri, probe, consignatie, cu înregistrarea sumelor încasate în contul 611 „Venituri de realizat” la furnizor și creditarea produselor la ISCE. Aceasta în scopul sporirii răspunderii întreprinderilor de comerț exterior, care lucrează în calitate de comisionar, în sensul de a participa și ele la consecințele financiare care apar

STOCURI SUPRANORMATIVE

Cauze generatoare	Măsuri de prevenire
1. Fundamentarea necorespunzătoare a planului de aprovizionare	1. Mai buna organizare a procesului de producție
2. Necorelarea planului de aprovizionare cu celelalte secțiuni de plan	2. Nominalizarea cât mai completă a planului de producție
3. Modificări numeroase ale planului	3. Corelarea secțiunilor planului
4. Aprovizionarea neritimică	4. Norme de consum realiste
5. Nerealizarea planului de producție	5. Respectarea contractelor
6. Nerespectarea termenelor contractuale	6. Dimensionarea normativului în funcție de necesitățile planului
7. Neasigurarea desfacerii produselor	7. Responsabilitate sporită din partea forurilor tutelare
8. Verificarea necorespunzătoare a calității produselor	8. Buna organizare și exercitarea a controlului preventiv și a controlului ierarhic operativ curent
9. Exercițarea necorespunzătoare a controlului preventiv și a controlului ierarhic operativ curent	9. Îmbunătățirea activității bazelor de aprovizionare
10. Alte cauze	10. Întocmirea corespunzătoare a graficelor de lichidare și urmărirea lor.

prin nevalorificarea sau nereturnarea în țară a produselor. Prin înregistrarea în contul sus-amintit nu s-ar denatura rezultatele financiare.

Asemănător să se procedeze și în cazurile în care întreprinderile de comerț exterior anulează contractul parțial sau total datorită unor cauze care aparțin partenerului extern sau conjuncturii internaționale. În aceste situații furnizorul ar trebui să factureze produsele întreprinderii de comerț exterior care urmează să fie sprijinită în obținerea unui credit special.

...pe linie organizatorică

- extinderea activității bazelor județene și a celor specializate, care să fie obligate să preia toate materialele fără utilizare rezultate din acțiunea de corelare a stocurilor cu necesarul și sursele și nu numai pentru cele din nomenclatorul acestora. Bazele județene să devină coordonatoare de balanțe pentru stocurile disponibile, să centralizeze materialele cu caracteristicile respective la nivel de bază și să le comunice MATMCGFF-ului. Situația centralizată la nivelul acestui minister să se comunice fiecărei baze județene;

- întreprinderile să fie obligate a analiza lista materialelor disponibile înainte de a emite comenzile către furnizori;

- toate aprovizionările să se deruleze prin bazele județene;

- să se reducă dobânda la baze pentru stocurile supranormative la 1%.

...pe linia relațiilor: organe financiar-bancare — întreprinderi-foruri tutelare

- în scopul cointeresării întreprinderilor de a depista toate materialele fără utilizare, băncile să fie autorizate a efectua trecerea la împrumuturi restante, numai după ce întreprinderea nu și-a adus la îndeplinire graficul de lichidare a stocurilor disponibile;

- pentru materialele, inclusiv subansamblurile necorespunzătoare, constatate cu defecte în contul furnizorilor, pe baza procesului verbal bilateral unitățile BNRSSR să fie autorizate să primească dispoziții de încasare care să se deconteze în aceeași ordine de preferință cu furnizorii;

- penalitățile pentru lipsă de disponibil conform prevederilor HCM nr. 306/1970 să fie calculate de unitățile bancare și să se deconteze concomitent cu facturile;

- Banca Română de Comerț Exterior să fie autorizată să crediteze întreprinderile de comerț exterior pentru valoarea produselor aflate la probe, expoziții, târguri sau în consignatie legală, inclusiv facturile emise de furnizori asupra ISCE-urilor pentru mărfuri rămase în urma unor modificări contractuale.

Aceste măsuri ar trebui completate cu încă una:

- piesele de schimb aflate la întreprinderi pentru produsele executate să fie preluate de baze, în condițiile prevederilor HCM nr. 742/74 și nu numai în funcție de contracte, cum procedează în prezent unele baze.

Maria IONIȚĂ
Constantin DIMA
Brăila

CONSIDERAȚII ASUPRA SISTEMULUI DE INDICATORI AI EFICIENȚEI ACTIVITĂȚII ECONOMICE (II)

Modalități de exprimare

a efectului (rezultate) și efortului (cheltuieli)

Exprimarea eficienței activității economice de către un sistem de indicatori necesită unele precizări suplimentare și asupra modalităților de exprimare a efectului și efortului. Având în vedere prevederile Legii cu privire la regimul prețurilor și tarifelor din 1971, apreciem că elemente prețioase pentru concretizarea efectului și efortului activității economice de la nivelul întreprinderii, al ramurii și până la nivelul economiei naționale, pot fi desprinse din următoarea schemă a prețurilor, în special a prețurilor la produsele industriale (schema nr. 1).

Schema nr. 1

Prețul de vânzare cu amănuntul												
Cheltuieli materiale			Producția netă									
Amortizarea	Energetic	Com-bus-tivi-bili	Materi-prim-și mate-riale	Re-tri-bu-ția lu-cră-tori-lor	Venitul net					Acumularile bănești	Impozi-tul pe cir-cu-la-ția mar-fu-ri-lor și im-pozi-tul de regu-lare	
					Con-tri-bu-ția asu-pra re-tri-bu-ției pen-tru asig-u-rările so-ciale	Con-tri-bu-ția asu-pra re-tri-bu-ției pen-tru noi	Con-tri-bu-ția asu-pra re-tri-bu-ției pen-tru	Con-tri-bu-ția asu-pra re-tri-bu-ției pen-tru	Con-tri-bu-ția asu-pra re-tri-bu-ției pen-tru			Con-tri-bu-ția asu-pra re-tri-bu-ției pen-tru
Prețul de cost total												

Din schemă rezultă că **indicatorii eficienței producției** la nivel de întreprindere, ramură și chiar la nivelul economiei naționale pot fi determinați prin raportarea întregii producții, a producției nete, a venitului net sau a diferitelor componente ale acestuia la cheltuielile materiale, la fondul de retribuire sau la totalul cheltuielilor incluse în prețul de cost. Ținând seama și de faptul că întreprinderile dispun de anumite fonduri materiale și bănești, indicatorii de eficiență a activității economice pot fi obținuți și prin raportarea rezultatelor obținute (efectul) la totalul fondurilor de producție — fonduri fixe, fonduri circulante și fondul de retribuire (efortul).

Calitatea indicatorilor de eficiență a activității economice este puternic influențată de justetea metodologiei de determinare a componentelor efectului (rezultatelor) și efortului (cheltuieli și mijloace utilizate pentru desfășurarea activităților economice). Remarcăm valoarea deosebită a opiniilor după care și acești indicatori de exprimare a efectului și efortului **ar trebui precizați în mod diferențiat**, pe anumite trepte, care să corespundă unor procese reale. După părerea prof. univ. dr. Em. Dobrescu „prima treaptă ar trebui să pună în legătură nemijlocită venitul național cu resursele primare: forța de muncă, fondurile fixe, principalele materii prime minerale și agricole, combustibilii, energia. Această legătură se realizează prin intermediul unui ansamblu de parametri de eficiență — productivitatea muncii sociale, eficiența netă a fondurilor fixe, consumurile specifice de materii prime și resurse energetice”⁽¹⁾.

Așadar, considerăm că efectele economice principale pot fi măsurate cu ajutorul următorilor indicatori care stau la baza determinării eficienței activității economice (schema nr. 2).

A) La nivelul economiei naționale :

1) Produsul social, ca totalitate a bunurilor materiale create într-o țară, într-o perioadă de timp determinată, de obicei un an (P.S.).

2) Produsul social final, care cuprinde venitul național și fondul de amortizare. El se obține prin scăderea din produsul social a cheltuielilor cu materiile prime, materialele, piesele de schimb, energia, apa etc. (P.S.F.).

3) Venitul național, ca valoare nou creată într-o perioadă determinată de timp, de obicei un an (V.N.).

4) Venitul net al societății, ca expresie bănească a produsului pentru societate creat în producția materială (Vn).

5) Beneficiul total, ca parte a venitului net al societății, rămasă după ce au fost scăzute alte forme ale acestuia (B).

B) La nivelul ramurilor economiei naționale sînt utilizați următorii indicatori ai efectului economic :

1) Produsul global, ca totalitate a valorilor de întrebuințare produse într-o ramură a producției materiale și a serviciilor de producție într-o perioadă de timp (de obicei un an) în expresie bănească (P.G.).

2) Produsul global final, ca parte a produsului global rămasă după scăderea cheltuielilor totale cu materii prime, energie, combustibil etc. (P.G.F.).

3) Producția netă, ca expresie bănească a produsului nou creat la nivelul ramurilor producției materiale (P.N.).

4) Venitul net al ramurilor, ca expresie bănească a plus-produsului creat în cadrul ramurilor producției materiale (Vn).

5) Beneficiul total, ca sumă a beneficiilor create în unitățile economice ale fiecărei ramuri.

C) La nivelul întreprinderilor și centralelor industriale :

1) Producția globală, ca volum total, în expresie valorică, a producției întreprinderilor, centralelor și celorlalte unități economice (Pg).

2) Producția finală, ca diferență între producția globală și cheltuielile totale cu materii prime, energie, combustibil etc. (Pf).

— Producția netă, ca produs nou creat, în expresie bănească, la nivelul întreprinderii și al centralelor (Pn).

4) Venitul net, ca expresie bănească a plusprodusului creat în întreprinderi sau centrale (Vn).

5) Beneficiul, ca parte a venitului net rămasă după scăderea impozitului pe circulația mărfurilor și a altor forme valorice ale plusprodusului creat în întreprinderi, centrale etc. (B).

Acești indicatori ai efectului economic pot fi utilizați la determinarea indicatorilor de eficiență a activității economice pentru toate formele acesteia, inclusiv pentru eficiența procesului de ansamblu al reproducției socialiste largite. Exprimarea bănească a acestor indicatori ai efectului economic permite însumarea lor pe sectoare, ramuri etc., în care se desfășoară activități economice eterogene. Pe lângă acești indicatori ai efectului economic

este necesar să avem în vedere și prezența unor indicatori calitativi care nu pot fi însumați pe ramuri și sectoare de activitate și care ne permit să caracterizăm o altă latură a eficienței activității economice, în special cea legată de producția de bunuri materiale, și anume calitatea produselor.

În ceea ce privește exprimarea efortului, apreciem că întemeiate opiniile care susțin că indicatorii acestuia trebuie formulați pornindu-se de la elementele simple ale procesului de producție : forța de muncă, mijloacele de muncă și obiectele muncii⁽²⁾. După părerea noastră este necesară precizarea modalităților de exprimare a celor trei elemente simple ale procesului de producție.

Astfel, forța de muncă privită ca element esențial al procesului de producție și al oricărei activități economice, în general, poate fi exprimată de regulă prin numărul mediu scriptic al lucrătorilor productivi. Dar, consumarea forței de muncă mai poate fi măsurată și prin unități ale timpului de muncă — ore, zile etc., evidențiind numărul de ore și om-zile care au permis obținerea unor efecte economice date. Și în funcție de aceste elemente legate de forța de muncă pot fi stabiliți unii indicatori ai eficienței activității economice. De asemenea, consumul de forță de muncă mai poate fi însumat în cadrul efortului depus pentru desfășurarea activităților economice și în mod indirect, prin exprimarea bănească a acestuia, concretizată în fondul de retribuire a lucrătorilor. În această situație, consumul de forță de muncă stă la baza stabilirii unor indicatori de eficiență calculați în funcție de toți factorii procesului de producție. Aceste modalități de exprimare a forței de muncă pot fi utilizate la nivelul întreprinderii, al ramurilor producției materiale și la nivelul întregii economii naționale, permițând calcularea unui număr mare de indicatori de eficiență a activității economice, la fiecare dintre aceste nivele.

Mijloacele de muncă utilizate în desfășurarea diferitelor activități economice sînt luate în calculul indicatorilor de eficiență prin intermediul fondurilor fixe, care sînt exprimate în formă bănească. De asemenea, tot ca urmare a caracterului eterogen, și obiectele muncii care participă la procesul de producție, sînt utilizate la calculul indicatorilor de eficiență în calitate de fonduri circulante, exprimate în formă bănească.

La determinarea indicatorilor de eficiență a activității economice fondurile fixe și fondurile circulante se stabilesc la nivelul întreprinderilor și altor unități economice, pe ministere și ramuri ale economiei naționale și pe ansamblul sferei producției materiale. Astfel, există posibilitatea calculării unui număr mare de in-

(Continuare în pag. 10)

⁽¹⁾ Em. Dobrescu, Probleme ale elaborării schemei generale a indicatorilor economico-sociali, în volumul : Contribuții la dezbaterile problemelor teoretice ale economiei socialiste, vol. 3. București, Editura politică, 1974, pag. 452. Această idee este susținută și în alte lucrări ca : Ritmul creșterii economice, teorie și analiză, București, Editura politică, 1968 ; Productivitatea muncii sociale, București, Editura politică, 1964 etc.

⁽²⁾ I. Grădișteanu, N. Ioniță, Sistemul de indicatori pentru exprimarea eficienței economice a producției industriale, Forum, Științe sociale, vol. IV, 1971 ; Cornel Iuga, Eficiența economică, Revista economică nr. 6/1975, p. 18 și Eficiență și creștere economică, Revista economică nr. 10/1974, p. 21—22 etc.

Sistemul de indicatori ai eficienței economice.

Relații la diferite nivele

Economie națională   Ramuri ale producției materiale   Ministere, centrale, întreprinderi

1. Indicatorii eficienței procesului de ansamblu al reproducției socialiste lărgite *)

1.1. Produsul social pe un locuitor	$\frac{PS}{N}$	—	—
1.2. Produsul social final pe un locuitor	$\frac{PSF}{N}$	—	—
1.3. Venitul național pe un locuitor	$\frac{VN}{N}$	—	—
1.4. Corelația dintre creșterea venitului național și creșterea produsului social	$\frac{VN_1}{VN_0} \frac{PS_1}{PS_0}$	—	—

2. Indicatorii consumului de muncă vie

2.1. Productivitatea muncii calculată în funcție de rezultatul total al producției și numărul de lucrători (numărul de personal)	$\frac{PS}{NI}$	$\frac{PG}{NI}$	$\frac{Pg}{NI}$
2.2. Eficiența producției finale	$\frac{PSF}{NI}$	$\frac{PGF}{NI}$	$\frac{Pf}{NI}$
2.3. Productivitatea muncii calculată în funcție de valoarea nou creată	$\frac{VN}{NI}$	$\frac{PN}{NI}$	$\frac{Pn}{NI}$
2.4. Sporul de valoare nou creată pe un lucrător	$\frac{VN}{NI}$	$\frac{PN}{NI}$	$\frac{Pn}{NI}$

3. Indicatorii de eficiență a utilizării fondurilor de producție și a celorlalte fonduri avansate, precum și a valorificării fondurilor consumate

3.1. Eficiența globală a fondurilor avansate			
3.1.1. Eficiența globală a fondurilor fixe	$\frac{PS}{Ff}$	$\frac{PG}{Ff}$	$\frac{Pg}{Ff}$
3.1.2. Eficiența globală a valorificării mijloacelor circulante	$\frac{PS}{Mc}$	$\frac{PG}{Mc}$	$\frac{Pg}{Mc}$
3.1.3. Eficiența globală a fondurilor de producție	$\frac{PS}{Ff + Fc}$	$\frac{PG}{Ff + Fc}$	$\frac{Pg}{Ff + Fc}$
3.1.4. Eficiența globală a totalului fondurilor avansate	$\frac{PS}{Ff + Mc}$	$\frac{PG}{Ff + Mc}$	$\frac{Pg}{Ff + Mc}$
3.2. Coeficientul necesarului relativ de fonduri pentru totalul producției obținute într-un an			
3.2.1. Coeficientul necesarului relativ de fonduri fixe pentru totalul producției obținute	$\frac{Ff}{PS}$	$\frac{Ff}{PG}$	$\frac{Ff}{Pg}$
3.2.2. Coeficientul necesarului relativ de mijloace circulante pentru totalul producției obținute	$\frac{Mc}{PS}$	$\frac{Mc}{PG}$	$\frac{Mc}{Pg}$
3.2.3. Coeficientul necesarului relativ de fonduri de producție pentru totalul producției obținute	$\frac{Ff + Fc}{PS}$	$\frac{Ff + Fc}{PG}$	$\frac{Ff + Fc}{Pg}$
3.2.4. Coeficientul necesarului relativ de total fonduri pentru producția obținută	$\frac{Ff + Mc}{PS}$	$\frac{Ff + Mc}{PG}$	$\frac{Ff + Mc}{Pg}$
3.3. Eficiența netă a fondurilor avansate			
3.3.1. Eficiența netă a fondurilor fixe	$\frac{VN}{Ff}$	$\frac{PN}{Ff}$	$\frac{Pn}{Ff}$
3.3.2. Eficiența netă a valorificării mijloacelor circulante	$\frac{VN}{Mc}$	$\frac{PN}{Mc}$	$\frac{Pn}{Mc}$

3.3.3. Eficiența netă a fondurilor de producție

$\frac{VN}{Ff + Fc}$ $\frac{PN}{Ff + Fc}$ $\frac{Pn}{Ff + Fc}$

3.3.4. Eficiența netă a totalului fondurilor avansate

$\frac{VN}{Ff + Mc}$ $\frac{PN}{Ff + Mc}$ $\frac{Pn}{Ff + Mc}$

3.4. Coeficientul necesarului relativ de fonduri pentru valoarea nou creată

3.4.1. Coeficientul necesarului relativ de fonduri fixe pentru producția netă

$\frac{Ff}{VN}$ $\frac{Ff}{PN}$ $\frac{Ff}{Pn}$

3.4.2. Coeficientul necesarului relativ de mijloace circulante pentru producția netă

$\frac{Mc}{VN}$ $\frac{Mc}{PN}$ $\frac{Mc}{Pn}$

3.4.3. Coeficientul necesarului relativ de fonduri de producție pentru producția netă

$\frac{Ff + Fc}{VN}$ $\frac{Ff + Fc}{PN}$ $\frac{Ff + Fc}{Pn}$

3.4.4. Coeficientul necesarului relativ de total fonduri avansate pentru producția netă

$\frac{Ff + Mc}{VN}$ $\frac{Ff + Mc}{PN}$ $\frac{Ff + Mc}{Pn}$

3.5. Eficiența fondurilor consumate

3.5.1. Eficiența globală a fondurilor consumate

$\frac{PS}{Pcc}$ $\frac{PG}{Pcc}$ $\frac{Pg}{Pcc}$

3.5.2. Eficiența netă a fondurilor consumate

$\frac{PS}{Pcc}$ $\frac{PG}{Pcc}$ $\frac{Pg}{Pcc}$

3.5.3. Eficiența globală a cheltuielilor materiale

$\frac{ChM}{VN}$ $\frac{ChM}{PN}$ $\frac{ChM}{Pn}$

3.5.4. Eficiența netă a cheltuielilor materiale

$\frac{ChM}{VN}$ $\frac{ChM}{PN}$ $\frac{ChM}{Pn}$

3.6. Coeficientul necesarului relativ de fonduri consumate pentru totalul producției și pentru producția netă

3.6.1. Coeficientul necesarului relativ de fonduri consumate pentru producția totală

$\frac{Pcc}{PS}$ $\frac{Pcc}{PG}$ $\frac{Pcc}{Pg}$

3.6.2. Coeficientul necesarului relativ de fonduri consumate pentru producția netă

$\frac{Pcc}{VN}$ $\frac{Pcc}{PN}$ $\frac{Pcc}{Pn}$

3.6.3. Coeficientul necesarului relativ de cheltuieli materiale pentru producția totală

$\frac{ChM}{PS}$ $\frac{ChM}{PG}$ $\frac{ChM}{Pg}$

3.6.4. Coeficientul necesarului relativ de cheltuieli materiale pentru producția netă

$\frac{ChM}{VN}$ $\frac{ChM}{PN}$ $\frac{ChM}{Pn}$

3.7. Indicatorii rentabilității producției

3.7.1. Rata venitului net în funcție de fondurile de producție avansate (Fp)

$\frac{Vn}{Fp} \cdot 100$ $\frac{Vn}{Fp} \cdot 100$ $\frac{Vn}{Fp} \cdot 100$

3.7.2. Rata venitului net în funcție de fondurile consumate (Pcc)

$\frac{Vn}{Pcc} \cdot 100$ $\frac{Vn}{Pcc} \cdot 100$ $\frac{Vn}{Pcc} \cdot 100$

3.7.3. Rata beneficiului în funcție de fondurile de producție avansate (Fp)

$\frac{B}{Fp} \cdot 100$ $\frac{B}{Fp} \cdot 100$ $\frac{B}{Fp} \cdot 100$

3.7.4. Rata beneficiului în funcție de fondurile consumate (Pcc)

$\frac{B}{Pcc} \cdot 100$ $\frac{B}{Pcc} \cdot 100$ $\frac{B}{Pcc} \cdot 100$

3.7.5. Eficiența globală a producției

$\frac{PS}{Vn}$ $\frac{PG}{Vn}$ $\frac{Pg}{Vn}$

3.7.6. Eficiența netă a producției

$\frac{VN}{PN}$ $\frac{PN}{PN}$ $\frac{Pn}{Pn}$

3.7.7. Rata venitului net în funcție de fondul de retribuire (Fr)

$\frac{Vn}{Fr} \cdot 100$ $\frac{Vn}{Fr} \cdot 100$ $\frac{Vn}{Fr} \cdot 100$

*) Acești indicatori nu se calculează după formula clasică a eficienței activității economice ca raport între efectul util (rezultatul) și efort, totuși reflectă gradul de dezvoltare economico-socială a țării și nivelul de eficiență al activităților economice desfășurate în cadrul economiei naționale.

Schema nr. 2

A. La nivelul economiei naționale	B. La nivelul ramurilor	C. La nivelul întreprinderilor, centralelor etc.
1. Produsul social (FS)	1. Produsul global (FG)	1. Producția globală (FC)
2. Produsul social final (PSP)	2. Produsul global final (FGF)	2. Producția finală (FD)
3. Venitul național (VN)	3. Producția netă (FN)	3. Producția netă (Fn)
4. Venitul net al societății (Vn)	4. Venitul net al ramurilor (Vn)	4. Venitul net (Vn)
5. Beneficiul total (B)	5. Beneficiul total (B)	5. Beneficiul (B)

indicatori ai eficienței activității economice. la nivelul tuturor verigilor economiei naționale, în funcție de nevoile procesului de conducere.

Pentru calculul indicatorilor de eficiență a activității economice pe baza fondurilor fixe și a fondurilor circulante, în practică se pot întâlni 2 situații : a) luarea în calculul indicatorilor de eficiență a activității economice a fondurilor fixe și a fondurilor circulante avansate, care se află în dotarea unităților, ramurilor și în întreaga sferă a producției materiale ; b) calcularea indicatorilor eficienței activității economice în funcție de fondurile fixe și circulante consumate care se includ în formă bănească, în totalul cheltuielilor de producție.

Schema nr. 3

Elemente	Exprimare	Elemente	Exprimare
1. Forța de muncă (Fm)	— Nr. mediu scriptic al lucrătorilor productivi, pe total sferă a producției materiale, pe ramuri ale acestei sfere, pe ministere, centrale (trusturi), județe (municipii), întreprinderi (NI) — Nr. mediu scriptic al personalului, pe ramuri, ministere, centrale, întreprinderi (Np) — Nr. mediu scriptic al muncitorilor pe ramuri, ministere, centrale, întreprinderi (Nm) — Nr. om ore lucrate — Nr. om zile lucrate — Fondul de retribuție al lucrătorilor productivi pe total sferă a producției materiale, pe ramuri ale acestei sfere, pe ministere, centrale, județe (municipii), întreprinderi (Fr)	3. Obiectele muncii (Om)	— re, pe ministere, centrale, județe (municipii), întreprinderi (FI) — Fondul de amortizare pentru partea fondurilor fixe uzate și care se include în prețul de cost (cheltuielile de producție (Fa)
2. Mijloace de muncă (Mm)	— Valoarea medie anuală a fondurilor fixe din sfera producției materiale, din diferite ramuri ale acestei sfe-	4. Mijloace circulante (Mc)	— Valoarea medie anuală a fondurilor circulante (Normativul + media creditelor utilizate pentru acoperirea creșterilor de fonduri circulante în unele trimestre (Fc)
		5. Fonduri de producție (Fp)	— Valoarea medie anuală a fondurilor fixe + valoarea medie anuală a fondurilor circulante (FI + FC)
		6. Cheltuieli de producție totale (Pcc)	— Fonduri circulante consumate (Fc) + — Fondul de amortizare (Fa) + — Fond de retribuție (Fr)
		7. Total fonduri ale unităților, ramurilor și ale economiei naționale	— Valoarea medie anuală a fondurilor fixe (Ff) + — Valoarea mijloacelor circulante (Mc)

Indicatorii de exprimare a efortului schițați în schema nr. 3 stau la baza determinării unui sistem de indicatori ai eficienței activității economice pentru procesul de ansamblu al reproducției socialiste lărgite și pentru producție, ca formă fundamentală de eficiență economică și pentru celelalte forme de eficiență ce derivă din acestea. Pentru gruparea indicatorilor de eficiență a activității economice pornim de la elementele ce definesc efortul și de la modalitățile concrete de evaluare a acestui efort. De asemenea, considerăm că pe lângă notațiile folosite în precizările referitoare la indicatorii efortului și efectului se mai pot introduce în calcul și următoarele : N = numărul populației totale ; Mc = mijloace circulante (Fc + Fdc) ; ChM = cheltuieli materiale.

Tabloul de indicatori ai eficienței economice a producției

Sintetic, sistemul de indicatori ai eficienței activității economice a reproducției în general și a producției în special,

pe diferite trepte, este prezentat în tabloul din pag. 9.

Tabloul indicatorilor de eficiență a producției este necesar să fie complet cu indicatorii de calitate. Acești indicatori ai calității producției sînt deosebit de variați, deoarece și gama valorilor de înțrebuintare este extrem de vastă. După unele o-

Asadar, se poate determina un sistem de indicatori ai eficienței economice prin raportarea efortului la mijloacele materiale puse la dispoziția unităților economice și al ramurilor, adică la totalul fondurilor de producție.

Acesti indicatori arată gradul de folosire a fondurilor de producție, deci, rezultatele obținute în raport cu efortul pe care-l face societatea pentru înzestrarea cu fonduri a diferitelor verigi ale economiei. Pe de altă parte, efectul economic poate fi raportat și la mijloacele materiale consumate în procesul de producție care sînt evidențiate sub forma bănească a cheltuielilor cu amortizarea fondurilor fixe, a cheltuielilor cu materii prime, materiale, energie, combustibili etc., incluse în totalul cheltuielilor de producție, pe întreprindere, ramură și pe ansamblul sferei producției materiale. Astfel, rezultă un sistem de indicatori ai eficienței activității economice care oglindește gradul de valorificare a mijloacelor materiale utilizate

la desfășurarea diferitelor activități economice. Avînd în vedere posibilitățile de exprimare în formă bănească a întregului efort, considerăm că se poate determina un sistem de indicatori ai eficienței economice prin raportarea efectului economic (a rezultatelor) pe de o parte, la totalul fondurilor de producție, plus fondurile de circulație, plus fondul de retribuție, iar, pe de altă parte, la totalul cheltuielilor de producție ale întreprinderii, ramurii etc. Pe această cale se poate obține un sistem de indicatori ai eficienței activității economice atît în funcție de totalul fondurilor avansate pentru desfășurarea unor activități economice, cît și în funcție de totalul fondurilor consumate, oglindite în totalul cheltuielilor de producție. Acest sistem de indicatori ai eficienței activității economice permite cunoașterea gradului de folosire și de valorificare a fondurilor puse la dispoziția unităților economice și al ramurilor producției materiale, precum și a rezultatelor obținute în raport cu efortul general pe care-l face societatea pentru înzestrarea cu fonduri materiale și bănești a tuturor sectoarelor de activitate din economia națională.

pinii, calitatea producției în construcții de mașini, de exemplu, este caracterizată cu ajutorul următorilor indicatori :

— tehnici, care determină domeniul de folosire a produselor, precizînd caracteristicile de utilizare a acestora (randamentul, consumul energetic, greutatea mașinilor) ;

— economici (preț de cost și prețurile, cheltuieli de exploatare, cheltuieli de reparații) ;

— de siguranță (durata de utilizare, siguranța în funcționare) ;

— de estetică tehnică (concordanța produselor cu nevoia socială, indicatorii forme exterioare) ;

— indicatorii standardizării (coeficienți, norme, forme etc) ;

— indicatori de susținere a dreptului de patent (indicatori de apărare a dreptului de patent constructiv, marca fabricării)¹⁴.

Sistemul de indicatori ai eficienței economice a producției ne dă o imagine cuprinzătoare și asupra eficienței economice a procesului de ansamblu al reproducției, deoarece producția ocupă un loc determinant în cadrul acestui proces. Elementele luate în calculul indicatorilor de eficiență economică a producției stau la baza calculului unui cerc larg de indicatori ai diferitelor forme de eficiență economică. De elementul de bază și pentru calculul efi-

sporul de venit național pe o unitate de investiții) etc. Evident că indicatorii eficienței economice a producției cunosc unele particularități în funcție de specificul ramurilor producției materiale care determină, în unele cazuri, anumite particularități în ceea ce privește exprimarea efectului economic (rezultatul) și a efortului. Aceste particularități se întîlnesc și în sistemul de indicatori ai celorlalte forme de eficiență, fără să infirme însă principiul metodologic general de calcul a eficienței activității economice ca raport între efect și efort. Asadar, tabloul sistemului de indicatori ai eficienței economice a producției are atît o valoare teoretico-metodologică, în sensul că reprezintă o demonstrație a multiplelor posibilități de determinare a acestor indicatori, cît și o importanță practică deosebită, permițînd analiza temeinică a situațiilor existente în acest domeniu, precum și mobilizarea unor rezerve din întreprinderi, centrale etc., menite să ducă la sporirea eficienței activității economice.

conf. univ. dr.
Constantin BĂRBĂCIORU
Universitatea din Craiova

¹⁴) A.A. Lebedev, Pokazateli raboti promishlennogo predpriatia, Izdatelstvo Statistika Moskva, 1973, pag. 14.

ASOCIEREA INTERCOOPERATISTĂ

Formă superioară de organizare a producției agricole

REALIZAREA unei agriculturi intensive, moderne, de înaltă productivitate constituie un factor determinant pentru întreaga dezvoltare economico-socială, pentru creșterea venitului național și a bunăstării întregii societăți. În acest sens, o contribuție din ce în ce mai mare o aduc asociațiile economice intercooperatiste agricole care, datorită tehnologiilor perfecționate și bazei tehnico-materiale de care dispun, sînt capabile să realizeze

indicatori de producție și economico-financiari superiori celor care se obțin în fermele de tip gospodăresc.

În perioada 1970—1973 s-au constituit 533 de asociații intercooperatiste, care dispuneau, la sfîrșitul anului 1973, de peste 1 453 000 de porci, 540 000 de taurine, 316 000 de ovine, aproape 3 400 000 de păsări, 4 200 ha de vie și pomi, 465 ha de sere și solarii; în prezent sînt constituite peste 240 asociații economice intercooperatiste la care sînt asociate

aproape 1 500 cooperative agricole de producție. Dintre asociațiile constituite, majoritatea sînt cu profil zootehnic și anume: de îngrășare a taurinelor, de creștere și îngrășare a porcinelor, de îngrășare a ovinelor, de creștere a puilor pentru carne, precum și pentru producția de ouă. Există și un număr de asociații pentru producerea legumelor în sere și solarii.

ASOCIAȚIILE economice intercooperatiste se constituie din inițiativa și la cererea cooperativelor agricole care doresc să construiască, în comun, noi capacități de producție și ele își desfășoară activitatea pe teritoriul consiliilor intercooperatiste. În acest scop, pe baza aprobării adunărilor generale se stabilesc fondurile bănești cu care cooperativele trebuie să participe la realizarea investițiilor în cadrul asociației, precum și cantitățile de furaje și efectivele de animale matcă și pentru îngrășat, pe care urmează să le livreze asociațiilor cu profil de creștere și îngrășare animalelor.

Întrucît obiectivele de investiții care se realizează prin asociere au capacități de producție mai mari decît cele care se construiesc în mod obișnuit în cadrul cooperativelor, sumele pentru investiții sînt și acestea mai mari și, de regulă, depășesc resursele financiare proprii de care dispun cooperativele. În aceste cazuri, statul acordă sprijin financiar cooperativelor care se asociază în vederea realizării unor noi capacități de producție intercooperatistă, sub formă de credite pe termen lung, reprezentînd diferența dintre sumele pe care le pot asigura din fonduri proprii și investiția totală, în limita unei proporții de circa 70% din valoarea noilor obiective.

Constituirea asociațiilor economice intercooperatiste reprezintă o contribuție importantă la adîncirea procesului de concentrare și specializare a producției în agricultura cooperatistă, iar această orientare, așa cum s-a dovedit și în practică, prezintă avantaje multiple față de unitățile nespecializate. Astfel în unitățile specializate se pot aplica cele mai perfecționate tehnologii și sînt dotate cu utilaje și instalații care permit executarea lucrărilor cu un înalt grad de mecanizare. În aceste unități, datorită condițiilor create, activitatea și efortul cadrelor de conducere și a specialiștilor se poate concentra către realizarea activității de bază, căreia i se subordonează toate celelalte probleme. În același timp, datorită faptului că întreaga activitate de producție se desfășoară în flux continuu, similar cu fluxurile industriale, organizarea muncii permite specializarea lucrărilor și creșterea productivității muncii.

Amplasarea și dimensionarea — unitar soluționate

O PROBLEMA de importanță deosebită care se pune în legătură cu constituirea asociațiilor este amplasarea și dimensionarea noilor capacități de producție. Aceste două aspecte trebuie rezolvate împreună, dar deși s-au făcut unele studii de către institutele de cercetări și de proiectări de specialitate, ele nu sînt pe deplin soluționate sau sînt rezolvate separat, dimensionarea fiind examinată mai mult sub aspectul eficienței investiției, iar amplasarea fiind considerată o problemă de localizare pe teren a obiectivului construit.

Totodată, amplasarea și dimensionarea unităților economice intercooperatiste trebuie să se facă în așa fel, încît să se asigure condiții optime de funcționare a noilor obiective după intrarea în producție a acestora, în principal asigurarea întregului necesar de furaje de la cooperativele agricole din cadrul consiliului iar distanța de transport a furajelor să fie cît mai redusă pentru a permite o aprovizionare ritmică și cu cheltuieli cît mai reduse. Din acest punct de vedere, în prezent, unele asociații economice intercooperatiste înfruntă greutăți cu privire la asigurarea furajelor de la cooperativele din cadrul consiliului intercooperatist, nu atît pentru faptul că au fost greșit amplasate sau dimensionate, ci pentru că, la data cînd au fost construite nu era obligatorie încadrarea lor în limitele unui consiliu intercooperatist. Aici se ridică și o altă problemă de interes mai larg și anume — aceea a stabilității pentru o perioadă mai îndelungată de timp a diferitelor forme de organizare a agricul-

turii cooperatiste. Astfel, pe baza orientărilor date prin documentele de partid cu privire la dezvoltarea și organizarea producției agricole, este necesar să se stabilească mai concret funcțiile și rolul consiliilor intercooperatiste în realizarea sarcinilor ce revin cooperativelor agricole în cincinalul următor. În al doilea rînd, este necesar să se urteze elaborarea studiilor și schițelor de sistematizare teritorială rurală, pe baza lucrărilor de zonare a producției agricole, lucrare care de asemenea trebuie urgentată pentru a putea face o amplasare cît mai rațională a noilor obiective de producție intercooperatistă ca și a celor ce se vor constitui în cadrul cooperativelor agricole de producție. O contribuție importantă din acest punct de vedere ar putea să o aducă Institutul de economie agrară din cadrul Academiei de Științe Agricole și Silvicultură, precum și Institutul de genezie, fotogrametrie, cartografie și organizarea teritoriului, care dispun de multă experiență în acest domeniu de activitate.

Pentru a evidenția în mod practic importanța pe care o are rezolvarea acestor probleme, în principal realizarea unor noi capacități de producție cu dimensiuni optime, este suficient să arătăm că în timp ce o asociație de îngrășare a taurinelor de 3210 locuri poate da un beneficiu anual de circa un milion lei, o asociație de același profil, cu o capacitate de 6420 locuri, deci dublă față de prima, asigură beneficii anuale de circa 3

JUDETUL	ASOCIAȚIA INTERCOOPERATISTĂ	Capacitatea de producție (capete)	Spor mediu realizat pe zi furajată (kg)	Consum de U.N. pe kg. spor
I Asociații de îngrășare a bovinelor				
Buzău	Scurtești	3200	0,770	6,9
Hunedoara	Orăștie	5120	0,802	6,1
Erzova	Bircănești	5120	0,901	6,0
Nești	Costești	5120	0,780	6,2
II Asociații de îngrășare a ovinelor				
Arad	Albine	30000	0,123	8
Constanța	K. Kogălnicean	60000	0,116	7,7
Vaslui	Rîșeni	30000	0,140	5,2
Galcești	Măcin	30000	0,130	6,2
III Asociații de creștere a puilor de carne				
Arad	Geji	60000	0,023	3 (kg)
Bolj	Megalești	40000	0,021	2,9 "
Arad	Orăștie	60000	0,019	2,9 "
Ilfov	Moara Vlăsiei	60000	0,021	3 "
IV Asociații de creștere a păsărilor pentru ouă				
Constanța	Lucina	254000	256*	0,162**
Ilfov	Munaciu	108000	254	0,170
Mureș	Burdăjeni	36000	266	0,164
Tranșilvania	Golești	36000	252	0,168

* Producția medie de ouă pe o găină furajată.

** Consumul specific de furaje

milioane lei, deci de 3 ori mai mari. De asemenea, față de circa 1,5 milioane lei beneficii anuale pe care le poate da o asociație de 15 000 porci la îngrășat, o asociație de îngrășare a 30 000 porci asigură beneficii anuale de circa 4 mil lei

Aport sporit la asigurarea economiei cu produse agroalimentare

CU TOATE problemele pe care le ridică asociațiile economice intercooperatiste, și acestea privesc mai mult acțiunea de constituire a unor noi asociații, cele care sînt în prezent în

producție au adus o contribuție deosebit de importantă în realizarea sarcinilor stabilite pentru agricultura cooperatistă și, în principal, la constituirea fondului central de produse zootehnice. Deși numărul asociațiilor cu profil de creștere și îngrășare a animalelor este mult mai mic (circa 200) în comparație cu numărul cooperativelor agricole crescătoare de animale, datorită concentrării unor efective mari în unitățile intercooperatiste, participarea acestora la realizarea fondului central de produse animaliere este foarte importantă.

În acest an, prin intrarea în producție a unor noi capacități de producție din cadrul asociațiilor economice intercooperatiste, ponderea participării acestora la formarea fondului central de produse agricole va crește și mai mult. La aceasta trebuie adăugat și faptul foarte important că prin concentrarea producției într-un număr mai mic de unități, respectiv în asociațiile economice intercooperatiste, crește și certitudinea realizării fondului central de produse.

Deși există un mare număr de cooperative agricole care obțin rezultate de producție și financiare mai bune chiar decât asociațiile economice intercooperatiste, rezultatele de producție ce se realizează pe ansamblul asociațiilor sunt cu mult superioare celor ce se realizează de către cooperativele agricole de producție. Astfel, în 1974, sporul mediu zilnic de creștere în greutate realizat de asociațiile de îngrășare a tineretului taurin a fost de circa 60% mai mare decât cel obținut în fermele specializate din cooperativele agricole și cu peste 85% mai mare decât cel înregistrat de fermele nespecializate din cadrul cooperativelor; iar asociațiile de creștere și îngrășare a porcilor au realizat în 1974 un spor mediu de creștere în greutate mai mare cu circa 80% față de cel obținut de fermele de tip gospodăresc. Aceeași situație se constată și la asociațiile de îngrășare a mieilor și la cele de creștere a puilor pentru carne.

Asociațiile economice intercooperatiste de creștere și îngrășare a animalelor produc un kg de carne cu un consum mult mai mic de furaje decât fermele de tip gospodăresc. Astfel, consumul de furaje pentru 1 kg spor de carne la asociațiile de îngrășare a taurinelor în 1974, a fost cu peste 30% mai mic decât

cel înregistrat în fermele de tip gospodăresc, iar asociațiile de îngrășare a porcilor au realizat un consum specific de furaje pentru kilogramul de carne cu circa 20% mai mic decât în fermele din cooperativele agricole de producție. Rezultate superioare au înregistrat asociațiile economice intercooperatiste și la indicatorii de reproducție.

Datorită produțiilor superioare obținute, a consumului de furaje mai redus, a cheltuielilor cu forța de muncă mai mici pe tona de produs și, în general, a cheltuielilor de producție reduse, prețul de cost al produselor obținute de asociații sunt mai mici decât costurile înregistrate în fermele de tip gospodăresc. Față de aceste rezultate medii sînt însă și asociații care în anul 1974 au realizat indicatori de producție cu mult mai buni și, ca urmare, au înregistrat importante beneficii (tabelul de la pag. 11).

Cu toate realizările obținute de majoritatea asociațiilor economice intercooperatiste, există încă un număr de unități a căror rezultate de producție și financiare sînt nesatisfăcătoare, deși au aceeași bază tehnico-materială de producție ca cele care obțin rezultate bune și foarte bune. Astfel, unele asociații de creștere și îngrășare a animalelor, deși au intrat în producție de 3—4 ani, nu au reușit să realizeze sporurile de creștere în greutate stabilite prin documentațiile tehnico-economice de investiții, iar consumurile specifice de furaje depășesc pe cele planificate. La alte asociații se înregistrează pierderi mari prin mortalități în special la tineret, fapt care conduce la nerealizarea efectivelor planificate, la neutilizarea unor capacități de producție, la neîndeplinirea sarcinilor de plan, și în final, la pierderi. În unele cazuri, nerealizarea indicatorilor de producție, reproducție și economico-financiari, se datoresc unor neajunsuri legate de construirea obiectivelor de investiții, cum sînt: neasigurarea integrală a necesarului de apă pentru animale; subdimensionarea instalațiilor de ventilație și de încălzire; defecțiuni la evacuarea dejecțiilor etc. Sînt și cazuri în care nerealizările se datoresc lipsei de preocupare din partea conducerii unităților economice intercooperatiste pentru respectarea întocmai a tehnologiilor stabilite, organizarea necores-

Din experiența unui consiliu intercooperatist:

Care sînt căile sporirii rentabilității?

ÎNTR-UN POSIBIL clasament al consiliilor intercooperatiste alcătuit pe criteriul activității de asociere și pe cel al rezultatelor economice obținute în ultimii ani în unitățile intercooperatiste, Consiliul intercooperatist Ploiești ar ocupa unul din primele locuri.

Alcătuit din 11 cooperative agricole — situate într-una din cele mai complexe zone industriale, ce influențează pe multiple planuri întregul proces al producției agricole — Consiliul intercooperatist Ploiești a căutat și a găsit soluția pentru înfăptuirea consolidării economice și organizatorice a fiecărei cooperative agricole, pentru creșterea cooperativelor agricole atit prin eforturi individuale cit și prin acțiuni comune. Cele două asociații economice situate în comuna Bărcănești: una de producere a legumelor în sere pe o suprafață de circa 70 ha și cealaltă de creștere și îngrășare a taurinelor, cu o capacitate de 5 120 capete anual, reprezintă — după opinia specialiștilor — un grad înalt de asociere, o experiență și un exemplu dintre cele mai reușite. Cele două asociații s-au impus într-altul incit, de la înființare, au fost obiectul nenumăratelor schimburi de experiență pentru mulți specialiști din țară și de pe toate cele 5 continente.

Corective organizatorice

INIȚIAL, atit asociația de sere cit și cea de creștere și îngrășare a taurinelor au luat ființă prin asocierea unui număr mare de cooperative agricole (de ordinul zecilor) și care erau organizate în diferite consilii intercooperatiste. Ca urmare, în modul de organizare al celor două asociații intercooperatiste s-au manifestat „din plin“ în primii ani greșelile comise la constituirea pe țară a cadrelor de conducere din unitățile agricole de stat și cooperatiste din 1974 (crearea de asociații în afara consiliilor intercooperatiste, construirea de complexe cu capacități prea mari ce depășeau cu mult raza unui consiliu intercooperatist, care au dus de fapt „nu la întărirea ci la slăbirea unor cooperative agricole“).

În 1974, în urma aplicării prevederilor statutului asociației intercooperatiste, atit asociația de sere cit și cea de creștere și îngrășare a taurinelor s-au circumscris în limitele Consiliului intercooperatist Ploiești; cooperativele din acest consiliu, care nu s-au asociat inițial, au devenit membre asociate cu

drepturi depline în 1974. Astfel, în prezent, toate cele 11 cooperative agricole sînt pe cale să devină coproprietare a două mari obiective economice intercooperatiste pentru înființarea cărora s-au investit cu sprijinul acordat de stat și din fondurile cooperativeelor peste 300 mil. lei. Altfel spus, fiecărui cooperativ din cei aproximativ 13 000 citi lucrează în cooperativele asociate îi revine o avere obștească de circa 23 000 lei; în medie, averea obștească a fiecărei cooperative asociate va spori după restituirea creditelor pe termen lung acordate de stat cu circa 27 mil lei. În plus, modul actual de organizare a celor două asociații intercooperatiste permite o cunoaștere mai bună a atribuțiilor și sarcinilor acestora, a obligațiilor ce revin cooperativeelor agricole din raza Consiliului intercooperatist Ploiești pentru consolidarea lor economică și organizatorică.

Rezultatele economice în 1974

ÎN JUDEȚUL Prahova, pe lingă cele două asociații mai funcționează și o asociație pen-

tru creșterea și îngrășarea porcilor, cu o capacitate de 30 000 capete anual. De aceea, apreciem că este util să redăm în tabelul alăturat principalii indicatori economici înregistrați în 1974 în toate cele trei asociații economice intercooperatiste.

Fiecare din cei patru indicatori prezentați în tabelul alăturat pun în evidență o anumită realitate, iar în ansamblu reflectă un grad ridicat de rentabilitate a activității depuse în cele trei asociații intercooperatiste. Modul de repartizare a beneficiilor cooperativeelor asociate corspunde interesului lor comun, contribuie la întărirea lor economică: în medie, o cooperativă agricolă din cele asociate a primit la sfîrșitul anului 1974 peste 2 240 mii lei. (În funcție de rezultatele obținute de fiecare asociație și de contribuția socială a fiecărei cooperative asociate fondurile repartizate au fost cuprinse în limite mult mai largi, de la cîteva zeci de mii la cîteva milioane lei).

În concluzie, rezultă că în urma creării de obiective economice intercooperatiste, care funcționează în cele mai bune condiții și desfășoară o activitate rentabilă, se realizează o imbinare armonioasă a intereselor generale (ale societății) cu cele comune (ale cooperativeelor care s-au asociat) și cu cele individuale (ale cooperativeelor din cadrul asociației intercooperatiste). Premiile acordate în 1974 celor care au lucrat în cele trei asociații, de 2 227 mii lei, veniturile realizate de cooperativele agricole în urma livrării la fondul de stat a unor produse agricole de bună calitate, aprovizionarea mai bună a populației în urma sporirii producției agricole imprimă forță și viabilitate ideii de asociere intercooperatistă.

Prevederile sînt clare. Cum se înfăptuiesc ?

FUNCȚIONAREA în cele mai bune condiții a asociațiilor economice intercooperatiste, din moment ce trebuie să satisfacă întreaga sferă de interese, pornind de la cele sociale și pînă la cele individuale, constituie o ne-

punzătoare a producției și a muncii, dezinteresul manifestat pentru buna funcționare a instalațiilor, valorificarea necorespunzătoare a produselor și altele.

Trebuie să menționăm în același timp că multe asociații întâmpină și dificultăți din partea cooperativelor asociate, care nu înțeleg să-și respecte obligațiile asumate de a livra furajele necesare, sau calitatea acestora este necorespunzătoare. Au fost și situații, nici în prezent acestea nu lipsesc, în care furajele combinate sînt necorespunzătoare din punct de vedere calitativ, iar alteori, asociațiile au primit repartiții de furaje de la fabrici de furaje combinate aflate la distanțe mult prea mari, chiar la peste 150—200 km, fapt care a produs perturbații în aprovizionarea asociațiilor cu furaje în anumite perioade și au reclamat cheltuieli suplimentare pentru transportul acestora.

O problemă: respectarea obligațiilor asumate de către c.a.p. asociate

SARCINA principală care se pune însă în legătură cu producerea furajelor necesare asociațiilor economice intercooperatiste este asigurarea de către cooperativele asociate a cantităților de furaje concentrate — porumb și orz în principal — precum și a celor de volum, în care ponderea principală o deține masa verde, finul și porumbul siloz. Prin statutul asociației economice intercooperatiste se prevede că, după aprobarea de către adunările generale a cantităților de furaje ce urmează să fie livrate anual asociațiilor, acestea reprezintă pentru cooperativele asociate obligații ce trebuie respectate întocmai. Dar, întrucît în statutul asociației intercooperatiste se prevede că repartizarea pe cooperative a cotei de 70% din beneficii se face numai în funcție de participarea unităților la constituirea fondului social al asociației, nu și după contribuția cu furaje sau animale pentru îngrășat, interesul cooperativelor pentru livrarea furajelor către asociație este redus. Or, activitatea unei asociații economice intercooperatiste zootehnice depinde în foarte mare măsură de asigurarea întregului necesar de furaje, de calitatea acestora și de livrarea lor ritmică, în funcție de nevoile asociației. În această situație, pentru cointeresarea cooperativelor asociate în producerea și livrarea furajelor în strînsă corelare cu nevoile asociațiilor considerăm că este necesar să se examineze posibilitatea atribuirii unei părți din beneficii în funcție de contribuția cooperativelor cu furaje.

Asigurarea de către cooperativele asociate a furajelor necesare asociațiilor rămîne una dintre problemele ce trebuie rezolvată rapid, în cît mai bune condiții, avînd în vedere perturbațiile pe care le poate crea în activitatea acestora — în principal nerealizarea sarcinilor de plan și înregistrarea de pierderi.

De asemenea, pentru buna desfășurare a activității de producție la asociațiile economice intercooperatiste este necesar să se acorde mai multă atenție dotării acestora cu utilajele prevăzute în documentațiile tehnico-economice de investiții. La unele unități economice intercooperatiste nu funcționează în bune condiții instalațiile de alimentare cu apă, de ventilație și de evacuare a dejecțiilor și din această cauză nu se realizează sporurile de creștere în greutate planificate, se prelungește nejustificat perioadele de menținere a animalelor în îngrășătorie, consumurile de furaje pentru un kg spor depășite sau se înregistrează mortalități la animale în procente cu mult peste limitele admise.

Toate neajunsurile de acest fel conduc în final la înregistrarea de pierderi care se pot ridica la mai multe sute de mii de lei pentru o singură asociație. În aceste cazuri, potrivit prevederilor statutare, pierderile se suportă tot de către cooperativele asociate și în loc ca asociațiile să contribuie la consolidarea economică a cooperativelor asociate pot crea cooperativele asociate greutăți financiare. Prin înlăturarea neajunsurilor în activitatea asociațiilor economice intercooperatiste și prin îndeplinirea de către cooperativele agricole a obligațiilor pe care și le-au asumat față de asociații, în principal asigurarea furajelor necesare și livrarea animalelor pentru îngrășare, acestea au toate condițiile pentru a-și realiza parametrii tehnico-economici proiectați. Este însă necesar ca și organele agricole județene, inclusiv sucursalele județene ale Băncii pentru Agricultură și Industrie Alimentară să acorde asociațiilor un sprijini mai susținut și mai eficient.

În concluzie, este evident că dezvoltarea și consolidarea continuă a fiecărei cooperative agricole de producție, organizarea de asociații economice intercooperatiste reprezintă una dintre prghiile deosebit de importante pentru intensificarea producției în agricultura cooperatistă, pentru realizarea sarcinilor mobilizatoare ce revin agriculturii noastre.

Gheorghe PASCU

director adjunct în M.A.I.A.

cesitate stringentă. În acest sens, statutul asociației intercooperatiste cuprinde prevederi clare, deosebit de importante, obligatorii pentru toți factorii care răspund de desfășurarea normală a activității economice în cadrul asociațiilor. Totodată, funcționarea normală a acestor obiective este impusă și de tehnologia și tehnica modernă ce se aplică aici, de specificul activității în aceste unități, care au imprimat muncii agricole un caracter industrial. Orice „scurtcircuit” pe traseul fluxurilor tehnologice, în aprovizionare, în asigurarea cu forță de muncă poate avea efecte dintre cele mai negative.

Reamintim aceste condiții deoarece în practică unele din prevederile statutului asociației intercooperatiste sînt îndeplinite parțial.

În cazul Asociației intercooperatiste de Sere — Bărcănești apar în ultimul timp din ce în ce mai multe neajunsuri în legătură cu asigurarea forței de muncă. Ce prevede statutul în acest sens? Art. 12, al. 1 stipulează: **Asociațiile își asigură forța de muncă necesară din cooperativele asociate.** De asemenea, art. 23, lit. d prevede că cooperativele agricole asociate au obligația „să asigure forța de muncă necesară pentru realizarea obiectivelor de investiții și desfășurarea activității de producție, respectînd întocmai numărul de persoane și termenele prevăzute în contractele încheiate cu asociația”.

În practică însă, situarea cooperativelor în imediata apropiere a unei din cele mai intense zone urbane din țară face ca ineseși cooperativele agricole asociate să înregistreze în unele perioade deficite de forță de muncă. În această situație, cooperativele agricole își asigură cu prioritate necesarul propriu de lucrători și în eventualitatea că există un surplus temporar de forță de muncă îl dirijează către asociația intercooperatistă. Ca urmare, zilnic, mijloacele de transport ale asociației de sere sînt în căutare de forță de muncă în raza consiliului intercooperatist și chiar în afara acestuia. Pentru a înțelege mai bine acest aspect trebuie spus că necesarul zilnic de forță de muncă al asociației este cuprins între circa 600 lucrători (minim) și circa 1 000 lucrători (maxim), deci o fluctuație nu prea

mare de-a lungul anului. Faptul că sînt necesari 600 cooperatori permanenți trebuie completat cu celelalte cerințe, determinate de tehnică, tehnologie și modul de organizare al acestor asociații, față de cunoștințele și calificarea lucrătorilor. Or, asigurîndu-se astăzi un număr de cooperatori, miine alt număr și desigur cu cunoștințe diferite, procesul de producție resimte influențele negative. (Deși în 1974 asociația de sere Bărcănești a obținut peste 31 mil. lei beneficii trebuie spus că volumul acestora este mai redus decît realizat în 1973).

Soluția acestei probleme constă de fapt în însăși prevederea art. 12, menționată, cu condiția asigurării de către cooperativele agricole a necesarului de forță de muncă atît ca număr și structură cît și a asigurării stabilității cooperativelor repartizați să lucreze în asociația intercooperatistă. Pe această bază, specialiștii din cadrul asociației pot desfășura o activitate planificată de pregătire a forței de muncă care, în cele din urmă, va duce la ridicarea nivelului de pregătire a cooperativelor.

La Asociația intercooperatistă pentru creșterea și îngrășarea taurinelor — Bărcănești cit și la cea de creștere și îngrășare a porcinelor pe lingă problema asigurării forței de muncă apare și una legată de asigurarea furajelor. (La asociația din Bărcănești, necesarul anual de furaje de volum este de zeci de mii de tone). Ce prevede statutul în acest sens? La art. 23, lit. b, se prevede ca cooperativele agricole asociate „să asigure producerea furajelor necesare în ferme și brigăzi specializate”. Și în acest caz însă cooperativele agricole asociate asigură cu prioritate furajele necesare pentru efectivele proprii, reținînd desigur pentru nevoile proprii furaje de calitate cît mai bună. De ase-

Principali indicatori economici realizați în 1974 în asociațiile economice intercooperatiste din județul Prahova

Asociația inter-cooperatistă	Producția globală	Cheltuieli materiale	Premii acordate lucrătorilor din cadrul asociației	Fondur reparatizate c.a.p. asociate
- Pentru producerea de legume în seră	74859	34632	1753	26974
- Pentru creșterea și îngrășarea taurinelor	35318	15549	404	3337
- Pentru creșterea și îngrășarea porcilor	32932	29611	70	1069
Total:	143109	79192	2227	31380

menca, prin planul de producție cooperativele repartizează suprafețele de teren în primul rînd pentru culturile la care au repartizate sarcini de livrare la fondul de stat și numai după aceea asigură suprafața pentru producerea furajelor. Uneori asigurarea cu furaje a complexelor zootehnice intercooperatiste nu se realizează ritmic și influențează negativ indicatorii de eficiență.

Deși aceste fenomene sînt într-o fază incipientă ele trebuie analizate din timp și adoptate soluții corespunzătoare, conform statutului. Încadrarea cooperativelor agricole în drepturile și obligațiile statutare trebuie să reflecte o atitudine plină de răspundere față de obiectivele construite în comun, față de averea obștească și față de efortul social în ansamblu. Aceasta presupune, înainte de toate, o activitate planificată, susținută pentru crearea cadrului necesar promovării intercooperării și tehnicii înaintate.

M. ION

FUNCȚIONALITATE — ESTETICĂ

— PERSPECTIVĂ

Cele 3 dimensiuni de acțiune ale urbanismului comercial în modelarea fizionomiei consumatorului, comerțului și orașului

IN CADRUL PROGRAMELOR ample de sistematizare teritorială, de profilare social-economică a fiecărei localități, urbanismul comercial este chemat să contribuie la dezvoltarea funcției comerciale a localităților în concepția unei armonioase integrări cu celelalte funcții și subsisteme de unități de producție sau dotare.

Faptul că ne aflăm în fața unei opere uriașe de edificare urbană, exprimată elocvent de faptul că numai în perioada 1976—1980, 80 de comune se vor transforma în centre orașenești, impune a-bordarea cu mult simț de răspundere a soluțiilor tehnico-economice și arhitecturale, astfel ca dincolo de baremele dotării să fie vă-

zute cerințele dezvoltării multilaterale a comunităților umane respective.

Convinși fiind de complexitatea actului de decizie prin care se stabilește azi cum vor arăta miine localitățile României, organizatorii acestei dezbateri, Revista economică și Catedra de marketing din cadrul Academiei de studii economice—București, și-au propus să contribuie la relevarea diferitelor laturi ale dezvoltării comerciale a localităților prin stabilirea unui dialog direct între specialiști. Evident că această dezbatere nu constituie decât o primă punere a problemei, revista noastră invitând specialiștii din întreaga țară să contribuie cu noi puncte de vedere la acest larg dialog interdisciplinar.

Constantin FLORESCU

OBIECTUL prezentei dezbateri — urbanismul comercial — vizează un domeniu de incontestabilă actualitate. Activitatea comerțului interior este confruntată cu sarcini tot mai mari, derivând din amplul program al dezvoltării economico-sociale a țării noastre, program stabilit de Congresul al XI-lea al P.C.R. În vederea realizării de către comerț la un nivel cit mai înalt a funcțiilor sale economice și sociale, statul va continua să-i afecteze importante fonduri de investiții, destinate dezvoltării și modernizării rețelei comerciale, dotării lui cu tehnica comercială.

În contextul preocupărilor generale pentru o finalitate superioară a efortului investițional al statului, nu mai trebuie, credem, demonstrată necesitatea utilizării judicioase, cu maximum de eficiență, a fondurilor de investiții atribuite comerțului. Subliniem doar răspunderea deosebită pentru deciziile privind numărul și dimensiunea unităților comerciale care urmează a se construi, amplasarea și profilul lor etc., ținând seama de cel puțin două elemente: pe de o parte, faptul că dezvoltarea bazei tehnico-materiale a comerțului trebuie raportată nu numai la sarcinile imediate, ci și la cele de perspectivă ale comerțului; pe de altă parte, dezvoltarea comerțului nu reprezintă un proces independent, ci intră ca parte componentă în procesul mai larg, mai complex, al dezvoltării de ansamblu a localităților urbane, de reconstrucție a orașelor, de transformare a unor localități rurale în așezări de tip urban.

Cred că putem folosi un asemenea punct de plecare pentru a ne apropia de problematica urbanismului comercial, respectiv proiectarea dezvoltării bazei tehnico-materiale a comerțului pe fondul dezvoltării urbane, astfel încât orașul să-și îndeplinească funcția sa comercială la nivelul exigențelor,

Aurel VAINER

AVIND MENIREA de a contribui la crearea unui mediu optim de viață, urbanismul comercial își propune să pună în mod sistematic în relație dezvoltarea rețelei comerciale cu dezvoltarea urbanistică. Altfel spus, este vorba de integrarea comerțului în mediul în care funcționează. Se impune a reliefa de la început, faptul că urbanismul comercial derivă neîmplicat din cerințele omului, ale consumatorului modern, este o reflectare a mutațiilor ce intervin mereu în cerințele consumatorului.

În legătură cu conceptul de urbanism comercial aș dori să amintesc un interesant punct de vedere formulat recent de sociologul H. Stahl în cadrul unei comunicări susținute la Laboratorul de Sociologie al Universității din București. H. Stahl arată că se utilizează termenul de oraș, de mediu urban, fără ca în literatura de specialitate (extrem de bogată în acest domeniu), să existe o definiție riguroasă, științific accep-

tabilă pentru acest termen. Și sublinia că mai ales în ultima vreme, se manifestă o tendință de deplasare a conceptului de urban de la o dimensiune spațială, la o condiție de mod de viață. Din definirea urbanului se pierde, astfel, cumva, elementul spațiu și se accentuează elementul mod de viață, ușor de regăsit chiar și în sat — în mediul rural. Tot astfel, modul de viață rural — unele trăsături ale sale, se poate întâlni și în oraș, mai ales atunci când dezvoltarea orașului se realizează și printr-un aflux însemnat de populație provenită de la sate. Evident, transformarea omului și a

lului vinzării cu amănuntul — dacă ne referim iarăși la o cifră foarte semnificativă — cu 40—45 % în 1980 față de 1975, respectiv circa 200—215 miliarde lei în 1980 — reclamă și mai imperios intervenția urbanismului comercial, pentru că la importantul spor al vinzării să corespundă și o rețea comercială adecvată.

Mergind mai departe, m-aș opri la o altă tendință remarcabilă: apariția și dezvoltarea unor piețe noi. Dacă ne gândim, de exemplu, numai la explozia pieței bunurilor de folosință îndelungată după anul 1960, ne putem bine imagina ce semnificație are pentru rețeaua comercială o creștere a vinzării de la numai 3 000 frigidere în anul 1957, la 225 mii bucăți în 1974.

Asistăm astăzi la o dezvoltare foarte dinamică a pieței produselor care au un rol aparte în: realizarea unei alimentații echilibrate, diversificarea (într-o vestimentare și reînnoirea acesteia, dotarea modernă și de bun gust a locuinței etc. Pentru toate aceste categorii de produse, urbanismul comercial trebuie, așadar, să găsească soluții. Spre exemplu, se resimte necesitatea unui magazin de mobilă, de mare suprafață, reprezentativ, în care să poți expune, să zicem, 100 de modele. Se preconizează, unul pe terenul rămas liber lângă magazinul „Central”.

O altă tendință pe care aș menționa-o este omogenizarea pieței bunurilor de consum în profil teritorial. Incidentele sînt de această dată directe asupra urbanismului, deoarece aceasta înseamnă, printre altele, și reducerea continuă, rapidă și pronunțată a unor discrepanțe dintre capitală și provincie, dintre sat și oraș. După cum bine știm, a avut loc mai întâi modernizarea centrelor de regiuni, apoi a centrelor de județe, iar acum procesul se proliferază cu implicații directe asupra omogenizării, asupra reducerii deosebirilor. De aceea, ar fi greșit să spunem că trebuie să ne ocupăm de urbanism comercial mai ales în orașe mari.

Este desigur un argument, pentru ca să admitem conceptul de urbanism comercial, mai ales în optica modului de viață și mai puțin ca amplasare spațială. Însăși dezvoltarea pieței rurale din ultimii ani, eforturile făcute de Centrocop, arată că s-a sesizat procesul nou, sensul evoluției, evitându-se proliferarea unei rețele comerciale anacronice, care, după un anumit timp să nu mai aibă ce căuta în perspectiva mutațiilor care vor apare în satul românesc.

Definitiv pentru evoluția actuală și de perspectivă a pieței interne, este și omniprezența cerere de calitate. Ce înseamnă în domeniul urbanismului comercial cererea de calitate? Înseamnă magazine de mari suprafețe, dar și magazine specializate, cu un înalt nivel de servicii, care să permită — în condițiile democratizării generale a consumului și a cererii, diferențierea, personalizarea și satisfacerea preferințelor atît de variate ale consumatorilor. De asemenea, este vorba — în cadrul creșterii intensive a pieței bunurilor de consum — de o dezvoltare de amploare a cererii de înlocuire, de înnoire și modernizare a dotării cu bunuri de folosință îndelungată, mobilier ș.a.

PARTICIPANȚI LA DEZBATERE

Virgil ADĂSCALITEI — șef sector — Institutul de cercetări comerciale; Mariana CELAC — arhitect, Secția de studii sistemelor a Universității București; dr. Lisette CURTA — lector univ. Sociologie (Academia de studii economice A.S.E.); dr. Constantin FLORESCU — (prof. univ., șeful Catedrei de Marketing (A.S.E.); dr. Nicolae LISANDRU — conf. univ., Conducerea și planificarea întreprinderilor comerciale (A.S.E.); Mircea LUPU — arhitect, redactor șef al revistei „Arhitectura”; Florin MARI-NESCU — economist, Institutul de studii și proiectări pentru comerț; dr. Vasile MIRCIOIU conf. univ. prodecan al Facultății de comerț (A.S.E.); dr. Dumitru PATRICHE, lector univ. — Marketing industrial (A.S.E.); dr. Radu PAUL — directorul Institutului de cercetări comerciale; dr. Ion PAUNESCU — conf. univ., Economia și conducerea unităților comerciale (A.S.E.); Ion POPA — arhitect, Studiul de design „DA” (A.S.E.); dr. GH. TEODORAȘCU — profesor asociat la Academia „Ștefan Gheorghiu”; dr. Aurel VAINER — șef sector — Institutul de cercetări comerciale.

comportamentului său, a deprinderilor sale de consum și de cumpărare, nu are loc automat și instantaneu cu mutarea sa de la sat la oraș. Este, desigur, un proces ce presupune timp și, de asemenea, intercondiționări și influențe reciproce între elementele modului de viață urban și ale celui rural.

Ca atare, după opinia noastră, ar fi potrivit să extindem conceptul de urbanism comercial, tocmai în sensul depășirii elementului spațial. Am spune că avem de a face cu urbanism comercial chiar și atunci cînd vorbim despre dezvoltarea în cadrul unei concepții moderne a comerțului din mediul rural. Drept exemplu, putem avea apariția în mediul rural a pionierului comerțului modern — magazinele universale — ce reflectă tendințe de urbanism comercial și, în orice caz, impune o orientare de urbanism comercial.

Considerăm că un element esențial, cu implicații calitative deosebite, îl constituie faptul că piața internă are astăzi dimensiuni mult mai largi în raport cu cele din trecut. Cifrele din Anuarul statistic al Republicii Socialiste România ne arată cit se poate de elocvent, o sporire a vinzării în mai puțin de un sfert de veac de aproape 10 ori (1973 față de 1950). Creșterea în perspectivă a vo-

Trecerea de la faza de piață a consumatorului mediu, nediferențiat — care se mulțumea cu orice — la faza de piață diferențiată, bazată, bineînțeles, pe un venit mai mare, pe un grad de instruire mai ridicat, impune, de asemenea, exigențe extrem de variate.

Mircea LUPU

CONSIDER de datoria noastră a arhitecților prezenți la dezbateri de a privi urbanismul comercial în interiorul noțiunii mai mari de sistematizare, de urbanism, de organizare a spațiului. Cred că principala caracteristică a tendințelor actuale în domeniul urbanisticii este aceea de integrare. Această poziție este relativ diferită față de poziția urbanistică nu foarte departată de noi, cea a timpului imediat postbelic — așa-numitul „urbanism modern” al C.I.A.M.-urilor — urbanism lansat de promotorii arhitecturii moderne care considerau situația de promiscuitate existentă în interiorul orașului la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea, ca intolerabilă, prezentând ca niste necesități vitale ale omului: soarele, lumina, igiena, regruparea circulației pietonale de cea noivă etc. În manifestările concrete spațiale, urbanistice, această orientare a dus la o poziție de izolaționism, în sensul că „unitățile de vecinătate”, nucleul urban de bază, erau concepute ca unități relativ autonome, iar sistematizarea era condusă după principiul zonelor, pe tipuri mari de funcțiuni: funcțiunea de locuire, funcțiunea comercială, funcțiunea industrială etc.

S-a dovedit că această concepție a „zonelor de dotări” (ex. de microraión), cu calitățile ei, a avut o serie de deficiențe, printre care unele de ordin economic, dar mai ales unele de ordin psiho-urban. Imaginea urbană a „explodat”, strada, ca principal punct de sudură al imaginii urbane și-a pierdut în mare măsură, odată cu animația și caracterul urban. Pentru că trebuie să recunoaștem că Avenue cinci din New York, Champs Elysee sau alte numeroase exemple, atrag tocmai prin faptul că oamenii se pot întâlni și dacă vrei, „lovii” unii de alții, privindu-se, privind vitrine etc.

Subliniam aspectul de integrare ca o caracteristică pentru urbanismul modern. Acest element, se reflectă pe două planuri principale în discuția noastră. Unul dintre planuri este cel al situării propriu-zise, fizice, a dotărilor comerciale în interiorul spațiului urban. Și din acest punct de vedere, se pare că atit teoriile cit și practica directivării sistematizării au avut un sens convergent. De la cel mai înalt nivel s-a precizat că pe noile artere magazinelor vor fi situate la parterul locuințelor. Am aplicat și aplicăm această soluție ca un element esențial al concepției și practicii noastre urbane.

Pe de altă parte însă, integrarea are o deosebită importanță sub aspectul interesului pe care îl prezintă anumite spații urbane. Mă răzesc antevorbitorilor în ceea ce privește concepția situării elementelor cu caracter comercial în interiorul orașului, unde se definește o zonă centrală cu anumite caractere, și celelalte zone ale orașului cu specificul lor.

Intervenția spațiilor comerciale este concepută în variante diferite, funcție de evoluțiile previzibile și mai puțin previzibile ale orașului. Important de subliniat în discuția noastră este faptul că arhitecții, urbanistii, edilii noștri, acordă cea mai mare importanță dotărilor cu caracter comercial, pentru arhitecți, ele reprezentând elementul de interes și varietate. Din acest punct de vedere se deschide un câmp foarte favorabil cooperării în acest domeniu.

Noi arhitecții, și nu numai noi atașăm comerțului o dublă valență: nu considerăm comerțul numai ca un element funcțional. Avem în vedere și aspectul ludic și dacă vrei și aspectul cultural. Epoca contemporană aduce comerțul în domeniul culturii. Noi sintem alături de dumneavoastră, privind această accepție a comerțului; nu ne rămâne decât ca împreună să găsim modalitățile (mai ales cele materiale) de a marca acest sistem de a vedea lucrurile în practică.

Arhitecții, consideră comerțul ca un element de maxim dinamism, caracteristic pentru anumite zone ale unor orașe. S-a arătat că există străzi care au făcut celebre orașe. Străzi comerciale în primul rînd.

Florin MARINESCU

DEȘI tematica nu-și propune să epuizeze tot inventarul de probleme care pot fi abordate în legătură cu ceea ce numim „urbanism comercial” mi se pare că ar trebui să începem această dezbateri cu recunoașterea faptului că urbanismul comercial nu poate funcționa ca un obiectiv distinct, că urbanismul comercial, sau după alte opinii, teoria localizării spațiale a comerțului, constituie, sau poate constitui, un capitol într-o sferă mai largă de probleme care practic alcătuiesc obiectul unei discipline distincte: „Economia urbană”. Ca unul care mă ocup de aceste probleme, consider că nu se poate vorbi de urbanism comercial fără a avea în vedere cadrul larg și complex al economiei urbane.

Este foarte adevărat că economiștii noștri și-au adus — cel puțin din punct de vedere teoretic — un aport mai puțin concludent la definirea obiectului și a problemelor esențiale în economia urbană, deși inclusiv în țara noastră procesul de urbanizare, factorii care-l alimentează și consecințele sale, au o profundă rezonanță asupra vieții economice și sociale, cu implicații multiple. A dezbate problemele urbanismului comercial fără a avea în vedere fondul economiei orașului — economia urbană în ansamblul său — ar fi prea puțin convingător și de aceea propun să imbinăm tematica noastră, cel puțin în problemele esențiale, cu referirile la această disciplină în plină dezvoltare.

Am în vedere cel puțin trei considerente: — orașul este el însuși un sistem socio-economic și în această calitate concentrează o sumă de funcții și activități economice și sociale;

— comerțul și mai ales echipamentul comercial, nu sint exclusivități ale urbanului; — echiparea comercială a unei concentrații urbane sau a unei zone urbane reprezintă numai o parte, evident nu cea mai puțin importantă, din ansamblul de dotări al localităților sau al unor zone orașenești.

De aceea mi se pare că trebuie să privim problemele urbanismului comercial în acest mare cadru și nu ca o problemă ruptă de dezvoltarea complexă, socială și economică a orașelor și de cele specifice acestei dezvoltări.

Este adevărat că analiza economică a fenomenului urban reclamă tehnici și metode specifice de investigare, însă nu pot considera că în acțiunea de conducere a procesului urbanizare, de planificare urbană sub toate aspectele, rolul economistului se poate rezuma numai la a determina volumul și distribuția echipamentului comercial, ci el trebuie să-și aducă aportul la toate marile probleme legate de dezvoltarea orașelor, începînd cu studiile preliminare pentru elaborarea schiței de sistematizare pînă la precizarea detaliilor de sistematizare, inclusiv în alegerea dotărilor și echipării zonelor respective.

Cred că acest mod de abordare a problemelor legate de echiparea comercială a zonelor urbane răspunde mai bine unor necesități decurgînd din problemele practicii imediate, inclusiv din spiritul legii privind sistematizarea teritoriului.

Astfel că așa propune în esență:

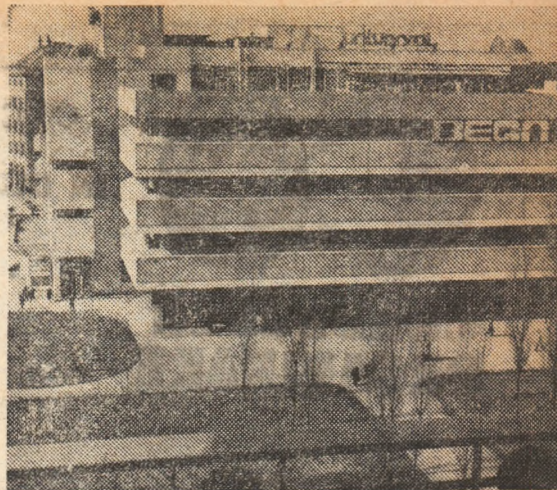
● Găsirea de metode pentru participarea și antrenarea mai activă a economiștilor la acțiunea de planificare și conducere a procesului de sistematizare urbană, inclusiv la determinarea optimului economic privind dezvoltarea „morfologia” și funcțiile orașelor.

● Introducerea în programele de pregătire a viitorilor economiști a problemelor fundamentale ale economiei urbane — analiza economică și planificarea urbană — inclusiv a problemelor legate de urbanismul comercial ca parte a studiilor de echipare urbană.

● Extinderea acestor dezbateri, în același cadru sau într-un cadru mai largit, asupra rolului economistului în fundamentarea științifică a teoriilor și acțiunii de planificare și dezvoltare a marilor ansambluri și, în general, în politica de sistematizare a teritoriului.

Mariana CELAC

CA participant la dezbateri, am plăcută impresie că însăși ideea aceasta, a întâlnirii dintre diferite profesii, plus scopul unanim declarat de a studia viața orașului și posibilitățile lui de dezvoltare, confirmă depășirea stadiului de pleoară lirică despre necesitatea și importanța urbanismului comercial. Pentru că am profesunța de arhitect, ce

Timișoara: integrare organică în peisajul urbanistic

presupune un anumit antrenament al interdisciplinarității, se pare un bun cistigat pentru discuția noastră concluzia că a venit momentul acestei fuziuni interdisciplinare în abordarea urbanismului comercial. Apoi sistemul care face obiectul urbanismului comercial, sau indiferent cum am denumi activitatea sau disciplina, organizația spațiului urban este o singură unitate și din ea derivă variate preocupări, care trebuie să țină totdeauna însă seamă de prezența, de existența, de condiționările și de motivațiile celorlalte.

S-a vorbit foarte mult despre orizontul cu termen scurt al acestei activități de proiectare urbană, care mai ales sub raportul serviciilor pentru populație și al comerțului are un aspect foarte pragmatic. Trebuie să răspundă cit mai operativ, cit mai bine, cit mai repede, unor cerințe, unor nevoi care sint în mișcare, în transformare, dar care trebuie înregistrate și rezolvate. Mi se pare că pentru problema comerțului și a serviciilor pentru populație, în afară de acest orizont pe termen scurt, orizont pragmatic, există un orizont pe termen lung, în care problemele se pun altfel. Bineînțeles mutațiile sint greu de prevăzut. Cu siguranță ele vor avea loc. Însă este mult mai bine să ne antrenăm pentru aceste mutații decît să nu ne antrenăm deloc și să fim puși în fața unor situații citeodată conflictuale. De aceea cred că în perspectiva acestui orizont pe termen lung ar fi interesant să se studieze anumite schimbări de structură care pot să apară. Nu vorbesc de restricțiile care pot să vină din afara domeniului strict al consumului populației, cum ar fi restricțiile impuse de o eventuală reducere a consumului de energie. Dar este sigur că într-un viitor nu prea îndepărtat vom constata că dintre toate resursele de care dispunem, „cea mai limitată este spațiul”. De aceea, mi se pare ca deosebit de importantă preocuparea pentru recucerirea elementului spațial al dezvoltării: orice gest pe care-l facem — „mănincă”, ocupăm un spațiu. Chiar dacă în locul magazinului introducem distribuția la domiciliu, aceasta va însemna că de comunicație, magazii, modalități de distribuție care au cu siguranță un sediu și care trebuie luate în calculul nostru. Așa că probabil antrenamentul pentru restricțiile impuse de aceasta, nu vreau să-i spun criză, dar grijă pentru spațiu, o să fie o realitate în timpul care vine.

În același timp, ce mi se pare interesant ca problemă arhitecturală? Este studiul de pe acum al convertibilității spațiilor care se proiectează. Faptul că anumite necesități dispar, altele apar — și lumea modernă trăiește această succesiune foarte rapidă cu oarecare neliniște — nu trebuie să ne găsească nepregătiți și de pe acum ar trebui poate încercată o cercetare pilot, să zicem, de urbanism, pentru găsirea unor tipuri de spații care în viitor vor putea fi mai ușor convertibile decît acela pe care noi le facem astăzi și care au o diviziune interioară foarte strictă, niște fluxuri de circulație care nu pot fi modificate etc.

Cred că ar putea să apară și alte obiceiuri de viață. Îmi inchipiu că setea aceasta de individualizare a produselor care se cumpără și caracterul produselor care se vind în magazine. Îmi inchipiu că poate în viitor s-ar produce niște semifabricate care apoi, s-ar finisa de către cei care le folosesc.

Dezbateri consemnate de
Ioan GEORGESCU

ÎN DEZBATERE: Organizarea și conducerea unui proces complex —

ASIGURAREA CU PERSONAL A UNITĂȚILOR INDUSTRIALE (III)

CONDUCERE
ORGANIZARE

PUBLICĂM, în continuare ultimele intervenții ale participanților la dezbateră pe tema asigurării cu personal a unităților industriale, organizată de REVISTA ECONOMICĂ în colaborare cu CONSILIUL CENTRAL DE CONTROL MUNCITORESC AL ACTIVITĂȚII ECONOMICE ȘI SOCIALE, dezbateră condusă de tov. Nicolae Drijman. Într-unul din viitoarele numere vom publica un material de concluzii și, totodată, o sinteză a propunerilor făcute de participanți pentru ridicarea eficienței activității de asigurare cu personal a unităților industriale.

Adrian PRODAN:

O optică complexă în abordarea
unui fenomen complex

PRIMUL ASPECT la care aș vrea să mă refer privește modul în care a acționat M.I.C.M.G. în perioada 1971—1975 pentru a asigura cu forța de muncă necesară noile obiective industriale. Direcțiile de acțiune principale, avute concomitent în vedere, au fost următoarele: a) s-a incredințat unor „întreprinderi-mamă” (cu profil similar, dar cu experiență) sarcina de a pregăti cadrele necesare viitoarelor unități. De pildă, pentru Întreprinderea de vagoane din Caracal sau pentru cea de rulmenți din Alexandria această sarcină a fost incredințată Întreprinderii de vagoane-Arad și Întreprinderii de rulmenți-Brașov; b) în devizle generale ale investițiilor s-au prevăzut fonduri separate pentru școlarizarea și perfecționarea unora din cadrele necesare noilor obiective; c) pe lângă noile întreprinderi au fost construite, în avans, școlile profesionale, astfel încât acestea să poată oferi primele promoții de absolvenți odată cu intrarea în funcțiune a primelor capacități. Așa s-a procedat, de pildă, în cazul Întreprinderii de ventilatoare și instalații de ventilație (I.V.I.V.)-Vaslui, Întreprinderii de armături industriale din fontă și oțel Zalău etc.; d) formarea muncitorilor necesari noilor obiective a început de regulă cu 3—4 ani înaintea dării în folosință a acestora, în școlile altor întreprinderi cărora li s-a dat în acest scop plan de școlarizare majorat. De exemplu, la Grupul școlar „7 Noiembrie” Craiova am pregătit muncitori pentru Întreprinderea de utilaj alimentară din Slatina, iar la Grupul școlar Brăila — pentru Întreprinderea de utilaj tehnologic-Buzău; e) în întreprinderile cu profil asemănător au fost organizate și cursuri de calificare pentru muncitorii noilor obiective. Astfel, în București, la Întreprinderea de mașini grele și la „23 August” am pregătit muncitori pentru Întreprinderea de osii și boghiuri Balș, iar la „Metaloglobus” — pentru Întreprinderea de garnituri de frână și elemente de etanșare-Rimnicu-Sărat; f) pentru a ciștișa o anumită experiență, absolvenții pregătiți în avans pentru noile obiective au fost încadrați, temporar, în întreprinderi cu profil asemănător. De pildă, așa am procedat în cazul Întreprinderii „Grivița Roșie” pentru I.V.I.V. Vaslui, sau la întreprinderile de vagoane din Arad și Drobeta Turnu-Severin pentru Întreprinderea de vagoane-Caracal; g) întreprinderile noi au recrutat personal din timp, trimițându-l la perfecționare la alte unități din țară sau la firmele licențiatoare; h) nucleele de specialiști (cadrele tehnice de bază) au fost asigurate prin transferări dirijate și detașări.

S-au făcut, de asemenea, o serie de încadrări directe ale unor specialiști care locuiau în zonele respective, oferindu-li-se condiții avantajoase. Am luat deci în considerare modalitățile de asigurare diferențiate în funcție de posibilitățile existente, străduindu-ne să creăm condiții pentru satisfacerea în condiții optime a necesităților.

O atenție deosebită a fost acordată, în paralel, asigurării necesarului de cadre de conducere pentru noile unități industriale. În acest scop, la nivelul ministerului și al centralelor industriale s-a constituit un fond de cadre în componența căruia au fost cuprinși cei mai buni specialiști, cu reale perspective de promovare în diverse posturi de conducere, cu toate calitățile necesare pentru a fi promovați în asemenea funcții. Aceste cadre au fost antrenate în diverse acțiuni și li s-au incredințat spre rezolvare o serie de probleme mai complexe, îndeosebi de organizare a procesului de producție și de conducere. Totodată, un număr însemnat din aceste cadre au fost trimise să urmeze diverse cursuri de specializare sau de perfecționare în domeniul muncii de conducere. Așa au procedat și au obținut rezultate bune: Centrala industrială de rulmenți și organe de asamblare Brașov pentru cadrele de conducere de la Întreprinderea de rulmenți Alexandria și Întreprinderea de șuruburi Sighetul Marmației; Centrala industrială navală Galați pentru Șantierul naval-Tulcea; Centrala industrială de utilaj tehnologic, chimic, petrolier și minier-București pentru Întreprinderea de armături industriale din fontă și oțel Zalău și Întreprinderea de piese turnate Cimpina; Centrala industrială de utilaj tehnologic și material rulant București, pentru Întreprinderea de vagoane Caracal și Întreprinderea de osii și boghiuri Balș etc. De remarcat că aceste cadre au reușit să se integreze și să rezolve în condiții corespunzătoare sarcinile incredințate.

În 14 întreprinderi nou înființate au fost formate nucleele necesare de specialiști prin transferarea dirijată și detașarea a peste 1500 de asemenea cadre din alte întreprinderi. Având în vedere că la formarea unor asemenea nucleu se întimpină greutăți foarte mari considerăm că este necesar să se confere conducerii ministerului dreptul de a transfera sau detașa, prin ordin, asemenea cadre din unitățile subordonate, acolo unde situația o cere, fără acordul întreprinderii sau centralei din care aceste cadre fac parte. De asemenea, pe plan local se impune luarea unor măsuri mai operative și eficiente, de către toate organele, pentru asigurarea unor condiții cât mai corespunzătoare acestor cadre și familiilor lor.

Luând în considerare experiența noastră în privința asigurării cu forța de muncă a unităților noi, considerăm că principalele direcții de acțiune pentru eficientizarea acestui proces sînt următoarele: a) alegerea unor unități puternice în rolul de „întreprinderi mamă” și suplimentarea personalului lor;

b) în proiectul și devizul general al investiției să se determine corect necesarul de forță de muncă pe meserii, specialități și categorii de calificare, prevăzându-se și fondurile de școlarizare corespunzătoare calificării și perfecționării acestora; c) construirea întreprinderilor să fie precedată în majoritatea cazurilor de construirea de școli profesionale necesare pregătirii personalului; d) întreprinderile noi să aibă prioritate la stabilirea școlarizării personalului în vechile școli; e) cursurile de calificare și cele de perfecționare să se desfășoare la întreprinderi cu profil identic sau apropiat; f) recrutarea mai devreme a unor muncitori, maștri și tehnologi și trimiterea lor la specializare și perfecționare la alte întreprinderi de profil; g) unii absolvenți ai diferitelor forme de calificare să fie formați cu 1—2 ani mai devreme și să fie încadrați temporar la întreprinderi de profil; h) constituirea (pregătirea) nucleelor de specialiști (de bază) să se facă mai din timp; i) pentru detașați să existe un stimul material eficient; j) întreprinderile să fie plasate prioritar în zone excedentare în forță de muncă; k) în aceeași localitate să fie amplasate întreprinderi capabile să antreneze alături de forța de muncă masculină și cea feminină; l) o atenție mai mare trebuie să se acorde asigurării unor condiții sociale corespunzătoare (locuințe, creșe, grădinițe etc.).

În final aș dori să evidențiez câteva din direcțiile principale de acțiune, pentru asigurarea în bune condiții a forței de muncă necesare întreprinderilor în viitorul cincinal. Într-o formulare succintă este vorba de: a) asigurarea unei educații corecte, prin muncă și pentru muncă, a tineretului; b) politehizarea învățămîntului general obligatoriu (clasele V—X); c) extinderea învățămîntului de masă la 12 clase; d) învățarea a cel puțin două limbi moderne; e) o mai intensă orientare profesională a tineretului; o intensificare a procesului de instruire; g) o puternică dezvoltare a bazei didactico-materiale a învățămîntului; h) o integrare organică a învățămîntului cu producția și cercetarea.

Traian NEGRUȚIU:

Liceele de specialitate

zonale — o soluție eficientă

CINCINALUL actual a coincis pentru industria alimentară cu alocarea unui volum foarte mare de investiții. Pentru ramurile de bază: carne, lapte, bere, spirit, amidon, zaharoase, pește, Centrala „Delta Dunării” (pescaru oceanic), pentru unitățile de tip „Frigotehnică” și de prezentare a produselor alimentare au fost pregătiti un mare număr de lucrători calificați.

Personalul pentru obiectivele noi s-a stabilit prin centralizarea — pe specialități și meserii — la nivelul departamentului nostru, a necesarului stabilit prin S.T.E., acest mod de determinare dovedindu-se util atât pentru muncitori cit și pentru cadrele de specialitate cu pregătire superioară pe profilul industriei alimentare. Celelalte profile de specialiști au fost asigurate cu sprijinul Ministerului Educației și Învățămîntului.

În mod deosebit, Departamentul Industriei Alimentare a dobîndit o experiență bună pe linia pregătirii muncitorilor calificați prin liceele de specialitate zonale. Cele 10 licee

pe profilul industriei alimentare pregătose tot ceea ce este necesar pentru acoperirea necesarului ce provine din dezvoltarea capacității și asigurarea noilor obiective cu personal. Necesarul anual de personal, stabilit după metodologia menționată, devine cifră de plan pentru cele 10 licee de industrie alimentară. În felul acesta rezolvăm și problema repartizării absolvenților: aceștia sînt repartizați în zona din care au fost recrutați, deci în zona de activitate a liceului.

Forma de calificare la locul de muncă, cu sau fără scoatere din producție, s-a dovedit utilă pentru multe întreprinderi și subramuri ale industriei alimentare, fiind menținută în programele pentru cincinalul următor. Tendința actuală este ca să se asigure muncitorii calificați în meseriile mai complexe din rîndul absolvenților liceelor din treapta I-a, iar în meseriile mai simple prin calificate la locul de muncă. Absolvenții liceelor sînt oarecum mai inițiați, au o sferă mai largă de cunoștințe și dau rezultate bune în producție — sub aspectul productivității muncii și al calității.

Lazăr VĂCEANU:

Perfecționări de fond în mecanismul planificării asigurării cu personal

LA ÎNCEPUTUL acestui cincinal a fost elaborat și aprobat, pentru prima dată în țara noastră, un program special de pregătire a cadrelor, pe o durată de 10 ani (1971—1980) în anexele căruia, elaborate în profil de ramură și departamental s-a prevăzut necesarul de cadre, pe principalele categorii de personal și niveluri de pregătire, precum și sarcinile de pregătire, exprimate în număr de absolvenți ce revin fiecărui titular de plan școlarizator. Desfășurarea necesarului de cadre și a sarcinilor de pregătire, pe meserii și specialități a fost efectuată de către fiecare titular de plan în parte.

Prevederile pentru perioada 1971—1975 fac parte integrantă din programul pe întreaga perioadă. Ca urmare a modificărilor intervenite în dezvoltarea economico-socială a țării, de la data elaborării programului, depășirii substanțiale a numărului de personal prevăzut pe ansamblul economiei la nivelul anului 1975, schimbărilor intervenite în structura personalului ca urmare a aplicării normelor unitare de structură, cit și îmbunătățirilor aduse pe parcurs sistemului de învățămînt, prevederile necesarului de cadre pentru actualul cincinal au fost mult modificate pe parcursul realizării lui față de prevederile inițiale.

Drept urmare, în actualul cincinal, economia națională va primi cu peste 500 mii cadre calificate, în plus, față de prevederile programului inițial — de 1500 mii. Depășirea se va realiza în primul rînd, la muncitorii calificați prin cursuri de calificare la locul de muncă al căror număr va fi de peste două ori mai mare decît cel prevăzut în program. La muncitorii calificați prin învățămîntul profesional se vor înregistra nerealizări de circa 120 mii persoane, care însă vor fi integral compensate, atît pe total cit și pe principalele meserii necesare unităților economice, cu absolvenți de licee și de școli de specializare postliceale, pregătiți pentru a lucra nemijlocit în producție ca muncitori și nu ca personal TESA cum s-a gîndit inițial la elaborarea programului special. Nerealizarea planului de pregătire a muncitorilor prin învățămîntul profesional se datorește unor neajunsuri care s-au manifestat în cadrul acestor forme de învățămînt; planurile de școlarizare în anul I, îndeosebi în meseriile din ramurile extractivă, metalurgică, construcții-montaj nu s-au realizat la nivelele prevăzute, deși mai sînt absolvenți ai școlii generale de 8 ani care nu au fost prinși în vreo formă de învățămînt; un număr redus de tineri se îndreaptă spre meseriile de miner, furnalist, turnător, zidar, frezor-betonist etc. (astfel, în timp ce la unele meserii au concurat 7—10 candidați pe un loc, la meseriile arătate s-au prezentat 0,6—0,9 candidați pe un loc, ponderea fetelor în învățămîntul profesional nu s-a realizat la un nivel corespunzător, unele întreprinderi continuînd să manifeste rețineri în recrutarea acestora, deși potrivit programului aprobat,

ca și nomenclatorului de meserii se prevede obligativitatea încadrării cu femei, în totalitate sau în anumite proporții, în funcție de specificul ramurii; dotarea atelierelor și laboratoarelor școlare nu se face în toate cazurile la nivelul cerințelor, unele întreprinderi nu acordă suficient sprijin unităților școlare pe care le patronază și nici nu creează întotdeauna condiții corespunzătoare de instruire; unitățile nu asigură întotdeauna condițiile necesare integrării rapide în muncă a tineretului, sînt încă destule neajunsuri pe linia instruirii practice, a activității productive a elevilor (în prea puține locuri s-a trecut la desfășurarea practicii pe baza unor planuri concrete de producție în care școala să participe efectiv la realizarea sarcinilor de producție ale unității care o tutează); insuficiența preocupare a unor întreprinderi pentru problemele sociale a avut drept consecință și o fluctuație mare chiar în timpul școlarizării, un nivel scăzut al calificării și mai ales o fluctuație ridicată a tineretului după încadrarea în muncă. La rîndul lor și unitățile economice au o seamă de greutăți în utilizarea tinerilor în producție — fie ca practicanți, fie ca tineri absolvenți — generate mai ales de faptul că aceștia, în mare parte, nu reușesc, încă de la încadrarea în producție, să lucreze la nivelul de productivitate sau calitate a unui muncitor, cu experiență, ceea ce trebuie să constituie un subiect de reflecție, pentru a vedea mai exact unde și ce trebuie ameliorat.

O deficiență în asigurarea cadrelor calificate pentru obiectivele noi a constituit-o și faptul că documentațiile tehnico-economice ale noilor investiții n-au fost însoțite întotdeauna de grafice de asigurare cu forță de muncă, din care cauză, la darea în funcțiune a obiectivelor nu s-a putut asigura întotdeauna personalul în structura și de calificarea necesară.

În urma hotărîrii plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973, au fost întreprinse și sînt în curs de aplicare un complex de măsuri vizînd perfecționarea învățămîntului. Printre acestea se numără și cele referitoare la îmbunătățirea activității de planificare a pregătirii cadrelor, în scopul asigurării la un nivel calitativ superior, a economiei naționale cu cadre calificate. Dintre acestea mai rețin atenția următoarele: a) S-a elaborat un program special pe anii 1974 și 1975 de asigurare și pregătire a muncitorilor calificați. La nivelul economiei acesta a fost desfășurat pe un număr de circa 50 meserii și specialități principale și cu deosebire deficiente, iar la nivelul unităților au fost nominalizate pe meserii, specialități și funcții întregul necesar de personal, inclusiv cadrele de conducere pentru obiectivele noi; b) Prin programe s-au prevăzut, în același timp, sursele de acoperire și alte măsuri menite să conducă la buna desfășurare a procesului de învățămînt și la integrarea rapidă în producție a noilor muncitori; c) La elaborarea programelor s-a avut în vedere ca asigurarea muncitorilor calificați să se facă cu prioritate din efectivele de personal existente, necalificate, iar încadrarea personalului din afara unității să se realizeze pe baza planurilor de recrutare din rîndul muncitorilor necalificați; d) Programele au fost elaborate atît în profil departamental, cit și teritorial, astfel încît fiecare unitate, centrală, minister și județ își are un program propriu de pregătire a cadrelor; e) În scopul pregătirii personalului în profesii de o mai mare complexitate și pe profie largi, capabile să se adapteze cu ușurință cerințelor moderne ale economiei au fost îmbunătățite nomenclatoarele de meserii și specialități. Astfel, numărul meseriilor în care se pregătesc elevii din învățămîntul profesional s-a redus de la 279 în anul școlar 1971—1972 la 99 în prezent, iar numărul specialităților din învățămîntul superior s-a redus de la 153 la 36 profile (cu 89 specializări); f) În cadrul documentațiilor ce se aprobă pentru noile obiective s-au introdus și graficele de asigurare cu forță de muncă necesară unităților noi. În acestea se prevăd detaliat: categoriile de personal necesare, sursele de recrutare, modul de pregătire, perioada de absolvire și recrutare corelată cu termenele de intrare în funcțiune a obiectivelor respective.

Datorită caracterului lor concret, cit și faptului că la elaborarea și aplicarea programelor, nomenclatoarelor și graficelor participă un cerc larg de specialiști, atît din unitățile productive, cit și din organele centrale și te-

ritoriale, acestea au reușit ca, treptat, să devină în marea majoritate a cazurilor instrumente eficiente de impulsie și ordonare a activității de asigurare și pregătire a cadrelor.

O măsură importantă pe linia îmbunătățirii planificării asigurării cadrelor o reprezintă, introducerea și extinderea categoriei de „personal și muncitori în formare”. În cadrul acesteia urmează să fie cuprinsii muncitorii care se califică prin cursurile de scurtă durată cu participare în producție, muncitorii care se recalifică, elevii școlilor profesionale din ultimul an de studii pe timpul practicii în producție, absolvenții cursurilor de calificare, ai școlilor profesionale, precum și ai altor forme de pregătire pe perioada necesară dobîndirii experienței impuse de specificul meseriei pe care o exercită. Introducerea acestei categorii de personal va permite unităților, să-și asigure din vreme și de calitate corespunzătoare, personalul necesar exploatarea cu eficiența dorită a utilajelor de înaltă tehnicitate cu care sînt dotate.

În ultimul timp se acordă o atenție sporită problemelor privitoare la dotarea școlilor și atelierelor cu aparatură și utilaje. Prin patronarea școlilor de către întreprinderi și dubla subordonare a instituțiilor de învățămînt superior, se realizează o legătură mai strînsă a învățămîntului cu producția și cercetarea.

Pentru asigurarea necesarului suplimentar de forță de muncă calificată pe anul 1975 și perioada 1976—1980, la un nivel calitativ superior și în concordanță cu cerințele dezvoltării economico-sociale a țării s-au luat și se au în vedere și alte măsuri concrete atît la nivelul economiei, cit și al județelor, ministerelor, centralelor și întreprinderilor.

După cum se știe potrivit prevederilor Directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R. este necesar ca în perioada 1976—1980 să se asigure un număr de peste 1,6 mil. cadre calificate din care ca.: 85% muncitori calificați, 7% tehnicieni, maistri și alte categorii de personal cu nivel mediu și 8% cadre cu pregătire superioară. Față de actualul cincinal, ponderea muncitorilor ce se califică prin școli va crește de la 30—35% la peste 60%. În același timp se vor produce mutații structurale în înșeși formele de pregătire prin școli, în sensul creșterii substanțiale a muncitorilor pregătiți prin liceele de specialitate de la 15% în actualul cincinal la peste 40% în cincinalul viitor. La nivelul anului 1930 ponderea muncitorilor calificați în numărul total de muncitori va fi de peste 80% ceea ce permite o utilizare superioară a tehnicii cu care vor fi dotate întreprinderile și implicit o productivitate a muncii superioară.

În programul de asigurare, pregătirea și perfecționarea forței de muncă pentru cincinalul viitor se prevede ca tehnicienii și maistrii necesari, să se asigure în principal prin promovări din fondul muncitorilor calificați care îndeplinesc condițiile prevăzute de lege; din numărul absolvenților cu pregătire superioară ca.: 55% vor fi absolvenți ai învățămîntului tehnic superior (ingineri și subingineri).

Pină la sfîrșitul viitorului cincinal se prevede ca fiecare lucrător din economie să aibă o formă organizată de perfecționare, iar personalul care va lucra în ramurile de vîrf unde au loc frecvente mutații în dotarea tehnică și tehnologică, va fi cuprins în perioada cincinalului chiar de două sau mai multe ori în diverse programe de perfecționare.

Procesul de instruire va fi puternic susținut în această perioadă de o bază materială care va cunoaște o dezvoltare însemnată. În totalul capacităților de învățămînt, se prevede o dezvoltare deosebită a atelierelor și laboratoarelor, în vederea creării condițiilor necesare integrării organice a învățămîntului cu producția, cercetarea și proiectarea. Totodată, pentru legarea cit mai strînsă a planului de școlarizare de nevoile economiei naționale recent s-a trecut la elaborarea proiectului necesarului de cadre cu pregătire superioară pe specialități pină în anul 1985.

Prevederile și măsurile arătate, precum și altele ce urmează să se ia, vor contribui fără îndoială la îmbunătățirea asigurării cu cadre calificate a economiei românești în ansamblu, a fiecărei ramuri și loc de muncă în parte.

Dezbatere consemnată de
Iulian BĂDIN
Ion MANEA

IMPOZITUL PE CIRCULAȚIA MĂRFURILOR ÎN SISTEMUL FINANCIAR AL ROMÂNIEI

DEZVOLTAREA în ritmuri înalte a forțelor de producție — factor hotărâtor pentru progresul rapid al întregii societăți — impune o amplă mobilizare a întregului potențial de producție al țării, angajarea deplină a fiecărei unități în circuitul productiv cu toate resursele și rezervele ei interne. În îndeplinirea practică a acestui imperativ un rol însemnat îl joacă pirghiile economico-financiare, chemate să stimuleze pe căi și modalități economice punerea efectivă în valoare, folosirea cu maximă eficiență a resurselor materiale, de

muncă și bănești aflate la dispoziția unităților noastre socialiste.

În ansamblul pirghiilor economico-financiare utilizate în măsură din ce în ce mai mare în conducerea economiei se înscrie și impozitul pe circulația mărfurilor. După cum se știe prin intermediul acestuia statul mobilizează la dispoziția sa o bună parte a venitului net al societății creat în unitățile productive.

Departamentul de a se rezuma la aspectul pur financiar, de procurare a unor venituri, prin intermediul impozitului pe circulația mărfurilor, statul

poate interveni activ și orienta unitățile pentru multiplicarea preocupărilor în vederea creșterii producției, utilizarea rațională a fondurilor de producție și a bazei de materii prime și materiale, într-un cuvânt impozitul îndeplinește și trebuie să îndeplinească însemnate funcții în mecanismul de conducere a economiei.

Intrucât rolul și funcțiile îndeplinite de impozitul pe circulația mărfurilor derivă în primul rând din conținutul său economic, dorim să abordăm câteva aspecte principale privind aceste probleme.

1. Teze și antiteze asupra naturii economice a impozitului pe circulația mărfurilor

ÎN ULTIMA PERIOADĂ și în mod deosebit cu prilejul discuțiilor teoretice care au precedat actuala reasezare a prețurilor de producție și livrare, în literatura economică au fost viu dezbătute și multe aspecte strins legate de impozitul pe circulația mărfurilor. Cu acest prilej, pe lângă numeroase și interesante idei menite să aprofundeze aspectele de fond privind conținutul economic și rolul impozitului pe circulația mărfurilor au fost emise și idei care dau o interpretare de altă natură a acestei probleme, mergându-se pînă la acreditarea tezei după care impozitul pe circulația mărfurilor reprezintă un impozit indirect, o taxă de consum. Astfel, Constantin Bichi, abordînd problema veniturilor statului socialist arată că „acestea se obțin în majoritatea lor prin prețurile produselor care se abat de la valoare” concluzionînd în legătură cu natura impozitului pe circulația mărfurilor că „în realitate ar trebui să recunoaștem că el este un impozit plătit de consumatori” și chiar că el „să fie perceput de la consumatori în afara valorii sub forma unor taxe de consumație”¹⁾.

După părerea noastră o astfel de teză este discutabilă din punct de vedere teoretic, după cum vom arăta. Acceptarea tezei după care statul socialist își procură veniturile sale pe calea impozitelor indirecte, a taxelor de consum, prin abaterea prețurilor de la valoare, respectiv prin stabilirea unor prețuri mai mari ca valoarea produselor ar face abstracție de specificul economiei socialiste.

Statul socialist își asigură veniturile de care are nevoie pentru îndeplinirea funcțiilor sale nu pe calea stabilirii unor prețuri care se abat de la valoarea produselor, ci în procesul distribuirii primare a venitului național în calitatea sa de reprezentant al întregii societăți și titular al proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție. Tocmai în această calitate statului socialist îi aparține venitul net al societății creat în unitățile socialiste de stat, venit care constituie sursa principală de formare a mijloacelor bănești de care el are nevoie pentru îndeplinirea funcțiilor sale. Din rațiuni de ordin economic acest venit net al societății nu se preia în întregime de către stat, ci o parte mai mare sau mai mică rămîne la dispoziția unităților în care s-a creat; mai mult, însăși partea din venitul net al societății care se mobilizează la fondurile centralizate ale statului se face prin intermediul mai multor canale (impozit pe circulația mărfurilor, taxa asupra fondurilor de producție, cote părți din beneficii etc).

Examinarea în fond a argumentelor aduse de adepții tezei după care impozitul pe circulația mărfurilor ar reprezenta o taxă de consum scoate în evidență că ele își au originea într-o interpretare eronată a raporturilor dintre preț și impozit; de altfel singurul argument în susținerea acestei teze îl reprezintă constatarea că în anumite cazuri prețurile unor produse se abat de la valoare. Fără îndoială există și vor exista și în viitor prețuri la anumite produse care se abat de la valoare, dar acest lucru nu se datorește impozitului pe circulația mărfurilor.

Este un lucru recunoscut în literatura noastră de specialitate că politica de prețuri reprezintă unul din atributele esențiale, inalienabile ale fiecărui stat socialist, că prețurile constituie un element esențial al mecanismului de funcționare a economiei cu implicații profunde asupra principalelor procese și fenomene care au loc la nivel macro și microeconomic.

Realizarea pleneră a funcțiilor care revin prețurilor în con-

ducerea economiei este nemijlocit și în gradul cel mai înalt condiționată de modul în care acestea reușesc să reflecte corect nivelul și dinamica cheltuielilor sociale de producție. De altfel obiectivul central al reasezării prețurilor de producție și livrare — operațiune în curs de realizare — îl constituie stabilirea prețurilor avînd în vedere cheltuielile reale de muncă socială încorporate în diferite produse. În același timp prețurile trebuie să constituie un instrument activ în mîinile statului pentru îndeplinirea unor obiective de politică economică și socială printre care aș menționa: protejarea unor surse naturale, stimularea sau, dimpotrivă, frînarea consumului anumitor produse, reducerea importului, stimularea exportului etc. Rezultă deci că în mod necesar la anumite produse prețurile vor fi mai mari sau mai mici decît valoarea, dar că această abatere a prețurilor de la valoare nu se realizează prin includerea sau eliminarea din preț a impozitului pe circulația mărfurilor, ci stabilirea prețului la nivelul corespunzător, ținînd seama nu numai de legea valorii, ci și de cerințele celorlalte legi economice obiective care acționează în economia socialistă.

2. Corelația preț-impozit

REPREZENTÎND o parte a venitului net al societății, impozitul pe circulația mărfurilor constituie un element al prețului. Corelația dintre impozitul pe circulația mărfurilor și preț se prezintă ca o corelație de la parte la întreg. Mărimea impozitului pe circulația mărfurilor depinde de nivelul venitului net al societății cuprins în preț. Fiind un element al prețului, impozitul pe circulația mărfurilor nu determină mărimea acestuia. Este adevărat că există prețuri care conțin în structura lor impozit și prețuri care nu cuprind impozite pe circulația mărfurilor, în special cele ale unor categorii de mijloace de producție. Din această situație nu se poate trage însă concluzia că „impozitul pe circulația mărfurilor este folosit... în cadrul stabilirii planificate a prețurilor ca o pirghie pentru planificarea abaterilor prețurilor față de valoare”²⁾. Așa cum arătam anterior abaterea prețurilor unor produse de la valoare este determinată de cauze care nu au o legătură directă cu impozitul pe circulația mărfurilor.

În anumite perioade ale construcției socialismului, statul poate stabili pentru unele categorii de mijloace de producție și bunuri de consum prețuri sub valoare, avînd în vedere necesitatea introducerii pe scară largă și în ritm rapid a tehnicii noi în toate ramurile economiei naționale, ridicarea continuă a nivelului de trai. În aceste situații este evident că aceste prețuri nu cuprind decît o parte din venitul net al societății, creat de către oamenii muncii care produc aceste categorii de mijloace de producție. Datorită acestui fapt, venitul net al societății cuprins în preț poate să îmbrace numai forma beneficiului, fără ca el să mai apară și sub forma impozitului pe circulația mărfurilor. În măsura în care nivelul venitului net al societății cuprins în aceste prețuri depășește nivelul beneficiului considerat normal, partea respectivă se preia la bugetul de stat sub forma impozitului pe

¹⁾ Constantin Bichi, „Cu privire la raportul preț-valoare” în Contribuții la dezbaterile problemelor teoretice ale economiei socialiste, vol. I. Editura politică, București, 1969 pag. 543.

²⁾ Iancu Ilicovici, „Cu privire la concordanta dintre preț și valoare. Sistemul prețurilor și mecanismul pieței” în Contribuții la dezbaterile problemelor teoretice ale economiei socialiste, Editura politică, București, 1969 pag. 522.

circulația mărfurilor. În legătură cu acest ultim aspect dorim să menționăm că în teoria și practica noastră economică se consideră că beneficiul cuprins în prețuri se încadrează în limitele normale atunci când el este în măsură să satisfacă în principal următoarele cerințe: asigurarea rentabilității pe produse alături de nivelul ramurilor și al întreprinderilor care își desfășoară activitatea în condiții normale de dotare, organizarea și gospodărirea, îndeplinirea de către beneficiu a funcțiilor de autofinanțare a activității economice: finanțarea investițiilor, a creșterilor de mijloace circulante, constituirea fondului de gratificații. Este evident că în aceste condiții beneficiul normal variază în anumite limite, atât în timp cât și de la ramură la ramură și de la un produs la altul. Instrumentul principal folosit de statul nostru pentru a asigura ca venitul net care rămâne la dispoziția unităților sub forma beneficiului să se încadreze în anumite limite normale, justificate din punct de vedere economic, îl constituie impozitul pe circulația mărfurilor, probleme asupra cărora vom reveni.

Rezultă deci că impozitul pe circulația mărfurilor nu determină mărimea prețului ci, dimpotrivă, este determinat de mărimea acestuia și al venitului net al societății cuprins în preț. Deșigur, statul socialist din considerente de politică economică și socială stabilește, și după părerea noastră trebuie să stabilească pentru unele produse — fie că este vorba de mijloace de producție sau bunuri de consum — prețuri care se abat de la valoare. Relațiile din economie ne obligă să recunoaștem că abaterile de la valoare au loc nu numai într-un singur sens, adică al stabilirii unor prețuri peste valoare, ci și prin stabilirea pentru unele produse a unor prețuri inferioare valorii și care, datorită acestui fapt nu cuprind sau cuprind în structura lor un venit net al societății, respectiv un impozit pe circulația mărfurilor mic. Așa de exemplu, din cele 82 grupe sortimentale de confecții prevăzute în lista de impozite pe circulația mărfurilor pentru confecții din țesături textile, 27 sunt neimpozabile, iar la 24 impozitul pe circulația mărfurilor este de 3—10%; din cele 276 grupe sortimentale de încălțăminte cuprinse în lista privind impozitul pe circulația mărfurilor la produsele din piele, 41 sunt neimpozabile, iar la alte 41 impozitul pe circulația mărfurilor este 2—10%.

Și încă un aspect care după părerea noastră infirmă teza după care impozitul pe circulația mărfurilor se adaugă la preț și determină ca acesta să fie mai mare decât valoarea, având în această concepție caracter de taxă de consum. Astfel ca urmare a determinării pe baze reale a costurilor de producție la care se obțin materiile prime și materialele din țară și import folosite în industria ușoară și alimentară, prețurile de producție și livrare reasezate ale acestora au crescut. Această creștere a prețurilor la materiile prime utilizate în industria ușoară și alimentară nu a condus însă la modificarea prețurilor cu amănuntul ale produselor finite destinate fondului pieței, care au rămas nemodificate. În aceste condiții s-a diminuat cu circa 10—20% nivelul venitului net al societății cuprins în prețuri și în mod deosebit cel care îmbracă forma impozitului pe circulația mărfurilor (reducerea acestuia este în unele cazuri de 20—30%). Situații similare se întâlnesc și în alte ramuri la care prețurile de producție și livrare au fost reasezate.

În fine dorim să menționăm că la produse ca: băuturi, tutun, articole de lux etc., la care se apelează de obicei pentru motivarea tezei după care impozitul pe circulația mărfurilor ar reprezenta o taxă de consum, nu impozitul acționează ca instrument de redistribuire a veniturilor ci prețul stabilit, întrucât în cazul acestor produse impozitul rezultă ca o diferență între prețul de livrare și prețul de producție; el nu este stabilit ca o cotă procentuală care să se adauge la preț.

După părerea noastră, în cazul produselor menționate, nu aspectul financiar, nu necesitatea realizării anumitor venituri primează în stabilirea prețurilor de vânzare cu amănuntul, ci considerentele de ordin social, necesitatea ca prețurile să fie stabilite la un astfel de nivel încât să contribuie la frinarea consumului produselor respective. Nu odată studiile medicale au arătat influențele negative pe care le are pe plan sanitar consumul abuziv de alcool sau tutun. La urma urmelor, dacă s-ar face o balanță a sumelor încasate din vânzarea băuturilor alcoolice, a țigărilor etc. și a cheltuielilor pe care societatea le face pentru combaterea efectelor dăunătoare provocate de consumul abuziv al acestora, cu siguranță că câștigul s-ar transforma în pierdere*).

Concluzionând cele arătate în legătură cu impozitul pe circulația mărfurilor, dorim să subliniem încă o dată că în analiza conținutului său economic trebuie avute în vedere elementele de fond și nu cele de formă, respectiv faptul că el reprezintă venit net al societății. Tocmai în calitate sa de formă a venitului net al societății, impozitul pe circulația mărfurilor este folosit de statul nostru ca instrument în conducerea conștientă, pe bază de plan, a dezvoltării economiei naționale.

3. Impozitul pe circulația mărfurilor și rentabilitatea produselor

ROLUL ECONOMIC al impozitului pe circulația mărfurilor derivă în primul rând din faptul că el este utilizat ca instrument pentru reglarea ratei rentabilității produselor, indiferent de modalitatea tehnică prin care acesta este stabilit; cotă procentuală, sumă fixă pe unitate de măsură, diferența între prețul de livrare și prețul de producție.

În calitate de instrument pentru reglarea ratei rentabilității, impozitul pe circulația mărfurilor este folosit ca un mijloc de a

prelua la bugetul de stat partea din venitul net al societății care, în cazul în care el ar rămâne numai sub forma beneficiului, ar face ca acesta să depășească limita considerată, în etapa respectivă, ca normală.

Îndeplinirea de către impozitul pe circulația mărfurilor a rolului său de a regla rata rentabilității este legată în anumită măsură și de modalitatea în care acesta este stabilit: cota procentuală sau prin diferența între prețurile de livrare și cele de producție.

În situația în care impozitul pe circulație apare ca diferență între prețul de livrare și prețul de producție, reglarea ratei rentabilității se asigură pentru fiecare produs în parte. La aprecierea acestui avantaj pe care îl prezintă impozitul pe circulația mărfurilor prin diferență trebuie luate în considerare și unele neajunsuri. În primul rând, calculul impozitului pe circulația mărfurilor solicită un volum relativ mare de muncă. În al doilea rând, și ceea ce ni se pare esențial, în acest caz rămâne la latitudinea organelor de stabilire a prețurilor și nu a celor financiare, determinarea mărimei impozitului cuprins în preț. Aspectul menționat nu este deloc de neglijat în condițiile în care, potrivit dispozițiilor legale în vigoare, atribuțiile de stabilire a prețurilor la o serie întreagă de produse au fost trecute în mare măsură la nivelul ministerelor economice, al centralelor și întreprinderilor.

Se poate obiecta că organele care stabilesc prețurile la noile produse sînt obligate să asigure corelarea cu produsele existente și ca atare, să asigure și nivelul de impozit cuprins în prețul produsului etalon. Nu trebuie însă să oțitem din vedere faptul că gama de produse care pot servi ca etalon în stabilirea prețurilor este mare și că nivelul de impozit prezintă și el variații, uneori însemnate de la un produs la altul. De altfel, trebuie menționat că verificările făcute de organele cu atribuții de control în domeniul stabilirii prețurilor au scos în relief faptul că există uneori tendința ca în alegerea produselor etalon să fie preferate cele care au în structura prețului un impozit pe circulația mărfurilor mai scăzut.

Impozitul pe circulația mărfurilor în cota procentuală, respectiv în sumă fixă pe unitate de măsură, elimină după părerea noastră, unele din neajunsurile menționate anterior, permite ca organele financiare să joace un rol activ în stabilirea prețurilor, face ca impozitul să îndeplinească în condițiuni mai bune și funcția sa de normativ de eficiență.

Deșigur, se poate obiecta că, întrucât cota de impozit se stabilește de regulă pe grupe de produse, pornindu-se de la condițiile medii pe ramură sau subramură, vor exista inevitabil diferențieri între rentabilitatea diferitelor produse din cadrul aceleiași grupe, precum și între întreprinderile care fabrică același produs. Fără îndoială că această obiecție are un temei real, dar există posibilități multiple ca impozitul să fie adaptat în mare măsură la cerințele impuse de necesitatea realizării unei rentabilități normale.

În primul rând se urmărește efectuarea unei grupări cât mai juste pe cote de impozit pe circulația mărfurilor, a produselor cu nivel asemănător de acumulare bănească, pentru care este posibilă stabilirea unei cote unice de impozit pe circulația mărfurilor, corespunzătoare pentru cit mai multe produse din grupa respectivă și pentru cit mai multe întreprinderi. În al doilea rând, în situația întreprinderilor cu condiții specifice de producție — fie că au costuri mai mici decât media ramurii respective ca urmare a unei utilități tehnice superioare, fie că înregistrează costuri mai ridicate din cauze obiective, impozitul pe circulația mărfurilor a fost diferențiat, avându-se în vedere condițiile concrete. Astfel, în prezent, pentru unele produse fabricate de către unitățile de subordonare locală sau de către cooperația meșteșugărească, care de regulă sînt mai slab dotate cu mijloace tehnice și ca urmare înregistrează costuri mai ridicate, sînt stabilite cote de impozit pe circulația mărfurilor mai reduse decât cele care se aplică pentru unitățile de subordonare republicană. De asemenea, și în cazurile în care condițiile de producție la unele întreprinderi diferă sensibil față de cele medii pe ramură sau subramură, s-au stabilit cote de impozit pe circulația mărfurilor, aplicabile produselor fabricate de acestea.

Tot pe linia adaptării cotelor de impozit pe circulația mărfurilor la condițiile concrete de producție, cotele practicate au fost diferențiate în unele cazuri și în funcție de materia primă utilizată (cazul alcoolului), în funcție de modalitatea de executare a produsului (cote diferite pentru încălțăminte confecționată manual față de cea confecționată mecanic sau semimecanic), în funcție de utilajul folosit (cote diferite pentru tricotațele lucrate cu anumite utilaje de mare randament) etc.

Pe de altă parte, nu se poate merge nici pe linia stabilirii unor cote de impozit pe circulația mărfurilor pentru fiecare produs,

* Fără să dispunem de elemente concrete din țara noastră, menționăm cu titlu de exemplu că din datele furnizate de revista „U.S. News and World Report” din 15 iunie 1974, se apreciază că pierderile aduse economiei americane ca urmare a consumului ridicat de alcool se ridică la 15 miliarde de dolari (ajutoare de boală, pierderi în producție etc.), respectiv 3 000 dolari anual în medie pe un alcoolic, ceea ce a determinat ca o serie de societăți să-și întocmească programe de control al alcoolului la locul de muncă, inclusiv la cadrele de conducere. Ancheta făcută la una din întreprinderile Societății „General Motors” arată — în urma aplicării programului — o reducere de 50% a numărului de zile de boală, 56% a numărului de absențe, 63% în cazurile de indisciplina și 82% a numărului de accidente.

sortiment sau întreprindere, deoarece în acest fel s-ar ajunge la un număr excesiv de mare de cote de impozit pe circulația mărfurilor, ceea ce ar atrage după sine complicarea muncii de evidență, planificare, calculare și preluare la buget a impozitului pe circulația mărfurilor.

De asemenea, trebuie să avem în vedere că rentabilitatea producției trebuie obținută în primul rând prin reducerea prețului de cost pe baza economisirii muncii vii și a celei materializate. Alături de aceasta, în situații bine justificate, de natura celor arătate mai sus, se poate utiliza și efectiv se utilizează ca instrument de asigurare a rentabilității normale și impozitul pe circulația mărfurilor.

4. Instrument de activizare a resurselor întreprinderii

IMPOZITUL pe circulația mărfurilor poate, și după părerea noastră trebuie să fie utilizat pe scară mult mai largă ca instrument de stimulare a întreprinderilor în gospodărirea rațională a tuturor resurselor de materii prime și materiale, în ridicarea eficienței economice.

În prezent, și într-o proporție sporită în perspectivă, o importanță tot mai mare o capătă utilizarea în producția industrială ca una din resursele materiale de bază a deșeurilor de metal, lemn, hârtie, textile etc. și a materialelor secundare.

În eforturile conjugate ce vor trebui făcute pentru utilizarea deșeurilor, credem că s-ar putea interveni și pe calea impozitului pe circulația mărfurilor. Avem în vedere în acest sens posibilitatea ca la produsele fabricate din deșeuri să se acorde reduceri și chiar scutiri de impozit și pentru întreprinderile industriale de interes republican. Menționăm că, potrivit dispozițiilor legale în vigoare*), cotele de impozit pe circulația mărfurilor se reduc cu 50% numai pentru mărfurile fabricate din deșeuri de către întreprinderile de stat de interes local și unitățile economice cooperatiste și obștești. Extinderea reducerii impozitului, respectiv acordarea de scutiri întreprinderilor republicane, ar fi de natură să le cointerezeze în folosirea pe scară largă în procesele de producție a deșeurilor. Ea se justifică și prin faptul că, în prezent, ponderea principală în prelucrarea deșeurilor o dețin unitățile republicane.

Reducerea sau scutirea de impozit pe circulația mărfurilor ar urma să se reflecte în beneficiul unității. Din beneficiul suplimentar obținut de unitate, ca urmare a acestei măsuri, ar trebui, după părerea noastră, ca aceasta să aibă dreptul să finanțeze executarea de lucrări de dezvoltare și modernizare a capacităților de producție destinate prelucrării deșeurilor.

Un alt domeniu în care, prin intermediul impozitului pe circulația mărfurilor se poate acționa în direcția ridicării eficienței economice, îl constituie cel legat de determinarea unităților în scoaterea din fabricație a produselor învechite, depășite din punct de vedere tehnic. Se cuvine menționat că legislația în vigoare cuprinde, alături de alte măsuri pentru stimularea progresului tehnic și prevederea că „rentabilitatea produselor învechite va fi redusă, astfel încât unitățile producătoare să fie cointeresate să le înlocuiască cu altele moderne și cu eficiență sporită**).

Acest lucru se poate realiza fie pe calea reducerii prețurilor la produsele în cauză, fie prin supunerea lor la plata impozitului pe circulația mărfurilor, sau în cazul în care în prețurile la care circulă ele în economie este cuprins impozit, acesta să fie majorat.

Cu toate că de la intrarea în vigoare a legii cu privire la regimul prețurilor și tarifelor au trecut mai bine de trei ani, nici una din cele două posibilități menționate nu s-a folosit, deși nu putem să spunem că în fabricația curentă a unităților noastre eco-

nomice nu sînt încă produse depășite din punct de vedere tehnic. O dovadă o constituie faptul că în prezent, prin planul național unic de dezvoltare economică și socială sînt nominalizate produse vechi, care se scot din fabricație.

După părerea noastră, dacă Ministerul Finanțelor, în baza prevederilor legii, ar trece efectiv la aplicarea sau majorarea impozitului pe circulația mărfurilor pentru produsele depășite din punct de vedere tehnic, nu ar mai fi nevoie să se stabilească și în acest domeniu sarcini prin planul național. Desigur că această operațiune nu este deloc simplă, că solicită o temeinică pregătire. În principiu, la stabilirea produselor depășite din punct de vedere tehnic, care urmează să fie impozitate în cazul în care nu se scot din fabricație, trebuie să se aibă în vedere ciclul normal de viață al produsului. În acest scop ar fi necesar ca Ministerul Finanțelor împreună cu Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, Inspectoratul General de Stat pentru Controlul Calității Produselor și ministerele economice să stabilească pentru principalele grupe de produse ciclul normal de viață al acestora. În cazul în care un produs se menține în fabricație după expirarea acestui ciclu, în mod automat el va fi supus la plata impozitului; produsul respectiv va putea fi scutit de impozit în cazul în care unitatea face dovada că el a fost supus modernizării, iar nivelul său tehnic este corespunzător.

O altă problemă pe care dorim să o abordăm se referă la modul în care sînt cointeresate unitățile economice în realizarea și depășirea impozitului pe circulația mărfurilor. Problema prezintă importanță, întrucît după cum se știe, aproximativ o treime din totalul veniturilor bugetare provin din această sursă și ca atare nu poate fi indiferent modul în care ea se realizează. Cu toate acestea, după părerea noastră, nu s-a reușit să se realizeze o cointeresare corespunzătoare a întreprinderilor plătitoare în realizarea unui volum al impozitului pe circulația mărfurilor cît mai mare, întrucît el nu are nici o legătură cu sursele de finanțare a întreprinderii sau ramurii din care provine sau cu alte avantaje economice acordate acestora.

În prezent, pentru unități, impozitul pe circulația mărfurilor nu reprezintă atît o problemă de natură economică, cît mai mult de tehnică financiară. Pentru ele prezintă mai mult interes ca sistemul de calcul și de plată al impozitului să fie simplu și să nu reclame un volum mare de muncă, decît îndeplinirea planului de impozit pe circulația mărfurilor. Indiscutabil, modul de calcul și de plată prezintă importanța sa, dar nu constituie aspectul esențial, de fond. Eliminarea acestui neajuns s-ar putea realiza prin găsirea unor soluții care să asigure ca întreprinderile să fie cointeresate în realizarea impozitului planificat.

O modalitate în acest sens ar putea să o constituie trecerea în categoria indicatorilor, de îndeplinirea cărora este condiționat volumul fondului anual de premiere, și a impozitului pe circulația mărfurilor, precum și condiționarea acordării integrale a retribuirii cadrelor de conducere și a personalului din aparatul financiar-bancar de realizarea impozitului pe circulația mărfurilor planificat. De asemenea, s-ar putea avea în vedere și posibilitatea ca în cazul în care beneficiul planificat nu s-a realizat integral, iar volumul impozitului pe circulația mărfurilor a fost depășit, nerealizarea beneficiului să poată fi compensată integral sau parțial de depășirea înregistrată prin efort propriu la impozitul pe circulația mărfurilor — în raport de mărimea acestei depășiri — și unitatea să-și poată finanța astfel necesitățile prevăzute a fi acoperite din resurse proprii.

După părerea noastră, adoptarea acestor propuneri ar face să crească considerabil cointeresarea unităților în realizarea și depășirea impozitului pe circulația mărfurilor, ar conferi acestuia un rol însemnat în stimularea ridicării eficienței economice.

dr. Cornel IUGA

*) H.C.M. nr. 1276/1962 privind impozitul pe circulația mărfurilor.
* Legea nr. 19/1971 cu privire la regimul prețurilor și tarifelor.
art. 19, lit. a.

RECENZII

N. Bălcescu, Opere I, scrieri istorice, politice și economice 1844 – 1847

EFERICITĂ împrejurarea care alătură împlinirii a 375 de ani de la înfăptuirea Unirii, de către Mihai Vodă Viteazul, remarcabila apariție editorială închinată istoricului și omului politic care a fost Nicolae Bălcescu, cel care s-a angajat „a pune o temelie unității românilor”, scriind istoria lui Mihai Vodă Viteazul. Glorificîndu-și eroul, N. Bălcescu a personificat în el geniul politic și militar al poporului nostru. Se cuvenea ca Bălcescu să se bucure de o editare completă a operelor lui, după cum s-a convenit și s-a împlinit ca Eminescu să-și aibă editată opera. Evocarea împreună a celor două monumente de creație literară, în ordine cronologică, ale academicienilor P. Ponișnicu și G. Zane — pe Băl-

cescu, este justificată. Rod al unor îndelungate și stăruitoare munci de creație, de acuratețe analitică, ediția în curs a prof. Gh. Zane se plasează în sferile înalte ale exigenței științifice, îmbogățind patrimoniul nostru cultural cu opera unuia din cele mai mari personalități române.

Intimpinate cu aprecieri unanime cele două volume: „Corespondență” apărut mai acum cităva vreme și recentul „Scrieri istorice, politice și economice 1844–1847” din „N. Bălcescu — Opere” își fixează drept scop ca, împreună cu volumele ce vor urma, să restituie după expresia editorilor G. Zane și Elena G. Zane, întreaga operă așa cum Bălcescu a creat-o, să-i analizeze principiile, problemele și tendințele, să-i adauge comentariile și exegeza critică necesară.

Publicarea volumului „Corespondență” a relevat cititorilor aspecte, unele cunoscute, cele mai multe necunoscute, din activitatea, ideile și personalitatea lui N. Bălcescu și a altor fruntași ai mișcării revoluționare de la 1848. El constituie o sursă de informații pentru cunoașterea evenimentelor profund semnificative pentru afirmarea culturii și edificarea României moderne, cu fecunde rezonanțe în conștiința posterității.

Cu același spirit de înaltă exigență științifică, în volumul recent apărut sînt publicate și comentate lucrările lui N. Bălcescu din perioada de dinainte de revoluție. Cele 15 studii care formează obiectul volumului îi cuprind ideile de bază, științifice și politice, din care multe vor fi redate și dezvoltate mai târziu în celelalte scrieri ale sale. N. Bălcescu este astfel relevat ca primul istoric român care a făcut un strălucit început cercetărilor de istorie socială și istorie agrară, care își pune probleme de metodologie a istoriei, care se concentrează în lucrări cu caracter monografic, de sine stătătoare, asupra unor teme sau epoci de istorie românească, care

Relațiile marfă — bani

(Urmare din pagina 3)

materiale, de asemenea, este prezentă în toate procesele majore ale economiei naționale cum sînt: împărțirea venitului național în fond de acumulare și în fond de consum, utilizarea fondului național de dezvoltare social-economică a țării, folosirea tot mai eficientă a fondurilor fixe și circulante etc.

Karl Marx, analizînd acțiunea legii valorii, a subliniat că ea se referă, atît la repartizarea timpului, în conformitate cu nevoia socială, între diferitele ramuri de producție, cît și la formarea timpului de muncă socialmente necesar, care determină valoarea unei mărfi¹⁾, cerințe care, în fond, țin de întreaga perioadă de existență a producției de mărfuri, și, ca urmare, sînt variabile și în condițiile economiei socialiste.

Marfa

MARFA este una din categoriile economice importante ale producției de mărfuri care, în condițiile socialismului, primește un conținut nou, reflectînd relațiile de producție socialiste, de colaborare și ajutor reciproc între membrii societății. Marfa nu este creată de oricine și nici nu se vinde oricărui cumpărător, ci, atît la producerea cît și la realizarea ei se ține cont, în mod firesc de conținutul natural — material al produsului, de interesele producătorilor, de cele ale consumatorilor, ale întregii societăți socialiste. Sincronizarea tuturor acestor interese, ceea ce este posibil numai în societatea socialistă pe baza proprietății obștești asupra principalelor mijloace de producție, scoate în evidență esența, superioritatea categoriilor valorice în socialism față de formele presocialiste ale producției de mărfuri.

Cu toate că, marfa în condițiile economiei planificate primește un conținut nou, în unele cazuri, cu ocazia definirii ei, se apelează la formulările elaborate în condițiile proprietății private asupra mijloacelor de producție. În realitate, la definirea mărfii în condițiile socialismului, este necesar să avem în vedere nu numai sfera circulației, ci toate fazele procesului de producere și reproducere a bunurilor materiale.

Definiția mărfii în condițiile socialismului trebuie să evidențieze importanța, în egală măsură, a tuturor compartimentelor economiei — producția propriu-zisă, repartitia, circulația și consumul — prin care trece marfa. Produsele care intră în consumație, trebuie realizate integral, atît din punct de vedere al valorii, cît și al valorii de întrebuițare. Recuperarea parțială a cheltuielilor de producție și utilizarea valorii de întrebuițare nu la nivelul cel mai ridicat posibil, înseamnă pierderi pentru societate și realizarea doar parțială a produsului ca marfă.

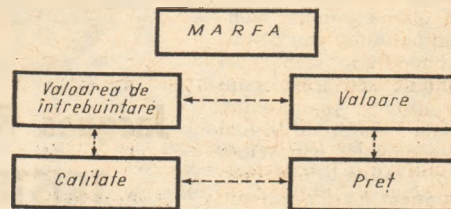
Marfa în condițiile socialismului nu mai este purtătoarea unor contradicții cu caracter antagonist. Înțelegerea corectă și depășirea permanentă a contradicțiilor cuprinse între valoare și valoarea de întrebuițare, dintre munca concretă și munca abstractă, dintre timpul de muncă individual și timpul de muncă socialmente necesar, presupun analiza raportului dialectic, al contradicțiilor cuprinse între producția socială și nevoia socială, între nevoia socială și munca socială, între producția socială și munca socială, toate manifestîndu-se în marfă.

Cu ocazia examinării mărfii, și a corelațiilor cuprinse în ea, în multe cazuri, analiza mărfii nu este completă și nu sînt studiate, în egală măsură, toate corelațiile cuprinse în ea. Sînt cercetate cu precădere categoriile cu caracter abstract cum sînt: valoarea, valoarea de întrebuițare, timpul de muncă socialmente necesar, dublul caracter al muncii etc. și nu prea se fac referiri la formele lor de manifestare. Este știut faptul că orice

cumpărător pe piață observă două însușiri ale mărfii, în primul rînd, calitatea pe care o are o marfă, și, în al doilea rînd, prețul la care ea se vinde. Așadar, calitate și preț sînt categorii concrete, forme concrete de manifestare a valorii de întrebuițare și a valorii mărfii.

Avînd în vedere, deci, toate aspectele problemei, se poate constata că, orice marfă este purtătoare a patru perechi de corelații, adică valoare-valoare de întrebuițare, valoare-preț, valoarea de întrebuițare-calitate și calitate-preț. Sub forma unei scheme, corelațiile pot fi prezentate în felul următor:

Schema Nr 2

În schema de mai sus sînt cuprinse o corelație dintre două categorii abstracte, două corelații dintre o categorie abstractă și una concretă și o corelație dintre două categorii concrete. Datorită faptului că, nu sînt parcurse în egală măsură toate aceste corelații, cu ocazia cercetării mărfii analiza ce i se face rămîne la un nivel destul de abstract și incomplet, procedeu care deja constituie o piedică în elaborarea unor orientări, măsuri, indicatori, soluții complete etc, pentru practica economică.

În concluzie, trebuie să menționăm faptul că în cadrul economiei politice a socialismului folosirea categoriilor: concret și abstract, formă și conținut, îmbracă unele trăsături specifice. Așa de pildă, dacă economia politică clasică burgheză, în cercetarea fenomenelor și proceselor economice a străbătut, cu precădere, drumul de la concret la abstract, iar cercetările lui Karl Marx urmăresc calea de la categoriile abstracte pînă la cele concrete, la formele de manifestare a celor abstracte, economia politică a socialismului este obligată să parcurgă în permanență în cazul fiecărui fenomen și proces, drumul de la abstract la concret și de la concret la abstract, precum și de la conținut la formă și invers. Indicațiile și tezele teoretice din documentele partidului nostru privind economia politică în condițiile socialismului, nu se rezumă doar la o explicație teoretică a fenomenelor și proceselor economice, cu scopul, de exemplu, de a înarma clasa muncitoare cu o concepție științifică despre socialism, ci, aici este vorba, de mai mult. Ea primește o funcție nouă: aceea de a da și elabora soluții concrete, instrumente și mijloace necesare practicii economice și, în felul acesta, devine o parte componentă și importantă a mecanismului de realizare conștientă a cerințelor legilor economice în țara noastră.

¹⁾ Fr. Engels : „Anti-Dühring“, Ed. politică, București, 1966, p. 311.

²⁾ Nicolae Ceaușescu : Expunere la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, 9 iulie 1971, Ed. politică, București, 1971, p. 47—48.

³⁾ Nicolae Ceaușescu : Cuvîntare la Plenara comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, al Consiliului Suprem al dezvoltării economice și sociale a României, 28 noiembrie 1973, Ed. politică, București, 1973, p. 51.

⁴⁾ Nicolae Ceaușescu : Cuvîntare la Consfătuirea cu activul de partid și de stat din centrale industriale și întreprinderi, 2 iulie 1974, Ed. politică, București, p. 24—25.

⁵⁾ Nicolae Ceaușescu : Expunere la Plenara C.C. al P.C.R., 20 noiembrie 1972, Ed. politică, București, 1972.

⁶⁾ Karl Marx : „Capitalul“, vol. III, partea II-a, E.S.P.L.P., 1955, p. 607—608.

studiază cu simț critic materialul iconografic al arhivelor.

De o excepțională valoare este studiul „Despre starea socială a muncitorilor plugari în Principatele Române în deosebite timpuri“. Confirmand aprecierea făcută de N. Iorga drept „o lucrare revoluționară“, prof. G. Zane arată, printre altele, că studiul cuprinde două teze majore reprezentînd caracteristicile istoriei sociale românești și anume teza după care marea proprietate s-a format prin uzurparea drepturilor țărănilor liberi și proprietari și teza conform căreia servajul derivă din relațiile de producție, respectiv din sistemul de clacă. „Robia, serie N. Bălcescu, este o consecință neapărată a sistemii de clacă“. La început țărăni erau liberi și proprietari, „curînd însă deposedarea acestora începu a se face, numărul lor a se împuțina din zi în zi și moșioarele lor a se concentra în proprietăți mari. Interesul, nevoia și sila conlucrării la aceasta“. Concluzia e împede „vai de acele nații unde un mic număr de cetățeni își întemeiază puterea și fericirea lor pe robirea gloatelor ! Ele per !“.

În legătură directă cu ideile sale profund antif feudale și cu lupta sa pentru unitate și independența națională este și concepția sa despre istorie, despre obiectul, izvoarele și însemnătatea acesteia. Istoria, scria Bălcescu, este „cea dintîi carte a unei nații. Intr-însa ea își vede trecutul, prezentul și viitorul“. Ea „nu trebuie să se ocupe numai de oarecare persoane privilegiate, dar să ne arate poporul român“. Din păcate „partea cea mai interesantă a istoriei, instituțiile, industria, comerțul, cultura intelectuală și morală, obiceiurile și chipul de viață s-au trecut sub tăcere“. Acoperirea acestui gol era o necesitate de primă importanță. Trebuia studiată istoria „adevărat națională“ a țării, în centrul căreia se găsește poporul român cu instituțiile pe care acesta le-a creat de-a lungul veacurilor, în dezvoltare istorică, nu pașnică și liniștită, ci în luptă, în confruntare, a cărei expresie deplină e revoluția. Trebuiau aduse la lumină documente. Știința istoriei nu poate promova decît pe baza identificării și valorificării resurselor de informație. La aceasta N. Bălcescu și-a

adus contribuția, după cum rezultă și din materialele cuprinse în volumul de față.

Însotirea scrierilor lui N. Bălcescu de un bogat aparat științific, de înaltă competență — cu note și materiale ample, fiecare dintre ele reprezentînd prin ele însele adevărate studii explicative și interpretative, cu indici de nume și numiri geografice, cu o abundență iconografică, precum și cu o valoroasă prefață, pe care și noi o considerăm a fi cea mai importantă și pregnantă analiză a concepțiilor științifice și politice ale lui N. Bălcescu din cîte s-au scris pînă acum, tot acest aparat editorial însumînd peste 200 de pagini din totalul de 416 cit numără volumul — reușește să redea statura marelui revoluționar și cărturar la înălțimea marilor sale semnificații.

Radu DEMETRESCU

I.C.E.
cercetător științific principal

DE CIRCA 45 de ani economistul-academician al Franței contemporane, Jacques Rueff, susține cu înverșunată perseverență că problemele monetar-valutare ale capitalismului actual sînt de natură a hotărî în ultimă analiză menținerea și perpetuarea sau distrugerea, subminarea respectivei „ordini sociale”. Este o teză care exprimă o viziune unilaterală, dintre multele astfel de viziuni ale gândirii economice consacrate justificării și susținerii unor virtuți, care istoricește s-au perimat. Fiind unilaterală, o asemenea viziune are totuși un temelie rațional real, deoarece exprimă cu elocvență una dintre contradicțiile capitalismului contemporan: contradicția dintre mișcarea fizică-materială reală și aspectele sale bănești valutare. Se știe că una dintre condițiile unei circulații bănești sănătoase este corespondența sa în limite socialmente acceptabile cu ceea ce J. Rueff numește „drepțiuni reale”, respectiv cu o masă de mărfuri și servicii sau, ceea ce reprezintă același lucru, cu o anumită cantitate de metal prețios, aur îndeosebi, în care să se poată converti oriînd și oriunde. Aceasta ar fi pe scurt problema convertibilității. Despre această, pe cit de simplă pe atît de dificilă problemă a capitalismului contemporan, discută Jacques Rueff în ultimul său articol, publicat în numerele din 17 și 18

Jacques Rueff — TRISTEȚEA UNOR ADEVĂRURI SIMPLE

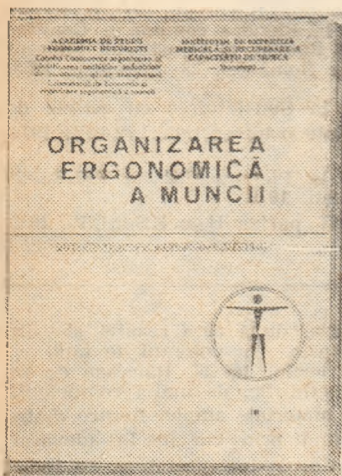
junie a.c. ale cotidianului „Le Monde”, sub titlul semnificativ **Pourquoi la crise ?** (De ce criză ?)

În maniera de a demonstra care-i este caracteristică, J.R. își începe articolul observînd că remediile de tip keynesian la ravagiile istoricele crize a anilor '30 ca și explicațiile extra-economice ale dificultăților prin care trec economiile Occidentului capitalist, datorită recesiunii din ultimii ani, se dovedesc erori serioase, intrucît iau efectele drept cauze, consecințele drept premise. J.R. postulează că amplele consecințe periculoase ale crizei economice actuale (dintre care cea mai

pregnantă și mai dureroasă este șomajul) se datorează inflației. Autorul face însă în articolul la care ne referim abstracție de inflația internă, pentru a se putea concentra asupra inflației care se numește indusă-internațională, internaționalizată sau propagată — prin sistemul monetar internațional constituit în 1922 de Conferința economică internațională de la Genova (Genoa), care a înlocuit etalonul-aur cu etalonul aur-devize. J.R. consideră că este un „lanț al slăbiciunilor”, început în 1922, și a cărui ultimă verigă s-a inserat prin suspendarea la 15 august 1971 a convertibilității dolarului. Actuala criză ar fi urmarea logică a acestui lanț. Demonstrarea acestei afirmații, repetate mai ales în anii '60, cînd au început să se resimtă efectele (inflaționiste) ale pasivelor cronice și în creștere continuă ale balanței de plăți a S.U.A., este făcută succint și în articolul la care ne referim. Esența argumentării constă în constatarea că deficitul balanței de plăți a S.U.A. generează depozite (stocuri) imense de dolari la creanțierii (creditorii) mai ales europeni ai S.U.A. Una dintre consecințele acumulării de dolari este posibilitatea de a emite monedă națională, care este din capul locului inflaționistă, intrucît nu are corespondent într-o sporire a masei de mărfuri și servicii, iar, după suspendarea convertibilității dolarului, nici în masa corespunzătoare de aur. Din aseme-

nea motive, după cum se știe, s-a dezlănțuit o irezistibilă „febră a aurului”, cursul aurului pe piețele occidentale atîngînd cote paroxistice, care nu au putut fi în nici un fel egalate de devalorizările postbelice ale dolarului exprimate în creșterea prețului unciilor de aur, de la 35 de dolari cit îl stabilise F.D. Roosevelt în 1934, la 38 de dolari la sfîrșitul lui 1971 și la 42,22 de dolari în februarie 1973. Mai mult chiar, aceste devalorizări atrăgeau noi urcări ale prețurilor „libere” ale metalului galben, care au atins la sfîrșitul lui mai 1975 172 de dolari unciă! Ei bine, în viziunea rueffiană aceste dezordini valutare au nici mai mult nici mai puțin decît consecințe... revoluționare: reducînd nivelul de trai, datorită inflației, ele suscită revendicări ale salariaților, care nu ar mai putea fi acum satisfăcute, datorită faptului că n-a avut loc o creștere a productivității muncii, singura care ar justifică sporuri de salarii; aceste dezordini provoacă șomaj, care, după părerea lui J.R., este doar agravat prin indemnizațiile de șomaj și, mai ales, alimentează stări și tensiuni conflictuale, ideologii revoluționare sau măcar seđițioase... Iar prin aceasta „ordinea socială” actuală ar fi amenințată. Deși recunoaște că „nici o ordine socială nu este veșnică”, deci nici capitalismul, Rueff consideră că, fără inflație, acesta și-ar asigura perpetuarea, prin avantajele pe care încă le

fise

● Apărut recent, volumul **Organizarea Ergonomică a Muncii**, editat de Academia de Studii Economice în colaborare cu Institutul de expertiză și recuperare a capacității de muncă din București, reunește în cuprinsul său referatele sesiunii științifice ce a avut loc în primăvara anului 1974 și care a fost organizată în cinstea celei de-a XXX-a Aniversări a eliberării patriei și celui de-al XI-lea Congres al P.C.R.

Cele 67 referate științifice

publicate și care însumează 462 pagini sînt grupate în șapte secțiuni profilate pe următoarele probleme de ergonomie: teme cu caracter general, aplicații la diferite ramuri industriale, aplicații în exploatarea forestieră, ergonomia în construcții, ergonomia în agricultură, aplicații în transporturi și telecomunicații, ergonomia în învățămînt.

Măsurarea utilității produselor

● În articolul Izmerenie potrebitnoi stoimosti (Măsurarea valorii de întreținere), publicat, de G. Edelhaus în revista **VOPROSI EKONOMIKI** (nr. 5/1975), autorul pledează pentru măsurarea și calcularea valorii de întreținere a produselor în condițiile economiei socialiste și consideră necesară cercetarea căilor celor mai adecvate pentru a-i da acesteia o expresie cantitativă. Ar fi necesari: 1) indicatori cantitativi perfecționați ai produselor — de volum etc.; 2) indicatori care să reflecte nivelul proprietăților utile ale produsului, ai utilității sale potențiale pe unitate de volum; 3) indicatori ai masei valorii de întreținere în „unități efective”, egale cu produsul celor doi indicatori anteriori; 4) indicatori de apreciere reală a utilității lucrului țînînd seama de condițiile concrete de folo-

sirii sale (de pildă, pentru obiecte de consum — de măsurarea saturării cererii, de preferințe, de elasticitatea cererii la structura existentă a familiei, de veniturii etc., pentru mijloace de producție — de eficiența lor economică). Autorul nu împărtășește opinia că este suficientă măsurarea valorilor de întreținere în unități naturale, fizice. Fiecare valoare de întreținere — spune el — este o entitate de numeroase proprietăți și poate fi utilă prin oricare din acestea. Unitățile fizice sînt insuficiente în planificarea curentă și cu atît mai puțin în cea de perspectivă. În acest caz, opinează G.E., sarcinile trebuie să se refere la efectele utile așteptate, la efectele utile finale în procesul exploatarei și nu la bucăți, tone etc.

Agnelli nu crede că țările industrializate își vor limita creșterea

● Într-un interviu acordat de Giovanni Agnelli, lui Robert C. Christopher de la **NEWSWEEK** și publicat (30 VI 1975) sub titlul **Prosperity is the solution** (Soluția se află în dezvoltare), conducătorul companiei Fiat răspunde negativ la întrebarea dacă este adevărat că țările industrializate nu-și mai pot permite nivelul ridicat de creștere economică de care a beneficiat ultima generație. „Eu nu cred în limitele crește-

rii” — a spus el. Este însă foarte important — după opinia sa — să se determine în ce domeniu creșterea poate avea loc. În Italia creșterea ar trebui orientată — apreciază G. A. — mai mult spre infrastructură și mai puțin spre consum individual. În ultimii 15-20 ani nu prea s-a investit în infrastructura Italiei și se simte o mare nevoie de locuințe, școli, spitale, transporturi publice mai bune. Rezolvarea acestei probleme pe plan central cere planificare, organizare și deci timp. „Dar — a adăugat Agnelli — noi avem în prezent un număr de regiuni semiautonomie în Italia și unele din guvernele regionale manifestă interes în această privință”.

Franța: economie subordonată concurenței sau economie competitivă ?

● Lucrarea recent apărută a lui Raymond Courbis **Competitivité e: croissance en économie concurrentielle** (Competitivitate și creștere într-o economie supusă concurenței), Dunod, Paris, 2 vol. 1975, este distinsă cu premiul Asociației franceze de știință economică. Prin economie supusă concurenței (concretență) R. C. înțelege o economie națională în care anumite sectoare de activitate sînt expuse unei puternice concuren-

poate oferi cetățenilor. De aici, cunoscutele acuzații, sau măcar reproșuri, pe care, în liniștea sa le proferează la adresa guvernelor Occidentului capitalist, care ezită și întârzie să atace răul la originile sale sau își „justifică” fiecare resemnările, invocând lipsa concertării cu partenerii.

De la demonstrația cauzelor, a **diagnozei** crizei actuale, J. R. se concentrează asupra **terapeuticii** de urmat. Aceasta presupune, mai întâi, încercarea de a **convinge**, necesară acțiunii, de a convinge de seriozitatea diagnozei și, apoi, de „**fezabilitatea**” soluției preconizate, a **singurei** soluții radicale și reale: restabilirea convertibilității valutare. Planul rueffian de **restabilire a convertibilității** valutare are, din capul locului, în vedere **reevaluarea** stocurilor de aur existente, la prețul de piață „liberă” al acestuia — deci dintr-un foc, să zicem, cuadruplarea lor și, în general, **recalcularea** sistematică a prețului în dolari al aurului. Pe temeiul acestor disponibilități sporite de aur, se vor putea restabili atât convertibilitatea monetară, cât și echilibrul balanțelor de plăți în dolari. Planul presupune concertarea **exclusiv** a deținătorilor de active în dolari din afara S.U.A., în speță a creditorilor vest-europeni. Acestora le va reveni și grija de a redistribui echitabil resursele sporite de metal prețios, evident prin împrumuturi pentru reglementarea pasivelor balanțelor de plăți. Printre

beneficiarii cei mai îndreptățiți la o asemenea redistribuire J.R. are în vedere primul rînd... S.U.A. !

Consecințele benefice ale planului rueffian de osanare a inflației internaționalizate se văd într-un val de expansiune în condiții de prosperitate, asigurate de dobinzi scăzute pentru o îndelungă perspectivă, capabile să întreprină o adevărată explozie investitională, care va reduce până la dispariție șomajul, va permite sporirea productivității muncii care va legitima sporirea salariilor, făcînd inutile grevele, dînd sens previziunii economice. Măsura ar fi analogă, atît procedural, cit și prin consecințe, acutului curajos rooseveltian, care a reevaluat în 1934 prețul unciei de aur de la 20,79 de dolari la 35 de dolari uncia...

Și totuși... parcă e prea frumos tot pentru a putea fi și adevărat — apreciază însuși J.R., cînd se autoincriminează ca... naiv, iritant și, cînd, pînă la urmă, se arată sceptic și trist pentru certitudinile, convingerile sale neîmpărtășite de guverne... Serios tristat, savantul octogenar, solicită înțelegerea, căci de aceasta depinde prosperitatea și chiar viitorul Occidentului capitalist : acționați pînă nu va fi prea tîrziu !

Nu este, desigur, rostul rîndurilor de față să facă profetii despre șansele planului rueffian de osanare a inflației internaționalizate. Din păcate, istoria celor

circa 45 de ani de pleoară pentru înțelepciunea valutară a Occidentului capitalist nu constituie un răspuns favorabil lui J. Rueff. Dacă am vrea să fim în ton cu argumentația lui, istoria nu ia în tragic „primejdia” subminării capitalismului prin dezordinea valutară. Dar este, oare, adevărat că lichidarea, să admitem pentru un moment, a inflației internaționalizate este, prin ea însăși, condiția lichidării „amenințărilor” la adresa capitalismului, panaceul perpetuei sale prosperități ?

În primul rînd, inflația internaționalizată este doar aspectul internațional al unei racile iminente a capitalismului — și asta nu din 1922, ci de cînd există.

În al doilea rînd, oricît de periculoasă ar fi pentru accelerarea proceselor degradatorii, fie și numai din **economia** capitalistă, inflația nu este decît un corolar, desigur inevitabil, dar al unor **contradicții sociale** exprese și latente, care doar se proiectează în sfera circulației monetar-valutare, dar își au originea în sfera producției sociale, în caracterul său care-i imprimă finalitatea socială antagonică.

În al treilea rînd, este chiar atît de credibil patosul „boom-fil” al lui J.R. ? Este, oare, această prosperitate, promisă a **tuturor** ? Judecînd după prioritățile rueffiene de redistribuire a disponibilităților din reevaluarea stocurilor de aur, n-ar părea.

Și, ca să fim pînă la urmă

drepti cu J. R., parcă prea și-a „ajustat” el observațiile, diagnoze și propunerile : unde sînt pamfletele sale împotriva „statului beneficiar și inflaționist” în plan intern, unde sînt anatemi-zările sale la adresa valutarilor, ca singurele vinovate de inflația internaționalizată, unde sînt somațiile sale la adresa partenerului american de a-și „onora” nesăbuitele gen planul Marshall, unde sînt propunerile pentru restabilirea etalonului-aur „pur” ? **Singura constantă** rămîne obsesia posibilei subminări — prin inflație — a civilizației capitaliste din Occident, ceea ce, tradus în limbaj marxist, ar putea însemna că inflația **poate** constitui un element al radicalizării maselor frustrate. Un avertisment lucid dar unilateral. Pentru că, de pildă, ceea ce J.R. numește „instigările” ideologice revoluționare sau seđițioase vin din adîncul coliziunilor de interese, pe care nu doar inflația le-a generat, ci ansamblul „ordinii sociale” cu sau fără inflație. Ceea ce rămîne însă pe deplin justificat ca rațional în avertismentul rueffian este falimentul definitiv al teoriilor care vedeau, pînă nu demult, în inflație o posibilă alternativă la criză sau crizele economice. J. R. dovedește, o dată în plus, că inflația și criza economică sînt doar aversul și reversul unuia și aceleiași medalii care se numește contradicția fundamentală a capitalismului.

dr. Ioan CRISTESCU

te străine, care aproape le impune prețurile. Pe baza teoriei economiei „concurtențiate” a fost elaborat modelul FIFI (fizico-financiar) pentru pregătirea celui de-al VI-lea plan economic francez.

R. Courbis își propune să elaboreze o strategie de dezvoltare economică bazată pe restaurarea, apoi pe consolidarea competitivității întreprinderilor naționale, astfel încît să fie posibilă trecerea de la o economie supusă concurenței la o economie competitivă. Pentru salvagardarea independenței economiei naționale este necesară o specializare internațională bazată pe raporturi de forță egale între națiuni deopotrivă de competitive.

Criterii ale dezvoltării industriale

● Un criteriu pe baza căruia ar putea fi stabilit stadiul industrializării unei țări — scrie prof. dr. Jerzy Lisikiewicz în articolul Le développement industriel de l'économie polonaise (Dezvoltarea industrială a economiei poloneze), publicat în REVUE DE L'ECONOMIE POLONAISE, nr. 10 (319), din 1975 — pornește de la venitul național per capita. Pe această bază, clasamentul țărilor lumii (care comportă bineînțeles, numeroase rezerve și discuții) s-ar prezenta astfel :

- 1) țări preindustrializate (cu un venit național de 50 la 200 dolari) ;
- 2) țări parțial industrializate (200 la 600 dolari) ;
- 3) țări industrializate (600 la 1500 dolari) ;
- 4) țări avansate sub raport industrial (1500 la 4000 dolari) ;
- 5) țări post-industrializate (mai mult de 4000 dolari). Polonia a parcurs, începînd din 1938, primele trei stadii, astfel că în 1973, cu un venit național de 1350 dolari per capita, s-a aflat foarte aproape de stadiul al IV-lea. Luarea în considerare numai a venitului național per capita nu este însă suficientă. Ar trebui să se distingă : 1) faza dezvoltării cantitative a industriei și 2) faza dezvoltării calitative a industriei, evidențiate, înainte de toate, de ponderea a două ramuri : industria electro-mecanică și industria chimică. Cu 36,6% din producția industrială totală a țării, cele două ramuri conturează, în Polonia, un stadiu apropiat de faza a doua (al cărei prag este marcat de ponderea 45%). Un al treilea criteriu este considerat raportul între volumul producției de bunuri de consum și volumul producției mijloacelor de producție. După autor, în prezent nivelul industriei poloneze egalează nivelul țărilor industriale avansate, în ultimii treizeci de ani. Polonia reducînd decalaje economice foarte mari.

A treia Conferință Ditchley pe tema „Creștere, resurse, mediu”

● Intre 20 și 22 iunie a.c. s-a desfășurat în Anglia, la Ditchley Park, lângă Oxford, cea de-a treia conferință internațională pe tema „Creștere, resurse, mediu”, organizată de Centrul internațional Woodrow Wilson din Washington (S.U.A.) și Fundația Ditchley (Anglia). La lucrările conferinței au participat 28 de oameni politici, de știință și specialiști din țări capitaliste (S.U.A., Anglia, Canada, Australia, Japonia și reprezentantul O.C.D.E.), și socialiste (Polonia, România și U.R.S.S.). Fiind prima Conferință Ditchley organizată cu participarea și a unor invitați din țări socialiste, ea a urmărit realizarea unui schimb de opinii cu specialiști din aceste țări privind problemele creșterii economice (ritmuri și direcții, structura producției și consumului), resurselor (intensitatea utilizării, disponibilități fizice, costuri) și ocrotirii mediului (implicații asupra modelelor creșterii și consumului). Conferința și-a propus, de asemenea, investigarea unor căi de cooperare mai activă între țările socialiste și capitaliste, prilej care a permis constatarea existenței unui larg consens privind necesitatea extinderii cooperării economice internaționale.

Discuțiile au condus la acceptarea ideii că, în general, resursele de combustibil și materii prime constituie o restricție în creșterea economică și că este necesar, acolo unde este cazul, să se schimbe modelul de creștere, ca și cel de consum, în direcția unei raționalități sporite. Totodată și specialiștii occidentali prezenți au recunoscut unanim nevoia de planificare, sporită în actualul context economic internațional.

Comunicarea și intervențiile delegației noastre au prezentat concepția și strategia românească de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și modelul creșterii economice pînă în anul 1990, concepția românească privind amplificarea cooperării economice internaționale, inclusiv prin crearea de societăți mixte, apreciate ca o formulă de viitor, generatoare de stabilitate în raporturile economice dintre state. De asemenea, ea a evidențiat necesitatea îmbunătățirii mecanismelor economice internaționale, a cadrului lor instituțional și funcțional, a democratizării vieții economice și politice internaționale, a instaurării unei noi ordini economice internaționale. Experiența prezentată și punctele de vedere românești s-au bucurat de un interes deosebit din partea participanților.

**ECONOMIE
MONDIALA**

**SCHIMBURILE COMERCIALE
INTRAEUROPENE —**

O PERMANENȚĂ

CU LARGI POSIBILITĂȚI DE DEZVOLTARE

PE FONDUL dezvoltării vertiginoase a revoluției științifico-tehnice mondiale, al adâncirii interdependenței dintre toate țările și regiunile lumii, lărgirea schimburilor economice și cooperarea în producție cu toate statele, indiferent de sistemul lor economic și social, participarea activă la diviziunea internațională a muncii, reprezintă o latură inseparabilă a procesului de dezvoltare a fiecărei națiuni. În acest context comerțul Est-Vest a cunoscut o evoluție susținută în ultimii ani, atât pe plan mondial cât și în cadrul mai limitat al continentului nostru. După cum o atestă datele statistice, și după cum declara nu de mult la Geneva, la

cea de a 30-a sesiune a Comisiei economice O.N.U. pentru Europa, secretarul executiv al acesteia, Janez Stanovnik, „ritmul anual de creștere a schimburilor Est-Vest progresează mai rapid decât celelalte curente comerciale, inclusiv decât schimburile în interiorul grupurilor subregionale. Cooperarea regională este deci un fapt permanent și ferm statornicit”.

Militind cu consecvență pentru extinderea colaborării cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială, pe baza principiilor coexistenței pașnice, România socialistă a lărgit în ultimii ani și relațiile economice cu țările capitaliste dezvoltate din Europa.

Ritmuri și potențial

În ultimii ani, relevă un studiu al Secretariatului CEE (ONU*), la care ne vom referi și în continuare, ritmul mediu de creștere a comerțului Est-Vest pe continentul european a fost de 13% anual, în ultima perioadă semnalîndu-se o acceierare. În 1973, cel mai recent an pentru care există date complete, importurile țărilor vest-europene din cele ale Europei răsăritene (datele nu se referă la R.S.F. Iugoslavia și la comerțul dintre R.D.G. și R.F.G.) au sporit ca valoare cu 39%, iar exporturile lor către țările respective — cu 41%, ambele creșteri fiind superioare celor din 1972, ca și creșterii schimburilor totale ale celor două regiuni. În primele cinci luni ale anului 1974, față de aceeași perioadă din 1973, și tot valoric, importurile Europei occidentale au sporit cu 50%, iar exporturile — cu 48%, constatîndu-se deci atât o accelerare a schimburilor, cât și o tendință de diminuare a excedentului comercial al Europei apusene, care crescuse în 1973.

Tendința schimburilor a fost de creștere și în lumina cifrelor privind volumul fizic al acestora: potrivit statisticilor CEE ONU importurile Europei occidentale din țările socialiste europene au crescut în 1973 cu 14%, iar exporturile ei — cu 7%. În primele cinci luni din 1974 exporturile Europei occidentale au sporit cu 13%, în schimb importurile ei s-au diminuat cu 5%, ca urmare a încetării activității economice, ilustrînd „o reducere considerabilă a comerțului Est-Vest”, care probabil s-a accentuat în semestrul II 1974.

Principalii importatori vest-europeni din țările socialiste europene erau în 1973 (în miliarde dolari): R.F.G. (2,305), Italia (1,479), Franța (1,011) și Anglia (0,893). Principalii exportatori spre țările socialiste erau, în același an, în ordine: R.F.G. (3,755), Franța (1,309), Italia (0,994), Anglia (0,763). Sub raportul dinamicii schimburilor Est-Vest pe continentul european, din datele CEE ONU rezultă că în 1973 pe

primele locuri se situau, dintre țările socialiste, Polonia și U.R.S.S., iar în Vest, R.F.G.

În ciuda ritmurilor în general ridicate menționate, schimburile Est-Vest nu depășesc încă 5% din comerțul Europei occidentale, reprezentînd totodată 25% din comerțul țărilor socialiste europene avute în vedere. Alături de alte date, cifrele citate sugerează însă existența unui important potențial de dezvoltare al acestor schimburi în viitor, ținînd seama și de gradul de dezvoltare al țărilor participante, de resursele și nivelul lor tehnic ridicat sau în orice caz în creștere rapidă.

Ritmurile de creștere în general înalte din anii recentii au fost însoțite de o serie de modificări structurale, care și ele confirmă potențialul amintit. Astfel, în exporturile țărilor socialiste europene către țările din Vestul Europei ponderea produselor alimentare s-a redus între 1963 și 1973 de la 23% la 19%, iar cea a materiilor prime brute de la 22% la 17%. A crescut în schimb ponderea produselor industriei prelucrătoare, mai ales mașini și „bunuri de consum tradiționale” (hîrtie, confecții, textile etc.), la care s-a înregistrat cea mai rapidă creștere a exporturilor, precum și cea a combustibililor minerali.

Așa cum se evidențiază și în studiul C.E.E. ONU, creșterile de ponderi amintite au la bază progresul tehnic, îmbunătățirea calității și varietății produselor, dezvoltarea cooperării industriale Est-Vest. Un rol important în intensificarea comerțului Est-Vest l-a jucat și volumul sporit al creditelor, în special în cazul formei cu livrări în compensație, adică al creditelor de investiții rambursabile în mărfuri produse în obiectivele pentru realizarea cărora sînt acordate. De exemplu, în perioada 1963—1970, Franța a acordat asemenea credite în valoare de 1 miliard de dolari, în ultimii ani volumul acestora sporind substanțial.

În același timp, studiul relevă că țările socialiste europene și-au intensificat achizițiile de mașini moderne și de bunuri de consum de calitate, ca expresie a dinamismului dezvoltării lor economice și a creșterii pe această bază a nivelului de trai.

Pe ansamblul fluxurilor din anii 1963—1973 se constată că Europa occidentală,

deși rămîne exportatoare netă de mașini, produse chimice, alte produse industriale (oțel, hîrtie, textile etc.), înregistrează — ca urmare a diversificării schimburilor — o reducere a ponderii mașinilor în excedentul său comercial de la 76% în prima jumătate a perioadei decenale analizate la 65% în cea de a doua. În același timp, țările socialiste și-au majorat excedentul comercial la combustibili, materii prime și produse alimentare.

Ce dezvăluie fluxurile de producție?

ASPECTE semnificative ale schimburilor comerciale intraeuropene se desprind din evoluția acestor schimburi pe principalele grupe de produse care fac obiectul lor.

Majoritatea fluxurilor de cărbune pe continentul european au loc în sensul de la Est spre Vest, principalul exportator fiind Polonia, iar cei mai mari importatori R.F.G., Danemarca, Belgia și Finlanda. Ca volum, comerțul cu cărbuni a sporit în 1973 cu 12%, apropiîndu-se de 26 milioane de tone, ceea ce reflectă faptul că scumpirea petrolului a mărit competitivitatea acestui combustibil solid, chiar în condițiile în care și prețul său a sporit. Cărbunele este unul din produsele pentru care au fost încheiate sau sînt în curs de negociere acorduri de livrare pe termen lung, în schimbul unor bunuri de investiții. Alte acorduri sau negocieri au în vedere utilizarea pe loc a cărbunilor în centrale și exportul de energie electrică.

Sporirea rapidă a producției de oțel în ultimii ani a constituit un stimulente pentru comerțul cu **cocs**, importurile occidentale crescînd cu 27% în 1973 (la 2,5 mil. t), concomitent cu o majorare pe care a cunoscut-o și curentul de schimb invers.

O creștere cu 50% a înregistrat-o în 1973 exportul de gaze naturale al U.R.S.S., principalul exportator european, apropiîndu-se de 2,5 miliarde mc. În vederea acestor livrări au fost construite gazoducte către Austria, R.F.G., Finlanda, Italia, iar unul spre Franța, este în construcție. Și în acest domeniu au fost încheiate o serie de acorduri pe termen lung, potrivit cărora U.R.S.S. va livra, de exemplu, R.F.G.

*) Evolution récente du commerce européen, Nations Unies, Bulletin économique pour l'Europe, vol. 26, nr. 1, mai 1975.

în 22 de ani 280 miliarde mc. iar Italiei 100 miliarde mc. O parte din această cantitate va servi pentru achitarea contravalorii țevilor livrate U.R.S.S. (R.F.G. a livrat cite 730 000 t în 1972 și 1973, Italia 94 000 și 323 000 t. Franța 34 000 și 237 000 t, Austria 120 000 t în 1973). Cererea de gaze naturale în creștere rapidă, paralel cu perspectivele unei sporiri importante a producției la orizontul anului 1980, constituie indicații privind posibilitatea intensificării în continuare a comerțului Est-Vest și la acest capitol.

Comerțul cu petrol pe continentul european constă în majoritate din exportul U.R.S.S., îndreptat în proporție de 63% spre R.F.G., Franța, Italia și Finlanda. În 1973 el a sporit cu 49%, ajungând la aproape 1,6 miliarde de dolari, iar ca volum a crescut cu 7%, atingând 48 milioane de tone. Anul trecut comerțul intraeuropean cu petrol a cunoscut noi creșteri, evidențiate spre exemplu de majorarea de patru ori a importurilor de petrol ale Angliei, dublarea celor ale R.F.G. (în numai 3 luni) etc. În perspectivă o extindere va cunoaște în special comerțul cu produse petroliere, rezultate din prelucrarea pe loc a petrolului brut pe baza dezvoltării industriei petrochimice. În acest scop au și fost încheiate de către U.R.S.S. o serie de acorduri cu societatea italiană E.N.I. în valoare de 950 milioane de dolari, și cu alte firme specializate din diverse țări.

O creștere rapidă au cunoscut schimburile comerciale de **minereuri metalifere și metale**, ilustrată, de exemplu, de dublarea în 1973 a exporturilor de fier și oțel ale țărilor vest-europene și de majorarea cu 35% a importurilor lor din țările socialiste europene. Exportul sovietic de minereu de fier, care constituie practic totalitatea comerțului Est-Vest cu acest produs, a sporit în 1973 ca volum cu 24%, atingând 3,3 milioane tone, iar cel de aluminiu cu 11%. Ele însele exportatoare de oțel și produse din oțel, țările socialiste și-au sporit, în același timp, importurile de asemenea produse din Europa occidentală cu 73% în 1973, la 5,1 milioane tone. Configurația viitoare a comerțului Est-Vest la acest capitol va depinde în bună măsură de extinderea acordurilor de cooperare în curs, prevăzând cel mai adesea rambursarea creditelor prin produse ale uzinelor de prelucrare ce vor fi construite (de ex. aluminiu, oțel etc.) sau prin anumite materii prime.

Comerțul Est-Vest cu **lemn și produse din lemn** constă în special din exporturile țărilor est-europene, care aproape s-au dublat valoric în 1973.

La **produse agricole**, structura schimburilor a fost în mare măsură influențată de situația conjuncturală. În 1973 principalul capitol de import al țărilor vest-europene l-au constituit carnea și animalele vii (mai ales pentru Italia, R.F.G. și Franța), creșterea fiind de 11% ca volum, într-o perioadă de avânt al cererii, dar de scădere, timp de trei semestre, a producției de carne. În 1974, situația s-a inversat, ducând în Piața Comună la suspendarea importurilor de carne din țări terțe.

Sub raportul exporturilor, principalele

produse agricole ale Europei occidentale au fost în această perioadă furajele și produsele lactate.

Ritmuri de creștere mai rapide în 1973 decât în 1972 s-au semnalat și în domeniul comerțului cu **produse ale industriei prelucrătoare**. Astfel, exporturile țărilor socialiste au sporit în 1973 cu 44% (cu 23% ca volum), iar importurile lor — cu 39% (cu 19% ca volum).

Mai rapid decât această medie au sporit în 1973 exporturile de **mașini** ale țărilor socialiste: cu 54% (și cu 32% ca volum, față de 10% în 1972), cele mai mari creșteri înregistrându-se la mașini electrice (inclusiv aparate electrocasnice) și materiale de transport. Experții CEE ONU explică această accelerare prin ridicarea nivelului tehnic și îmbunătățirea calității, ca și prin competitivitatea ridicată a unor produse (strunguri, aparate electrocasnice, nave) și acordarea unor credite.

Mai rapid decât media au crescut și importurile de mașini (în special mașini ne-electrice) ale țărilor socialiste, și anume cu 41% în 1973 (cu 21% ca volum), datorită intensificării eforturilor de modernizare a industriei în țările respective și acordării de credite.

Structura pe grupe de mărfuri a schimburilor țărilor capitaliste cu cele socialiste, în Europa

Grupe de mărfuri	Exporturi ^x					Importuri ^x				
	Variația (în %)		Pondere în total (în %)			Variația (în %)		Pondere în total (în %)		
	Medii 1968-72/1963-67	1973	1963/1967	1968/1972	1972	Medii 1968-72/1963-67	1963/1967	1968/1972	1972	
Produse alimentare, bătătură, tutun	6,1	41,0	13,4	9,2	9,9	7,3	31,1	22,6	18,9	18,1
din care:										
Carne și preparate de carne	5,2	180,3	1,3	0,8	0,3	8,6	51,6	5,2	4,7	4,7
Animale vii	-0,8	11,2	0,3	0,2	0,2	16,0	51,0	3,4	4,3	5,3
Cereale și produse pe bază de cereale	-0,6	10,1	3,6	1,8	2,8	1,3	50,9	2,7	1,9	1,0
Uleiuri și grăsimi	1,4	35,5	0,6	0,3	0,3	13,4	23,5	1,5	1,7	1,5
Materii prime realizate	6,5	52,7	8,6	6,1	5,6	6,2	48,5	21,6	17,0	15,3
din care:										
Lemn	-0,9	138,4	0,6	0,3	0,2	2,5	49,7	11,8	7,9	6,9
Combustibili minerali, lubrifianți	35,8	70,7	0,4	0,9	1,1	13,9	40,1	18,4	20,8	21,0
din care:										
Cărbune, coals, brichete	50,7	31,3	0,1	0,3	0,2	10,3	20,5	6,9	6,6	6,8
Petrol și produse petroliere	31,8	94,2	0,3	0,6	0,9	17,2	49,3	10,4	13,5	13,9
Produse chimice	14,1	35,6	12,9	12,8	12,7	11,8	33,4	5,7	5,8	5,9
Produse ale industriei prelucrătoare	18,1	63,0	23,0	26,9	27,6	12,3	45,8	18,9	19,9	19,3
din care:										
Țesături	21,2	49,2	3,7	5,1	5,2	11,8	45,7	2,3	2,3	2,6
Fier și oțel	14,2	96,7	9,9	9,8	10,5	12,5	35,7	6,5	6,9	7,2
Mașini și material de transport	15,1	41,4	35,5	36,6	35,4	17,4	53,7	7,8	10,3	11,4
Diverse produse finite	20,5	26,2	5,4	7,0	7,3	13,4	40,3	4,6	6,5	8,1
din care:										
Încălțăminte	24,1	13,4	1,6	2,3	2,6	17,5	43,3	0,9	2,5	3,7
Produse reclasificate	1,0	79,8	0,8	0,5	0,4	24,7	30,3	0,4	0,8	0,9
T o t a l	14,4	45,7	100,0	100,0	100,0	11,2	41,4	100,0	100,0	100,0

x) Pe baza mărimilor absolute în prețurile curente.
Sursa: CEE, Commerce par produits, série C.

Ambele curente de schimburi au fost favorizate de dezvoltarea cooperării industriale Est-Vest. În Polonia și Ungaria, de pildă, s-au obținut în acest mod 2% din totalul exporturilor, dar se apreciază că ponderea respectivă ar putea reprezenta 10% în 1976, fiind mai mare la exportul de mașini.

Foarte dinamic, comerțul cu **produse chimice** a înregistrat creșteri anuale de 40—100% în majoritatea țărilor europene, o intensificare notabilă cunoscând cooperarea în realizarea de noi capacități de producție, cu livrarea în compensație a produselor obținute.

La capitolul **bunuri de consum tradiționale** (confecții, mobilă, țesături etc.) exporturile țărilor socialiste spre cele vest-europene au sporit (cu 22% atit în 1973, cât și în 1972), mai rapid decât importurile.

Colaborare și securitate

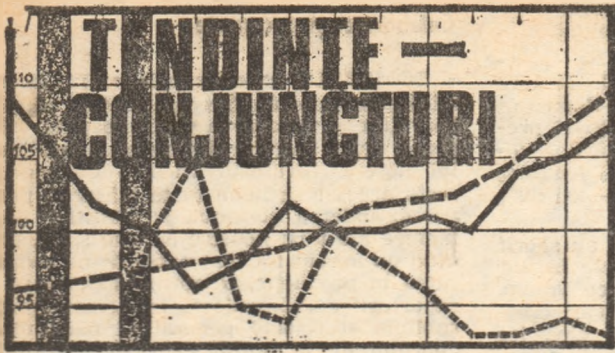
- COMERȚUL exterior, colaborarea economică constituie un factor hotărâtor pentru dezvoltarea viitoare a țării noastre. De aceea, arată secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, „este necesar să luăm toate măsurile pentru extinderea continuă a relațiilor economice ale țării noastre cu alte state, punând un accent tot mai puternic pe cooperarea în producție, ca formă superioară a raporturilor economice“. În același timp, sublinia secretarul general al partidului, „pornim de la faptul că realizarea unei colaborări tot mai strinse între țările continentului european este o necesitate obiectivă pentru înfăptuirea unei securități reale, pentru progresul fiecărei națiuni, pentru sporirea contribuției Europei la dezvoltarea relațiilor economice internaționale, la soluționarea problemelor complexe ale omnirii de azi în interesul fiecărei națiuni, al cauzei făuririi unei lumi mai bune și mai drepte, al păcii“.

Dezvoltarea și modernizarea în ritm susținut a economiilor țărilor socialiste din Europa, creșterea și diversificarea po-

tențialului lor de export în condiții de competitivitate, paralel cu sporirea necesarului lor de mijloace de producție și bunuri de consum, potențialul economic ridicat al țărilor capitaliste dezvoltate de pe continentul nostru constituie temeiuri pentru intensificarea în continuare a colaborării reciproc avantajoase între toate statele europene.

Finalizarea constructivă a Conferinței de la Geneva pentru securitate și cooperare în Europa — deziderat imperios al opiniei publice în momentul de față — ar deschide noi perspective pentru o colaborare rodnică, egală în drepturi, fără discriminări, menită să asigure un larg circuit intraeuropean de bunuri materiale, cu efecte pozitive asupra dezvoltării fiecărui stat, asupra progresului întregului continent.

Dinu DRAGOMIRESCU

Subtextul balanțelor comerciale

UN „FAPT CUNOSCUȚ” nu este cu adevărat cunoscut decât în lumina subtextului pe care îl alcătuiesc factorii determinanți ai fenomenului respectiv. După cum se știe principalele țări capitaliste

mai mult încă au variat factorii din a căror acțiune a rezultat soldul în diferitele țări, așa cum se poate vedea în tabel. Datele furnizate de ultimul raport al Băncii Reglementelor Internaționale de

Țara	Soldul balanțelor comerciale		Modificarea solului 1974/73	Factori de modificare			
	1973	1974		Comerțul cu petrol	Comerțul cu produse nepetroliere	Total	Factori de schimb
Belgia	0,5	-1,5	-2,0	-1,7	-0,3	-0,2	-0,1
Canada	1,9	0,5	-1,4	+0,4	-1,8	-2,1	+0,3
Franta	-1,4	-6,9	-5,5	-6,4	+0,9	+1,8	-0,9
R.F.G.	12,9	19,7	+6,8	-6,3	+13,1	+6,4	+4,7
Italia	-5,6	-10,7	-5,1	-5,6	+0,5	+3,2	-2,7
Japonia	-1,4	-6,8	-5,4	-14,2	+8,8	+5,6	+3,2
Olanda	0,3	-1,6	-1,9	-0,9	-1,0	+1,3	-2,3
Suedia	1,5	0,1	-1,4	-1,4	0,0	-0,8	+0,8
Elveția	-2,1	-2,5	-0,4	-0,5	+0,1	+0,5	-1,1
Marea Britanie	-8,3	-15,5	-7,2	-5,7	-1,5	+1,1	-2,6
S.U.A.	1,3	-2,3	-3,6	-16,3	+12,7	+7,0	+5,7

dezvoltate au înregistrat în 1974 modificări substanțiale ale soldului balanței comerciale. Sensul modificărilor a fost foarte diferit, deși de cele mai multe ori a fost vorba de o creștere a deficitului. Dar și

la Basel, arată între altele rolul foarte diferențiat al raportului de schimb în comerțul cu produse nepetroliere, raport care a continuat să favorizeze un șir de țări capitaliste dezvoltate.

Se extinde utilizarea D.S.T.

IN ANUL care a trecut de la evaluarea drepturilor speciale de tragere (D.S.T.), moneda de cont a F.M.I., cu ajutorul unui „coș” de 16 valute (pentru modul concret de calcul vezi „Revista economică” nr. 10/1975), utilizarea acestora, limitată inițial la reglementarea tranzacțiilor dintre băncile centrale, este pe cale să se extindă, ca un mijloc de protecție împotriva riscurilor fluctuației cursurilor valutare. Țările O.P.E.C. și-au exprimat deja opțiunea în această privință, pentru toamnă.

În Franța au fost emise recent primele două împrumuturi pe piața eurovalutelor libelate în D.S.T., iar societatea de stat Electricité de France

proiectează să lanseze și ea un împrumut pe această piață în valoare de circa 50 milioane D.S.T. (echivalentul a 62,2 milioane de dolari). Anul viitor lista tranzacțiilor efectuate în D.S.T. ar putea să fie mult mai cuprinzătoare, este de părere revista engleză The Economist (28 iunie).

Cursul dolarului a scăzut cu 6 la sută față de D.S.T. din luna septembrie 1974 până la jumătatea acestui an. Prognozele indică însă o redresare a cursului monedei americane spre sfârșitul acestui an, fapt nu lipsit de interes în condițiile în care majoritatea plăților pentru petrol se fac încă în dolari. Creșterea cursului acestei monede ar atrage o reducere a costului în dolari al importului de „aur negru” al S.U.A. și altor țări capitaliste dezvoltate deținătoare de mo-

nedă americană. De aici va decurge și interesul țărilor consumatoare menționate de acțiunea pentru întărirea în continuare a cursului dolarului S.U.A.

Prețul hirtiei: impuls pentru investiții

PREȚUL HIRTIEI scandinave pentru ziar, care deja este aproape dublu față de începutul anului 1973, ar putea fi din nou majorat înainte de sfârșitul acestui an, afirmă în ziarul The Times vicepreședintele asociației finlandeze a producătorilor de hirtie. Față de 86 lire sterline tona în ianuarie 1973, prețul hirtiei finlandeze exportate în Anglia, de exemplu, ar ajunge astfel la aproape 200 lire sterline tona. Anul trecut, Finlanda a exportat peste 3 milioane tone hirtie, din care 1,8 milioane către țările Pieței Comune (între care aproape jumătate către Anglia).

Exportul de lemn și celuloză este vital pentru economia Finlandei, reprezentând mai mult de jumătate din exporturile ei totale. Sporirea incasărilor din export ar favoriza reducerea deficitului considerabil al balanței finlandeze de plăți, impulsivând în același timp investițiile în industria hirtiei, restrinse în ultima vreme datorită limitării cheltuielilor publice și nivelelor ridicate ale dobinzii, evoluții explicate prin una din cele mai ridicate ritmuri ale inflației din Europa. Prognoze recente indică sporirea cererii mondiale de hirtie și carton de la 150 milioane tone la 260 milioane tone în 1985.

Schimburi Italia - țările C. A. E. R.

DUPĂ DATELE Institutului italian de comerț exterior, volumul exporturilor Italiei către țările membre ale C.A.E.R. a sporit anul trecut cu 89% față de nivelul din 1973, ajungând la 947,9 miliarde lire. Importurile italiene din țările respective au crescut cu 47,8%, la 1114 miliarde lire, astfel încât balanța schimburilor Italiei cu aceste țări a fost deficitară.

S. U. A. : perspectiva activității economice

O SERIE de indicatori pri-vitori la activitatea economică viitoare în S.U.A. au cunoscut în mai o îmbunătățire, destul de pronunțată, pentru a treia lună consecutiv. cea ce — după opinia Departamentului Comerțului exprimată la 26 iunie de secretarul adjunct James L. Pate — constituie un indiciu că recesiunea se apropie de sfârșit. Printre acești indicatori — a căror modificare se consideră de obicei că precede cu câteva săptămâni până la câteva luni schimbări de tendință în indicatorii activității curente, cum este cel al producției industriale — sînt citați creșterea comenzi- lor, inclusiv pentru bunuri de investiții, creșterea numărului autorizațiilor de construcție, sporirea unor prețuri, a cursului unor acțiuni etc.

În schimb nivelul șomajului (8,6 la sută în iunie) se menține încă ridicat pentru un timp și după terminarea fazei de recesiune.

Scăderi în producția occidentală de oțel

REFLECTÎND scăderea în continuare a cererii, mai mare decât se prevăzuse, la sfârșitul lunii mai producția de oțel a lumii nesocialiste se situa cu 17% sub nivelul din momentul corespunzător al anului trecut, iar în Piața Comună chiar cu 30% sub acest nivel. Numai în luna mai producția a scăzut cu 5%, primele indicații evidențiind o nouă scădere în luna iunie. În momentul de față, scrie The Economist (28 iunie), multe oțelării din Occident lucrează la circa jumătate din capacitatea lor nominală.

Scăderea amintită nu este însă generală. În primele trei luni ale acestui an, datorită unei politici comerciale calificate drept „agresivă” de concurenții săi vest-europeni și americani, Japonia și-a sporit volumul exporturilor de oțel cu o cincime, majorându-și veniturile de pe urma lor cu 75% (cu 2,9 miliarde de dolari). Japonia exportă 36% din producția sa de oțel, furnizînd 50% din oțelul care formează obiectul comerțului internațional, dacă se face abstracție de comerțul intra-CEE.

CREȘTEREA ECONOMICĂ ȘI TENDINȚELE CONSUMULUI DE ENERGIE (II)

PIERDERILE care survin în timpul transportului, distribuției și stocării energiei (fără consumul „transportorilor” de energie) fac ca randamentele în aceste faze să reprezinte până la 98—99% în cazul cărbunelui, petrolului, gazelor și 92% în cazul electricității. Randamentele obținute în prezent, în această fază, la combustibili solizi, lichizi și gazoși nu se vor schimba, probabil, mult în deceniile următoare. În ceea ce privește energia electrică, pierderile actuale în liniile de transport, în transformatoare și contoare ar putea fi reduse prin mărirea tensiunii la transportul energiei, prin îmbunătățirea modalităților de izolare ș.a., aplicarea acestor măsuri fiind însă frînată fie de costul lor ridicat, fie de necesitatea protejării mediului ambiant. În ultimul deceniu al secolului randamentul la transportul energiei electrice ar putea să crească pe ansamblul regiunii C.E.E./O.N.U. la 93—94%. În condițiile majorării ponderii electricității în consumul final de energie (la 40%), randamentul global în transportul, distribuția și stocarea energiei ar urma însă să se reducă la circa 96%, de la 98% în prezent, întrucît se estimează că tehnicile noi nu vor deveni aplicabile pe scară largă în acest domeniu înainte de sfîrșitul secolului nostru.

Rezervele utilizării finale

RANDAMENTELE actuale în utilizarea energiei în diferite sectoare consumatoare — în prezent, 42% pe ansamblul regiunii C.E.E./O.N.U. — evidențiază amplele rezerve de economii existente în această ultimă fază a circuitului energiei. Circa 58% din energia pusă la dispoziția consumatorilor finali (care o folosesc sub formă de energie termică, luminoasă sau mecanică) se pierd la nivelul mașinilor sau instalațiilor utilizate (autovehicule, furnale înalte, convertizoare, instalații de ardere ori de distilare, aparate casnice, mașini agricole etc.).

După aprecierea autorilor studiului întocmit sub egida Comisiei economice O.N.U. pentru Europa, principalele cauze ale randamentului redus de utilizare finală a energiei constau (în ordinea descrescînd a importanței) în: prea marea răspîndire a motorului cu combustie internă, care folosește benzină; pierderile de căldură în imobile; pierderea de căldură la elaborarea fontei; proasta izolare termică a aparatelor de orice fel; gradul redus de recuperare a căldurii; insuficiența reciclare a fierului vechi. Aceste cauze își au — la rîndul lor — rădăcina în concepția, de largă circulație pînă nu demult despre abundența și ieftinătatea permanentă a energiei. Se apreciază, de pildă, că chiar majorările de prețuri intervenite în ultimii ani au afectat direct, datorită ponderii ridicate a energiei în prețul de cost al producției lor, numai cîteva ramuri indus-

triale, cum sînt siderurgia, industria chimică, a sticlei, a aluminiului, exploatarea (în carieră) a materialelor de construcție și industria hîrtiei, ramuri în cadrul cărora necesitatea economisirii energiei a devenit stringentă.

Specialiștii consideră că randamentul în faza utilizării finale a energiei în regiunea C.E.E./O.N.U. ar putea să crească de la 42% la 55% la începutul anilor '90, respectiv un spor de 30%.

Datele din tabelul nr. 3 evidențiază ponderea diferitelor sectoare consumatoare în pierderile totale (directe), înregistrate în faza utilizării energiei.

Chiar dacă autorii studiului citat manifestă o anumită rezervă față de exactitatea și comparabilitatea internațională a datelor privind randamentele în utilizarea

Tabelul nr. 3
Repartiția pierderilor de energie la utilizare
(la începutul deceniului al optulea)

Consum casnic	33
Siderurgie	20
Ind. chimică	11
Transporturi	9
Agricultură	3
Ind. aluminiului	1
Alte activități	23
Total	100

Sursa: Dec. 2/EC/83.

finală a energiei⁴⁾, marja aproximării fiind mult mai mare decît în cazul randamentelor obținute în celelalte faze, examinarea situației pe diferite sectoare de consum este instructivă.

Transporturilor. de pildă, le revin circa 18% din consumul final de energie în regiunea C.E.E./O.N.U., pondere care are tendința de a se majora ținînd seamă de dezvoltarea continuă a relațiilor internaționale, de extinderea orașelor și a zonelor suburbane, de sporirea gradului de „motorizare” a economiei. Ca atare, desî participă cu o pondere mai redusă (9%) la ansamblul pierderilor de energie, transporturile au o importanță considerabilă cînd e vorba de economisirea produselor petroliere (care acoperă în prezent 85—95% din necesarul de energie al sectorului), iar în perspectivă — și de economisirea energiei electrice.

Se apreciază că doar 20—25% din energia consumată în transporturi servesc efectiv destinației sale finale, situînd — sub acest aspect — transporturile pe treapta de jos în ierarhia consumatorilor de energie. Întrucît nivelul indicatorului este influențat în mod decisiv de randamentul scăzut al motoarelor cu benzină (15—25%), economii substanțiale (de 15—20%) se pot obține în acest domeniu în perspectiva următorului deceniu atît prin inițiative de ordin tehnic (perfecționarea motoarelor existente, introducerea

unor noi tipuri de motoare), cit și prin măsuri cu caracter operațional și economic, care să influențeze însăși structura transporturilor.

Luată în ansamblu industria este cel mai important consumator de energie în cadrul economiei, cu o pondere de circa 48% în regiunea C.E.E./O.N.U. Se estimează că în viitor această pondere va scădea întrucîtva, întrucît ritmul de creștere a consumului de energie al industriei va fi depășit de cel al sectorului terțiar sau al transporturilor.

Printre ramurile industriale pe primul loc se situează siderurgia, căreia îi revin 15% din consumul total de energie al regiunii, repartizate între cocs (54%), electricitate (25%), petrol și gaze (21%). Se apreciază că într-o oțelărie modernă randamentul obținut este de 55%, restul pierzîndu-se sub formă de gaze reziduale, în apa de răcire, prin radiație din furnale înalte etc. Tehnicile de recuperare a energiei, atît cele în curs de aplicare cit și cele previzibile, pot asigura majorarea randamentului cu 5—10% în deceniul următor și cu 20—25% pe termen lung.

Industria chimică participă cu 8% la consumul total de energie al zonei, prevăzîndu-se în viitor o creștere a ponderii sale în consumul energetic al industriei. Energia constituind — ca și în siderurgie — un capitol important al prețului de cost (circa 20%), în industria chimică se manifesta o preocupare susținută pentru reducerea pierderilor. Avîndu-se în vedere creșterea ponderii petrolului și a gazelor naturale (iar în perspectiva ultimelor două decenii, și a combustibililor sintetici obținuți din cărbune), autorii studiului recomandă, ca principale căi de economisire a energiei: îmbunătățirea sistemului de aprovizionare cu energie, modificarea sistemului de exploatare a instalațiilor, utilizarea unor tehnici noi etc. Este posibil ca sub efectul acestor măsuri randamentul utilizării energiei să se majoreze în următoarele două decenii cu 10—15% pe întreaga industrie chimică și cu 15—20% în subramurile chimiei de bază.

În ceea ce privește industria aluminiului, partea sa în consumul final total de energie al zonei este de 1—2%, iar randamentul energetic — de circa 30%. Se consideră că aplicarea unor procedee tehnologice perfecționate va determina o îmbunătățire a randamentului îndeosebi după anul 1985. Un mijloc aplicabil imediat îl constituie creșterea gradului de recuperare a deșeurilor de aluminiu; sporirea ponderii acestora, de pildă de la 20% la 30%, ar determina majorarea cu o zecime a randamentului energetic în metalurgia aluminiului.

Examinînd perspectiva pe ansamblul industriei, autorii studiului C.E.E./O.N.U. apreciază că „în absența unor măsuri speciale de încurajare, nu ne putem aștepta la o îmbunătățire a situației în industriile mari consumatoare de energie, deoarece ele au depus deja eforturi considerabile pentru a reduce consumul lor de energie; dealtfel, nici în alte ramuri industriale, întrucît ele nu sînt, poate, interesate să investească în echipament care ar permite realizarea unor economii de energie, ținîndu-se seama de faptul că acesta tre-

⁴⁾ Utilizarea finală este deosebită nu numai de volumul livrărilor de energie către un consumator sau altul, ci și de consumul propriu-zis, întrucît se ia în considerație utilitatea acestui consum, respectiv producția de energie „utilă”, mai greu de determinat cu precizie.

buie amortizat într-o perioadă scurtă de timp" (pag. 61). Estimațiile privind creșterea randamentului energetic converg către 10% în perspectiva apropiată și 15% pe termen lung.

Agricultura deține o pondere de 3—5% în consumul final (direct) de energie al regiunii C.E.E./O.N.U. Deși acest consum a crescut continuu în valoare absolută în ultimele două decenii, ponderea menționată a avut o ușoară tendință de reducere care s-ar putea menține în următorii 10—12 ani. Randamentul energetic global al sectorului este destul de redus — circa 30%; el ar putea fi majorat cu circa o cincime îndeosebi prin ameliorarea structurilor de producție, aplicarea unor tehnici noi în agricultură și modificarea structurii cererii pentru produsele sale.

Situându-se pe locul doi ca pondere în utilizarea finală a energiei (după industrie), cu circa 31%, **sectorul casnic (menajer)** se află în creștere în ultima perioadă prin extinderea încălzirii centrale, îmbunătățirea condițiilor de confort (inclusiv reducerea numărului mediu de locatari per apartament), expansiunea rapidă a sectorului terțiar ș. a.; după cum se apreciază în studiul amintit, este probabil ca această tendință să se mențină și în vii-

Tabelul nr.4

Incidența majorării randamentelor în diferitele faze ale fluxului de energie asupra necesarului de resurse.

(în unități de energie utilă, de pildă t.e.c.)

Necesarul în diferite faze ale fluxului	La începutul deceniului al optulea	La începutul ultimului deceniu al secolului	randament practic realizabil	randament teoretic realizabil
Utilizarea finală	1	0,80		0,70
Parate și instalații folosite în faza utilizării finale	2,38	1,57		1,27
Transport, distribuție și stocare	2,42	1,64		1,30
Reducere și conversiune	3,0	2,34		1,71
Resurse care trebuie folosite pentru a permite utilizarea finală	6,73	3,97		2,41
Economii (în %)	0	41		64

Surse: Doc. E/E.C.E./883, pag. 69

tor. Partea cea mai mare a energiei consumate (70—80%) servește la încălzirea clădirilor, iar randamentul global pe sector este de aproximativ 45%.

Nivelul acestui indicator ar putea fi sensibil ridicat prin reducerea radiațiilor de căldură utilă (îndeosebi pe calea îmbunătățirii condițiilor de izolare termică), prin sporirea randamentului aparatelor casnice, optimizarea întregului sistem de utilizare a energiei, precum și prin combaterea risipei de energie. Se evaluează că aplicarea măsurilor menționate ar putea determina majorarea efectivă a randamentului energetic global în acest sector cu 10—15% pînă în 1980 și cu 15—20% la începutul ultimului deceniu al secolului.

Reacția în lanț a economiilor de energie

PE ANSAMBLUL regiunii C.E.E./O.N.U. randamentul de exploatare a sistemului energetic este de numai 15%, aproximativ 85% din energia primă „mobilizată“ pier-

zindu-se înainte de a se încheia faza utilizării finale. Or, 86% din aceste pierderi (care nu constituie neapărat o risipă) au loc în faza extracției și în cea a utilizării finale; pierderile din faza transformării energiei reprezintă 13%, iar cele din faza transportului, distribuției și stocării sînt practic neglijabile (1%).

Dacă se iau în considerare posibilitățile teoretice și cele practic realizabile de sporire a randamentului energetic în toate fazele circuitului energiei, rezultă situația prezentată sinoptic în tabelul nr. 4.

Datele din tabel ilustrează faptul că — în virtutea cumulării succesive a pierderilor din diferitele faze ale fluxului de energie — sporirea randamentului energetic în faza utilizării finale determină economii mult mai mari în faza inițială a exploataării resurselor de energie. Astfel, reducerea — practic realizabilă la începutul anilor '90 — cu 20% a necesarului de energie în faza finală permite economisirea a 41% din resursele energetice existente, iar economiile teoretic realizabile reprezintă aproape două treimi din necesarul de resurse energetice al regiunii C.E.E./O.N.U. la începutul deceniului actual.

În studiu se enumeră un amplu evantai de măsuri (tehnice, organizatorice, economice ș. a.), care ar putea stimula dublarea randamentului energetic global pînă în pragul ultimului deceniu al secolului nostru, respectiv de la 15% la 30%. Totodată, se fac o serie de rezerve asupra posibilității reale de a se înlățui aplicarea practică, pe scară largă, a unora dintre aceste măsuri, astfel încît este considerată mai realistă cifra de 20%. În ceea ce privește măsurile care au mai multe șanse de a fi aplicate imediat, acestea sînt prezentate în chenarul alăturat.

Principala concluzie finală a studiului elaborat sub egida Comisiei economice a O.N.U. pentru Europa este că „rata creșterii economice nu trebuie să depindă, în mod necesar, de o sporire echivalentă a consumului de energie. Măsuri adoptate în scopul economisirii energiei și al măririi productivității sale prin restructurarea consumului pot contribui la reducerea nevoilor de energie pentru creșterea economică. Pînă acum, nivelul ridicat al consumului de energie a mers mîna în mîna cu un nivel destul de scăzut al prețurilor la energie, în raport cu prețurile altor produse; elaborarea unei politici fiscale și a unei politici a prețurilor, capabile să restrîngă cererea de energie, trebuie să se afle în centrul atenției“.

Afirmînd că, dacă sînt adoptate măsurile necesare, consumul actual de energie în regiunea C.E.E./O.N.U. poate fi redus în următorii 15 ani cu aproximativ o treime, autorii studiului evidențiază rolul care revine în rezolvarea acestei probleme guvernelor statelor din regiune. Ei subliniază că, în ciuda diferențierii politicilor energetice aplicate de țările europene, sînt evidente avantajele pe care guvernele tuturor statelor le-ar putea obține de pe urma realizării unei cooperări sistematice. Această cooperare s-ar putea desfășura pe multiple planuri, cum sînt: schimbul periodic de informații asupra măsurilor adoptate sau preconizate pentru a se economisi într-o măsură crescîndă energia și a se spori eficiența utilizării sale, precum și asupra rezultatelor obținute; organizarea periodică a unor schimburi de opinii asupra politicilor de conservare a energiei și asupra eficacității

lor; acțiuni concertate de cercetare pe plan interguvernamental în probleme privind politica economică, sistemele energetice, impactul ecologic ș. a.

În domeniul politicii economice, printre problemele de cooperare interguvernamentală ar putea figura — după părerea autorilor studiului — includerea în planurile (programele) naționale de dezvoltare economică a obiectivului reducerii ratei consumului de energie și sporirii randamentului energetic; stabilirea unor măsuri globale de economisire a energiei, studierea metodelor care să permită ridicarea productivității energiei în anumite sectoare ale activității economice, deplasarea cererii finale către bunuri și servicii care utilizează mai puțină energie; perspectivele comerțului internațional cu produsele care necesită multă energie și incidența acestui comerț asupra implantării industriilor; politica fiscală și de prețuri în domeniul energiei, mijloacele de încurajare a utilizării eficiente și economisirii energiei; perspectivele pe ter-

PRINCIPALELE 12 MIJLOACE, APLICABILE ÎN PREZENT, PENTRU ÎMBUNĂȚĂȚIREA UTILIZĂRII ENERGIEI

- 1) Ameliorarea coeficienților de extracție a materiilor prime energetice.
- 2) Utilizarea căldurii reziduale.
- 3) Producerea combinată de electricitate și căldură.
- 4) Îmbunătățirea izolării termice a imobilelor.
- 5) Micșorarea temperaturii de încălzire a încăperilor.
- 6) Limitarea vitezei de circulație pe șosele.
- 7) Revizuirea normelor privind construcția și funcționarea automobilelor.
- 8) Extinderea „dieselizării“ vehiculelor cu motor.
- 9) Reciclarea deșeurilor provenite de la produsele la a căror fabricare se consumă multă energie.
- 10) Lărgirea termoficării urbane.
- 11) Punerea în funcțiune a unor centrale „cu utilizare totală a energiei“, cuprinzînd sisteme de interconexiune a aprovizionării, termoficare urbană, integrarea parțială a centralelor nucleare cu otelării etc.
- 12) Limitarea transportului particular, îmbunătățirea transportului public de călători.

men lung în domeniul consumului de energie și elaborarea unor modele, ținîndu-se seama de programele de conservare a energiei.

Elaborarea și aplicarea unor măsuri corespunzătoare pentru utilizarea mai eficientă a energiei, se semnalează în studiul C.E.E./O.N.U., prezintă numeroase avantaje ca: reducerea volumului capitalurilor necesare pentru construirea de rafinării, centrale electrice, linii pentru transportul energiei etc., atenuarea presiunii asupra mediului înconjurător, prelungirea duratei exploatații rezervelor cunoscute de combustibili fosili ș. a. În ultima analiză, însă, „posibilitatea realizării și amploarea însăși a economiilor de energie vor depinde de voința guvernelor și a populației de a valorifica marele potențial de ameliorare, care există incontestabil“.

N. POPOV

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Modificări în repartitia geografică a producției industriale din lume

COMPARAREA datelor privind contribuția principalelor țări sau zone industrializate din lume la producția industrială mondială *) evidențiază că în ultimul sfert de veac au avut loc mutații considerabile, determinate de ritmul diferentiat al creșterii economice — respectiv industriale — în țările examinate.

Este ilustrativă, compararea dezvoltării industriale a țărilor membre ale Pieței Comune vest-europene și ale C.A.E.R. În timp ce în 1950 cele două țări

*) Fără țările socialiste din Asia.

actualmente membre ale Pieței Comune furnizau peste 22% din producția industrială mondială, în 1974 cifra respectivă era de numai 16%. În același interval ponderea producției industriale a țărilor socialiste membre ale C.A.E.R. s-a majorat de peste două ori (de la 17,5% la 37,5%) astfel ca raportul dintre ponderile producției industriale a celor două grupuri de țări s-a modificat de aproape trei ori în favoarea C.A.E.R.

În cadrul principalelor țări capitaliste industrializate, ponderea producției industriale a S.U.A. și Angliei a cunoscut un declin aproape continuu în perioada 1950—1974. Dacă S.U.A. și-au păstrat totuși poziția de cel mai mare producător industrial din lume, Anglia în schimb a cedat în fața Japoniei și R.F.G., trecând pe locul patru în lume. Un avans remarcabil a realizat Japonia, care și-a sporit de 4,5 ori ponderea în producția industrială mondială,

Ponderi în producția industrială mondială (în %)

Țara sau grupul de țări	1950	1960	1970	1974 ¹⁾
Țările membre ale C.A.E.R. ²⁾	17,5	28,3	33,7	37,5
Țările membre ale Pieței Comune vest-europene ³⁾	21,8	20,9	17,7	16,0
— Anglia	9,2	6,7	4,6	3,9
— Franța	3,5	3,2	3,0	3,0
— R.F.G.	5,2	6,7	6,2	5,5
— Italia	2,0	2,4	2,5	2,4
Statele Unite	43,6	32,5	27,2	25,4
Japonia	1,4	3,3	6,2	6,3

C.A.E.R. / Piața Comună (%) 80 135 190 234

1) Date provizorii. 2) Fără R.P. Mongolia. 3) Până în 1970 — fără Danemarca și Irlanda. Sursa: I.P.W. Berichte, mai 1975.

în timp ce ponderea R.F.G. — scădere treptată în perioada ulterioară. după o creștere sensibilă în deceniul al șaselea — se află în

N. P.

PIAȚA MONETARĂ INTERNAȚIONALĂ

VALUTA	Termen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10%
DOLARUL S.U.A.	ALUNA				6,1875						7,375
	SLUNI				6,6875						7,50
	GLUNI						7,375				8,00
FRÂNCUL ELVETIAN	ALUNA		3,50		4,50						
	SLUNI		4,00		4,8125						
	GLUNI			5,00	5,625						
MARCA R.F.G.	ALUNA		4,375		5,25						
	SLUNI		4,5625		5,25						
	GLUNI			5,0625	5,625						

Nivelul orientativ al dobizilor pe piața eurovalutelor în perioada 30 VI—4 VII 1975 (nivel minim și maxim)

Taxe oficială a scontului în unele țări capitaliste la data de 4 VII 1975

Anglia ^{x)}	10,0%	Italia	7,0%
Austria	6,0%	Japonia	8,0%
Belgia	6,50%	Luxemburg	6,50%
Canada	8,25%	Norvegia	5,50%
Danemarca	8,0%	Olanda	6,0%
Elveția	4,50%	Suedia	7,0%
Finlanda	9,25%	SUA	6,0%
Franța	9,50%	x) Dobînda minimă de împrumut (minimum Lending Rate)	
R.F.G.	4,50%		
Israel	6,0%		

IPOTEZE • PREVIZIUNI

Potențialul industriei aluminiului

CONFORM evaluărilor publicate de Institutul internațional al aluminiului primar capacitățile acestei ramuri se vor extinde în țările nesocialiste, în perioada anilor 1975—1977, cu 8,5 la sută pentru producția de alumina și cu circa

	1974	1977
	.. (mil tone)	
Alumina		
America de Nord	8292	8452
America Latină	4564	4750
Europa Occidentală	4587	4900
Asia	3197	3530
Africa	700	700
Australia și Noua Zeelandă	5638	6938
Total	26978	29270
Aluminiu primar		
America de Nord	5572	5942
America Latină	288	619
Europa Occidentală	3501	3570
Asia	1872	2150
Africa	287	340
Australia și Noua Zeelandă	344	400
Total	11864	13021

Sursa: B.I.K.I., nr.57/1975

10 la sută pentru cea de aluminiu primar. După cum rezultă din datele de mai sus, o extindere mai rapidă a capacităților se prevede în Australia și Noua Zeelandă (atât pentru alumina, cât și pentru aluminiu) precum și în țările Americii Latine și Africa (pentru aluminiu).

Jaloane ale agriculturii iugoslave

ÎN IUGOSLAVIA se preconizează ca, în următorul plan cincinal (1976—1980), creșterea medie anuală a producției agricole (în volum fizic) să fie de 4% față de 3% pe an în actualul cincinal. Ca urmare, se așteaptă ca în 1980 agricultura iugoslavă să producă aproximativ 6 milioane tone de grâu, 11 mil. t de porumb, 6 mil. t de sfeclă de zahăr, 1,2 mil. t de carne, 750 mii tone de floarea soarelui, 70 mii tone de tutun, 4,2 mlrd. litri de lapte, 4,3 mlrd. ouă etc. Cele mai importante sporuri de producție se scontează la porumb, sfeclă de zahăr, floarea soarelui, ouă și carne.

Se apreciază că aceste rezultate vor putea fi atinse pe baza unor investiții importante în primul rînd în sectorul socialist al agriculturii, pentru realizarea unei producții intensive, cu eficiență economică ridicată; de altfel, ponderea acestui sector în volumul total al producției agricole urmează să crească de la circa 23% în prezent la 28% în 1980.

Petrolul mexican

POTRIVIT societății de stat Petróleos Mexicanos (Pemex), rezervele certe și probabile (dar cu o mare probabilitate de a fi confirmate) de petrol ale Mexicului depășesc 20 miliarde de barili (1 barrel = 159 cente în zona de sud-est a țării și în stălitri), ca urmare a unor descoperiri rețut Baja California, pe litoralul Pacificului. Spre comparație, rezervele certe ale

S.U.A. — actualmente încă cel mai mare producător din țările nesocialiste — sînt de circa 34 miliarde de barili. La sfîrșitul anului trecut rezervele mexicane erau de numai 5,81 miliarde de barili.

În prezent Mexicul exportă 89 000 barili de petrol brut pe zi, propunîndu-și să exporte 130 000 barili pe zi începînd din august a.c. Pemex a anunțat că Mexicul își va măjora automat prețul la petrolul exportat dacă țările OPEC vor lua o decizie în acest sens în a doua jumătate a anului, chiar dacă el nu face parte din OPEC.

Egipt: expansiunea industriei petrolului

GUVERNUL egiptean acordă o mare atenție dezvoltării industriei petrolului, urmărindu-se ca din anul 1980 Egiptul să devină exportator de produse petroliere. Pe baza acordurilor încheiate sau în curs de negociere cu societăți petroliere străine, investițiile acestora în prospec-tarea zăcămintelor de țitei pe teritoriul țării vor însuma în următorii 8 ani cel puțin 530 milioane de dolari, puțînd ajunge chiar la 800 milioane. Totodată, se proiectează construirea a două mari rafinării de petrol în țară, astfel încît în 1980 Egiptul să producă 50 milioane tone de produse petroliere, față de o capacitate de rafinare de 8 mil. tone existentă la începutul acestui an.

Pro sau contra secretului bancar?

SECRETUL bancar a fost introdus în Elveția în anii '30 în timpul ascensiunii nazismului în Germania și este menținut și în prezent. În cercurile economice și politice din Elveția are însă loc acum o discuție în legătură cu oportunitatea unei eventuale renunțări la secretul conturilor bancare ca un mijloc de scădere a cursului francului elvețian, care — parțial datorită aflului de monedă străină în băncile din Elveția — a crescut în ultimii doi ani cu 50% față de dolarul S.U.A. Această apreciere a monedei naționale a produs o reducere a competitivității produselor elvețiene pe piețele externe, ceea ce a dus la reducerea valorii exporturilor elvețiene cu peste 36% față de nivelul din 1974.

După unele păreri, citate de revista americană *Newsweek* (30 iunie), renunțarea la secretul bancar ar îndemna o serie de depunători să-și îndrepte fondurile către alte destinații, ceea ce ar reduce presiunile asupra francului elvețian. Dar cercurile bancare, prin persoana președintelui Uniunii băncilor elvețiene, consideră că prosperitatea instituțiilor lor este mult mai importantă și contrabalansează dificultățile comerciale de care este în parte responsabilă.

Sarea la baza diversificării industriei chimice

PROSPECTĂRILE geologice făcute în zona unui fost lac triasic din Maroc au dus la descoperirea unor zăcăminte de sare de circa 3 mii milioane tone, amplasate pe o suprafață de 15 km² și având o grosime de 80 m. Guvernul marocan a investit în operațiunea de prospectare 2,5 milioane dolari, iar O.N.U. (prin P.N.U.D.) 1,1 milioane.

Exploatarea și prelucrarea acestor bogate resurse naturale va duce la crearea unei noi ramuri industriale în Maroc care începând din 1977 ar putea produce anual 25 mii tone clorină, 28 mii tone sodă caustică, 25 mii tone P.V.C. și 500 mii tone carbonat de sodă. Valoarea totală a producției de mai sus se estimează a ajunge la peste 37 milioane dolari anual, față de 20 milioane cît s-ar fi obținut din vânzarea sării neprelucrate.

În felul acesta industria chimiei din Maroc își diversifică exportul, adăugînd noi produse la îngrășămintele de fosfați care în 1974 figurau în frunte cu circa 26 milioane dolari.

Proiectul „Agrotherm”

ÎN R.F.G. a început înlăptuirea așa-numitului proiect „Agrotherm”, care prevede utilizarea apelor de răcire de la termocentrale în agricultură. Însă nu e vorba de metoda cunoscută a încălzirii aerului din sere, ci de încălzirea solului ogoarelor.

Într-o primă etapă, apele rezultate de la o termocentrală din apropiere de Köln vor încălzi solul pe o suprafață de circa 30 ha, cu ajutorul unei rețele de țevi de plastic, îngropate la o adîncime de 50—70 cm. Experiențele făcute pînă în prezent

justifică speranța că pe asemenea terenuri se vor obține recolte sporite la culturile obișnuite și vor putea fi cultivate plante care — în condițiile climatice din R.F.G. — nu se dezvoltă bine decît în sere.

Spiritul de economie și umorul

ALĂTURI de atîtea festivaluri internaționale, există și unul al umorului și al satirei; cea de-a doua ediție a sa s-a desfășurat între 15 și 31 mai a.c. în orașul bugar Gabrovo, sub deviza „lumea a supraviețuit pentru că a ris”. Acest oraș, rela-

după „Ikonomiceski život”

tează agenția bulgară de presă B.T.A., este vestit departe peste hotare pentru umorul cetățenilor săi, a cărui țintă preferată este... spiritul de economie. Se spune, de pildă, — că gabrovenii își opresc ceasurile de seara pînă dimineața ca să nu uzeze mecanismele, că ei merg cu pași cît mai mari ca să-și tocească mai puțin încălțămintea, că vâruiesc cît mai rar pe-

reții locuințelor lor pentru a nu reduce volumul spațiului interior ș.a.m.d.

Gabrovo posedă o casă a umorului și satirei, unică în felul ei, care dispune de un fond de peste 4500 de caricaturi și mici piese de plastic satirică, sute de fotografii și o bogată bibliotecă de literatură umoristică și satirică. De altfel, Gabrovo înțreține relații de „schimb de experiență” în această tematică cu... orașul scoțian Aberdeen.

Obiectivele metalurgiei R. P. D. Coreene

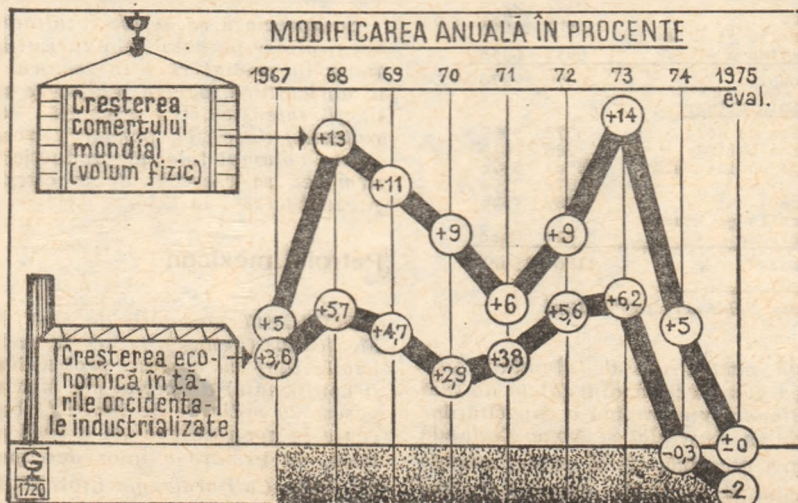
DINTR-O RAMURĂ secundară a economiei naționale înainte de al doilea război mondial, cu o dotare tehnică rămasă în urmă, și distrusă pînă la temelii de război, metalurgia R.P.D. Coreene s-a transformat în ultimele decenii într-o industrie puternică, modernă. O serie de întreprinderi vechi au fost extinse și reechipate, alături de ele fiind create noi unități ale metalurgiei feroase și neferoase; ele asigură o gamă completă de produse metalurgice și acoperă necesarul intern de consum la un larg sortiment de asemenea produse.

Industria siderurgică se bazează pe valorificarea resurselor proprii de minereu de fier și cărbune (antracit), iar metalurgia neferoasă furnizează semifabricate și produse finite de cupru, plumb sau zinc, precum și metale prețioase sau rare (aur, argint, platină, indiu, germaniu ș.a.), aliaje dure și ușoare etc. În prezent, oamenii muncii coreeni depun eforturi susținute pentru a realiza o producție anuală de 3,5—3,8 mil. tone de fontă și fier granulat, de 3,8—4 mil. tone de oțel și 2,8—3 mil. tone de laminate. Iar într-o perspectivă mai îndepărtată — arăta publicația „Les Nouvelles de Pyongyang” — metalurgia coreeană urmează să furnizeze o producție anuală de 12 mil. tone de oțel și un milion tone de metale neferoase.

Tabloul devansării

PERSONIFICAREA mitologică a comerțului ca mesager înaripat, capabil deci de a iuțea de a depășea mai mare decît cea de rînd, dobîndește semnificații noi în lumina raportului contemporan dintre comerț și dezvoltare. În toți anii din urmă, cum se vede din grafic, atît în cei de reducere a ritmurilor creșterii economice în Occiden-

tul industrializat cît mai ales în cei de creștere intensificată, comerțul a devansat dezvoltarea producției. Deosebit de interesant este însă că devansarea este mult mai netă în perioadele de accelerare a creșterii — o dovadă în plus dacă mai era nevoie, în sensul, că dezvoltarea economică susținută este mediul propice pentru desfășurarea largă a schimbului de valori materiale între țări și între popoare.

după «Die Zeit»

REZERVE INTERNAȚIONALE - LICHIDITATE INTERNAȚIONALĂ

TERMENUL de rezervă internațională, relativ recent introdus în vocabularul de specialitate, este utilizat pentru a denumi acea parte din disponibilitățile de mijloace de plată internaționale existente într-o țară care este ținută în rezervă de autoritățile monetare, în general băncile centrale (mai puțin deci disponibilitățile deținute de bănci care servesc la tranzacțiile curente). Această rezervă este utilizată pentru echilibrarea balanței de plăți, în cazul în care se produce un deficit imposibil de acoperit în alt fel decât prin consumarea parțială sau totală a rezervei.

În prezent, în structura rezervei internaționale intră: aurul, drepturile speciale de tragere (D.S.T.), rezervele țării respective la Fondul Monetar Internațional și rezervele valutare (indeosebi dolari și lire sterline).

Aurul din rezerva internațională este calculat la prețul oficial de 42,2 dolari uncia troy sau corespondentul lui în D.S.T. (35 D.S.T. uncia). Numai Franța a procedat pînă în prezent la reevaluarea rezervei oficiale de aur, renunțând la prețul oficial. Banca Franței înregistrează aurul din rezerva ei internațională la prețul mediu de pe piața Londrei, calculat la intervale de 6 luni începînd cu 7 ianuarie 1975.

Drepturile speciale de tragere care apar în componența rezervelor internaționale sînt alocate de F.M.I. țării membre cu ocazia emisiunii de asemenea instrumente, precum și a operațiilor statutare ale Fondului care prevăd un transfer de D.S.T. în favoarea unei țări.

Rezervele unei țări la F.M.I. constituie active necondiționate care derivă din: subscrierea în aur a țării membre la F.M.I. (tranză de 25% din totalul cotei prevăzută a fi vărsată în aur), precum și din utilizarea de către F.M.I. a monedei țării membre pentru finanțarea tragerilor asupra F.M.I. ale altor țări membre (în general, este cazul țărilor care au monedă convertibilă).

Rezervele valutare sînt definite de F.M.I. ca fiind sumele deținute de autoritățile monetare (bănci centrale, oficii valutare, fonduri de egalizare a schimbului și trezorerii, în măsura în care acestea îndeplinesc funcții similare) sub forma de creanțe asupra străinilor (depuneri la bănci, bonuri de tezaur, obligații guvernamentale pe termen scurt și lung), precum și alte creanțe nevalorificabile pe piață, provenite din tranzacții între băncile centrale și între guverne, independent dacă creanța este exprimată în moneda debitorului sau a creditorului.

Totalul acestor patru elemente reprezintă suma rezervelor internaționale ale unei țări.

Suma tuturor acestor rezerve internaționale deținute de țări reprezintă așa-numita lichiditate internațională. În mod eronat deci se consideră că lichiditatea internațională ar fi suma mijloacelor de plată disponibile în lume la o anumită dată pentru achitarea datoriilor între țări. În realitate, ca și rezervele internaționale din care este compusă, lichiditatea internațională servește numai la acoperirea eventualelor deficite ale balanțelor de plăți și nu la plățile curente derivînd din comerț, prestări de servicii, credite etc. În mod normal, aceste plăți curente se efectuează din încasările curente în valută ale țării, astfel încît nu au nici o contingentă cu rezervele internaționale. Aceste rezerve, deci implicit lichiditatea internațională, au — subliniem din nou — o singură rațiune de existență: de a constitui o masă de manevră în cazul în care sursele normale de echilibrare a balanțelor de plăți s-ar dovedi insuficiente pentru realizarea acestui echilibru.

dr. Costin KIRIȚESCU

Petrol

Alexandru Mișu, Moreni — Mărimea stocurilor de petrol este apreciată ca fiind actualmente echivalentă cu consumul pe 80 de zile în Europa occidentală și pe circa 60 zile în S.U.A. și Japonia. Se apreciază că mărirea stocurilor de la 60 zile la 90 zile (cit recomandă Agenția internațională pentru energie) ar presupune

în cazul S.U.A. importul suplimentar a 500 000 barililor pe zi timp de doi ani și jumătate.

Pentru condițiile cînd economia mondială capitalistă se va afla din nou într-o fază de avînt, consumul său este apreciat de revista engleză *The Economist* (21 iunie) la circa 46 milioane de barilii pe zi (adică circa 2 300 milioane tone pe an), respectiv cu 10% peste nivelul său actual.

Trinidad - Tobago

Cecilia Lefter, București — Statul Trinidad-Tobago, format din două insule cu aceste nume, se află situat în Arhipelagul Antilelor Mici, în dreptul coastelor Venezuelei. Colonie britanică de la începutul secolului trecut, Trinidad-Tobago și-a proclamat independența în cadrul Commonwealth-ului în 1962, devenind membru al O.N.U. în același an și membru al O.S.A. în 1967. Trinidad-Tobago este o monarhie constituțională, șeful statului fiind regina Marii Britanii, reprezentată de un guvernator general. Primul ministru al țării, Eric Eustace Williams, care este și ministru de externe, ocupă aceste funcții din momentul proclamării independenței.

Suprafața celor două insule este de 5 128 km², iar populația de 1 060 000 de locuitori. Capitala este Port of Spain, iar limba oficială a țării este engleza.

Principalele sale resurse minerale sînt petrolul (7,2 milioane t extrase în 1972, capacitatea rafinărilor de petrol fiind însă de 22,5 milioane t), gazele naturale (1,6 miliarde m³), asfaltul (aici existînd cele mai mari depozite de asfalt natural din lume). Produsele petroliere formează peste 75% din export. Resursele agricole ale țării constau din culturi de orez, cafea, cacao, nuci de cocos, citrice, banane.

Produsul național brut pe locuitor al statului Trinidad-Tobago era în 1971 de 860 dolari.

România și Trinidad-Tobago au stabilit relații diplomatice în anul 1972.

Insulele

Capului Verde

Areta Șerbănescu, Rădăuți — Insulele Capului Verde, care și-au cucerit independența la 3 iulie a.c. sînt alcătuite dintr-un arhipelag de 15 insule, în cea mai mare parte muntoase, de origine vulcanică, avînd o suprafață de 4 033 km². Populația noului stat — situat în Oceanul Atlantic, la 500 km vest de Senegal — este de 300 000 de locuitori. Economia țării se bazează în principal pe culturi de porumb, trestie de zahăr, manioc, banane, cafea, pe creșterea vitelor și pescuit ca și pe exploatarea de sare. Sînt în fază incipientă de dezvoltare industria energiei electrice (6 milioane kWh anual) și industria cimentului.

Strategie turistică

Mihaela Bănică, București — În problema balanței și strategiei turistice a unor țări cu activități tradițional dezvoltate în această sferă, vă putem pune la dispoziție date privitoare la Franța. Balanța turistică franceză va

fi probabil deficitară în acest an, pentru prima oară după 1968, cheltuielile turiștilor străini în Franța anunțîndu-se mai reduse decît cele ale turiștilor francezi peste hotare. Printre principalele explicații ale acestei situații nedorite, revista *L'Express* (23-29 iunie 1975) situează faptul că deși aduce un aport anual în devize de 15 miliarde de franci, fiind a doua ramură franceză din acest punct de vedere, după cea automobilistică, turismul nu beneficiază direct decît de 0,0218% din bugetul național. Una din consecințe este efortul promoțional redus sau chiar inexistent pe anumite piețe promițătoare ca Orientul Mijlociu sau America de Sud, deși s-a constatat că agențiile turistice peste hotare aduc statului francez sub formă de impozite de zece ori costul întreținerii lor, iar deschiderea în 1972 la Amsterdam a unei agenții a mărit cu 60% în doi ani numărul turiștilor olandezi în Franța. Alături de intensificarea efortului publicitar abandoindu-se concepția eronată că frumusețile țării se vind singure și nu au nevoie de publicitate, se propune o preocupare specială pentru atragerea oamenilor de afaceri, care cheltuiesc zilnic în medie de trei ori mai mult (260 franci) decît un turist obișnuit aflat în vacanță (85 franci). Una din căile preconizate pentru atragerea oamenilor de afaceri este a veni în Franța și de a-și prelungi sejurul acolo este organizarea a cît mai numeroase congrese, colocvii și reuniuni internaționale. În ce privește turiștii obișnuiți — ale căror cheltuieli zilnice în Franța variază între 87-89 franci (olandezi și belgieni), 111-113 franci (vest-germani și elvețieni) și 262 franci (americani) — publicitatea se va strădui să-l convingă că zonele turistice de interes ale Franței nu sînt numai Parisul, Coasta de Azur, Alpii sau castelele Loarei, ci și o serie de regiuni rurale pline de pitoresc, dar practic necunoscute străinilor.

Revista citată relevă că chiar în prezent încasările în devize ale Franței de pe urma cazării turiștilor străini întrec valoarea exporturilor franceze către Maroc și Japonia luate împreună, iar încasările în devize de pe urma meselor la restaurante (receptația Franței în materie gastronomică neavînd totuși nevoie de publicitate) echivalează cu valoarea importului francez de petrol din Algeria sau din Kuweit.

Revista citată relevă că chiar în prezent încasările în devize ale Franței de pe urma cazării turiștilor străini întrec valoarea exporturilor franceze către Maroc și Japonia luate împreună, iar încasările în devize de pe urma meselor la restaurante (receptația Franței în materie gastronomică neavînd totuși nevoie de publicitate) echivalează cu valoarea importului francez de petrol din Algeria sau din Kuweit.

Ziare și cititori

Monica Ionescu, București — Un recent raport al UNESCO, al cărui conținut este relatat în ziarul englez *The Times* (25 iunie), ne dă posibilitatea

să vă furnizăm răspunsul solicitat. Înainte de orice clasamente, studiul — care se ocupă de circa 200 de țări și teritorii — evidențiază că „mai mulți oameni decît oricînd înainte sînt informați și se destind prin mijloacele de comunicare de masă”, între care presa scrisă, în ciuda concurenței televiziunii și a scumpirii hirtiei, joacă un rol de prim ordin. În ce privește clasamentul țărilor lumii după intensitatea lecturii presei, virful acestuia a suferit în ultimii ani unele modificări. Pe primul loc în lume din acest punct de vedere se situează în prezent Japonia, țară în care tirajul cotidian al ziarelor depășește 55 milioane de exemplare, revenind mai mult de un ziar la doi locuitori. Pe locul doi se situează Suedia, țară în care revin 515 exemplare de ziare la 1 000 locuitori; Suedia are 108 cotidiene. Pe locuri de frunte în lume se situează și R. P. Chineze (cu 1908 titluri de ziare) și S.U.A. (cu 1761 de titluri).

Anglia, care cu un tiraj de 506 exemplare la mia de locuitori deținea primul loc în lume cu un deceniu în urmă, are astăzi numai 437 exemplare la mie.

Raportul UNESCO explică reducerea tirajului și dispariția unor publicații nu atît prin dificultățile economice incontestabile ale unei părți a presei, cît prin atingerea unui punct de saturație a difuzării în circa 30 de țări ale lumii, între care și în Anglia.

Dimensiuni

ale decalajului tehnologic

Alexandru Mitrică, Iași — Decalajele existente între diferite țări pe plan tehnic și tehnologic rezultă și din compararea numărului invențiilor raportat la populație. Publicația iugoslavă *Revue de politique internationale* a răta recent că, față de o medie mondială de 300-1 000 invenții la un milion de locuitori, înregistrează în fiecare an, în țările în curs de dezvoltare această cifră nu depășește 30. Sînt țări în care, în unii ani, nu se înregistrează nici un brevet nou.

Ca urmare, ponderea contribuției țărilor în curs de dezvoltare la cele 400 000 de invenții declarate anual în lume se ridică doar la 6%, în timp ce principalele patru țări industriale din lume furnizează 73%. Cece ce obligă țările în curs de dezvoltare să cheltuiască sume crescînde pentru importul de tehnologie; se apreciază că în deceniul al nouălea aceste importuri vor reprezenta echivalentul a 15 % din valoarea exportului lor, respectiv circa 9 miliarde dolari pe an.

Acordarea gradației

SAVU MATEI, Iași — Fiind încadrat la o unitate de construcții montaj, la care majorarea cu caracter general a retribuției a fost acordată la 1 august 1974, ne cereți relații cu privire la acordarea gradației, în prezent fiind încadrat la clasa 23 de retribuție.

Vechimea în gradație vi se socotește de la data când ați fost încadrat la clasa 23 de retribuție, respectiv de la 15 iulie 1971. Avind peste trei ani vechime, îndepliniți deci condiția cerută pentru trecerea la o gradație superioară, dacă și celelalte condiții sînt îndeplinite. Așa după cum vă este cunoscut, conducerea unității poate să vă acorde această gradație fără să aibe însă obligația de a face, hotărîrea care urmează să se adopte fiind condiționată de existența unui disponibil la fondul de retribuție planificat ca și de rezultatele dv. în muncă.

Drepturile de transfer

VASILE HODOȘAN, Reșița — Dacă ați fost transferat, în interesul serviciului, într-o localitate unde locuiți ca flotant, avînd domiciliul permanent în altă localitate, pu-

teți beneficia de drepturile de transfer prevăzute de art. 75 din Legea retribuirii.

Pentru membrii de familie care s-au mutat odată cu dv., precum și pentru acoperirea cheltuielilor ocazionale de mutarea gospodăriei, drepturile respective vi se acordă numai după ce se va modifica viza pe buletinul de populație, din flotant în domiciliu permanent. Această soluție ține seamă și de prevederile exprese ale legii privind evidența populației care fac o distincție precisă între „domiciliu” și „reședință”.

Maistru

CONSTANTIN DASCALU, Cluj — În aplicarea retribuirii după cantitatea și calitatea muncii, trecerea din funcția de tehnician la funcția de maistru se consideră promovare în funcție de conducere. Această promovare determină majorarea retribuției cu două clase de retribuție, în loc de o singură clasă — așa cum se prevede la promovarea în celelalte funcții de conducere sau de execuție.

Normarea posturilor de maistri se face pe baza unor criterii specifice, altele decît cele avute în vedere la normarea funcțiilor de șef birou, șef atelier, șef secție, șef serviciu, etc.

NOU!
**Cîștiguri
suplimentare la
LOZ ÎN PLIC!**

**revista
economica**

editată de

CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE

Institutul Central de Cercetări
Economice

Sumarul nr.-ului 28 din 11 iulie 1975

- În înțelestarea cu apele s-a reafirmat cu vigoare forța morală a națiunii române (**Stere Gioga**) 1
- Documentele Congresului al XI-lea — ghid în acțiune. Politica P.C.R. de folosire creatoare a relațiilor marfă-bani în etapa actuală (**dr. Francisc Kiss**) 2

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Cincinalul — înainte de termen! Sursă de sporire a eficienței economice: Gospodăria rațională a energiei și combustibililor (**B. Vasile, Ț. Ludovic**) 4
- Ancheta R.E.: Prevenirea stocurilor supranormative — sarcină de actualitate (**Maria Ioniță, Constantin Dima**) 6
- Considerații asupra sistemului de indicatori ai eficienței activității economice (II) (conf. univ. dr. **Constantin Bărbăcioru**) 8

- Asocieria intercooperatistă Formă superioară de organizare a producției agricole (**Gheorghe Pascu**) 11

- Din experiența unui consiliu intercooperatist. Care sînt căile sporirii rentabilității? (**M. Ion**) 12

- Funcționalitate — estetică — perspectivă. Cele 3 dimensiuni de acțiune ale urbanismului comercial în modelarea fizionomiei consumatorului, comerțului și orașului 14

CONDUCERE ORGANIZARE

- Cincinalul revoluției tehnico-stiințifice — Cum îl pregătim? În dezbateri: Organizarea și conducerea unui proces complex — Asigurarea cu personal a unităților industriale (III) 16

TEORII IDEI

- Impozitul pe circulația mărfurilor în sistemul financiar al României (**dr. Cornel Iuga**) 18

- Recenzii: N. Bălcescu, Opere I Scrieri istorice, politice și economice 1844—1847 (**Radu Demetrescu**) 20

- Școli ● curente ● economiști: Jacques Rueff — Tristețea unor adevăruri simple (**dr. Ioan Cristescu**) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Schimburile comerciale intraeuropene — o permanentă cu largi posibilități de dezvoltare (**Dinu Dragomirescu**) 24

- Documentar „R. E.”: Creșterea economică și tendințele consumului de energie (II) (**N. Popov**) 27

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Virgiliu Anghelescu (secretar general de redacție), **Stere Gioga, Ioniță Olteanu** (redactor șef adjunct), **Maria D. Popescu, Ilie Șalapa** (redactor șef).

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—23, București 23, Sectorul 1, telefon 12 13 69
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.03.01.53 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

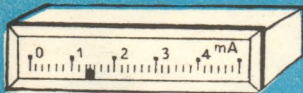
O noutate pentru sezonul cald,
UN ANTIDOT IMPOTRIVA CANICULEI :
CONFECȚIILE
DIN
ȚESĂTURI DE IN CU POLIESTER

- Rochii și bluze
- Fuste și compleuri pentru femei
- Sacouri, bluzoane și pantaloni bărbățești
- Bluze și pantaloni pentru copii
- moderne ● răcoroase ● se întrețin ușor ● neșifonabile
- gamă largă de mărimi ● uni și imprimate cu diverse desene și în variate poziții coloristice ● pentru toate vârstele, pentru toate gusturile.

Confecțiile din țesături de in cu poliester sînt executate după cele mai reușite creații ale caselor de modă.

AEM

**INTREPRINDEREA DE
APARATE ELECTRICE DE
MĂSURAT – TIMIȘOARA,**

str. Venus nr. 2,
Telefon 3 51 00

PRODUCE

- Contoare electrice monofazate pentru curent alternativ, pentru frecvență 50 Hz. cu simplu și dublu tarif, funcționând cu o supraîncărcare până la 400% din sarcina nominală.
- Contoare electrice trifazate pentru măsurarea energiei electrice active și reactive, simplu tarif și dublu tarif.
- Ampermetre și voltmere electromagnetice de tablou pentru măsurători în curent alternativ (cu conectare directă sau prin transformator de măsură).
- Ampermetre și voltmere, magnetoelectrice de tablou pentru măsurători în curent continuu.
- Wattmetre și Varmetre ferodinamice trifazate de tablou (cu conectare directă sau prin transformator).
- Aparat indicative de tablou pentru măsurarea mărimilor neelectrice utilizate în schemele de automatizări.

